

ΠΡΩΤΟ ΠΛΑΝΟ

Το περιοδικό του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης

Τεύχος 299 | Μάρτιος 2018

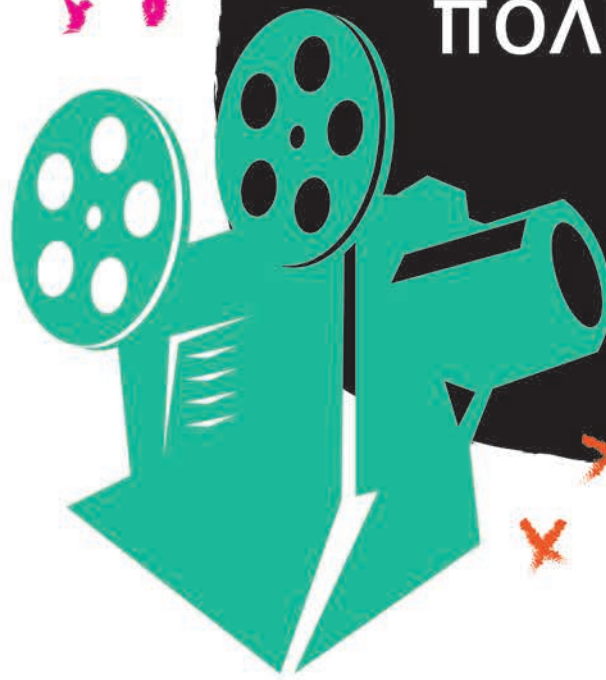
Ο Κώστας Γαβράς για την Ανιές Βαρντά
Στο μυαλό της Σάρα Ντράιβερ
Το ντοκιμαντέρ στα Όσκαρ
Το άγνωστο '68
Το ελληνικό ντοκιμαντέρ θριαμβεύει

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Ε.Π. Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

μαζί...
και στον
πολιτισμό

Για χρόνια πλάγιαζα γραπτώς (Longtemps je me suis couché par écrit)

ΤΟΥ ΟΡΕΣΤΗ ΑΝΔΡΕΑΔΑΚΗ

SALONIKI
THESE FILM FESTIVAL
THESE

ΠΡΩΤΟ ΠΛΑΝΟ

Το περιοδικό
του Φεστιβάλ Κινηματογράφου
Θεσσαλονίκης

№ 299 | 4/3/2018

Διευθυντής Έκδοσης: Ορέστης Ανδρεαδάκης

Αρχισυντάκτρια: Δήμητρα Νικολοπούλου

Διόρθωση: Γκέλυ Μαδεμλή

Σύνταξη: Ελένη Ανδρουτσοπούλου,
Αλεξάνδρα Κόλια, Γιάννης Παλαβός,
Γιάννης Σμοίλης, Βασίλης Τερζόπουλος

Σ' αυτό το τεύχος συνεργάστηκαν: Νικηφόρος
Αντωνόπουλος, Θοδωρής Δημητρόπουλος,
Ρέι Πράιντ

Σχεδιασμός εντύπου: Δήμητρα Δαριώτη

Εκτύπωση: GRAFIMA

Υπεύθυνη σύμφωνα με το νόμο: Ελιζ Ζαλαντό

Η εξόχως παιγνιώδης φράση του Ζορζ Περέκ από το βιβλίο του *Χορείες χώρων*¹ «Για χρόνια πλάγιαζα γραπτώς» (*Longtemps je me suis couché par écrit*) συμπυκνώνει τέλεια τον τρόπο επιλογής των ταινιών του διαγωνιστικού τμήματος του φετινού Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης.

Η φράση αυτή –η οποία βεβαίως είναι παραλλαγή της περιβόητης πρώτης φράσης του μυθιστορήματος *Αναζητώντας τον χαμένο χρόνο* του Μαρσέλ Προυστ «Για χρόνια πλάγιαζα νωρίς» (*Longtemps, je me suis couché de bonne heure*)– μας δείχνει ότι η λογοτεχνία, αλλά και γενικότερα όλες οι Τέχνες, δεν είναι παρά ένα παιχνίδι, το οποίο οφείλουμε να το παίζουμε με την σοβαρότητα την οποία αποδίδουν στο παιχνίδι τους τα παιδιά.

Ακολουθώντας λοιπόν και εμείς τα παιχνίδια του Γάλλου λογοτέχνη Ζορζ Περέκ (1936-1982), ορίσαμε ως πυξίδα επιλογής των ταινιών του διαγωνιστικού το μυθιστόρημά του *Ζωή οδηγίες χρήσεως*,² ένα βιβλίο–ποταμό 600 σελίδων, 2.000 χαρακτήρων και εκατοντάδων ιστοριών, το οποίο αντιμετωπίζει τη ζωή σαν ένα παζλ που δεν μπορεί να ολοκληρωθεί ποτέ.

Ο Περέκ προ(σ)καλεί τον αναγνώστη σε ένα διανοητικό παιχνίδι που ακροβατεί πάνω σε έννοιες όπως είναι ο χρόνος, η ματαιότητα, η μνήμη, η ευτυχία, η ζωή και ο θάνατος.

Ο συγγραφέας μοιάζει να κοιτά μέσα από άπειρες κλειδαρότρυπες τις ιστορίες των ανθρώπων που έζησαν σε μια τεράστια πολυκατοικία, στη διάρκεια εκατό χρόνων – κι όλα αυτά, σε μία χρονική στιγμή, σαν φωτογραφία που παγώνει το χρόνο.

Αυτά τα θέματα διατρέχουν τις ταινίες του φετινού διαγωνιστικού και, κατά κάποιο τρόπο, εμπειριέχονται στο ντοκιμαντέρ *Ιστορίες από το νησί Έλις* (φωτο) του 1979 (θα προβληθεί την Πέμπτη 8 Μαρτίου) που υπογράφει ο ίδιος ο Ζορζ Περέκ μαζί με τον Ρομπέρ Μπομπέρ συμπληρώνοντας το *Ζωή οδηγίες χρήσεως*. Η νήσος Έλις της Νέας Υόρκης –που έμοιαζε τότε με πολυπολιτισμική πολυκατοικία, τότε με φυλακή και τότε με καθαρή για την ιδανική Γη της Επαγγελίας– είναι ένα κωνευτήρι με τις μνήμες όλων των μεταναστών που πέρασαν από εκεί.

Σε όλο του έργο ο Περέκ δεν έπαψε να παίζει με το ίδιο το παιχνίδι της ζωής, ως εκλεκτό μέλος του **OuLiPo** (Ouvroir de Littérature Potentielle / Εργαστήριο Δυνητικής Λογοτεχνίας), του πιο συναρπαστικού και –στην κυριολεξία– ψυχαγωγικού λογοτεχνικού κινήματος του 20ού αιώνα.

Η φιλοσοφία του OuLiPo εμπλέκει την έννοια του παιχνιδιού, κλείνοντας το μάτι σε όσα συμβολίζει η λέξη, αλλά και σε όσους της έδωσαν διαφορετικές διαστάσεις σε όλη την ιστορία της τέχνης. Θα μπορούσε κανείς να πει ότι ο τρόπος επιλογής των ταινιών που διαγωνίζονται σε ένα φεστιβάλ είναι ένα παιχνίδι αυτοπεριορισμών, το οποίο τελικά δεν μας περιορίζει, αλλά μας απελευθερώνει, διότι μας επιτρέπει να ορίσουμε εμείς τους κανόνες του.

Φέτος λοιπόν σας προσκαλούμε να συμμετάσχετε σε αυτό το σινεφιλικό παιχνίδι που θα μπορούσε να ονομαστεί **OuFeCiPo** (Ouvroir de Festival Cinématographique Potentiel / Εργαστήριο Δυνητικού Κινηματογραφικού Φεστιβάλ).

Πρόκειται για έναν άλλο τρόπο επιλογής ταινιών. Έναν άλλο τρόπο να βλέπουμε, να κρίνουμε, να ταξινομούμε και να σκεφτόμαστε τις ταινίες και, βεβαίως, να τις αντιμετωπίζουμε σαν ένα λαβύρινθο, οι τοίχοι του οποίου είναι φτιαγμένοι με υλικά παρμένα από την λογοτεχνία και τα εικαστικά και η έξοδος από αυτόν ένα υπέροχο, ψυχαγωγικό, εκπαιδευτικό και ταυτόχρονα διανοητικό παιχνίδι.

1. Ζορζ Περέκ, *Χορείες χώρων*, (*Especies d'espaces*), μτφρ. Αχιλλέας Κυριακίδης, Ύψιλον, Αθήνα, 2000 σ. 26.

2. Ζορζ Περέκ, *Ζωή οδηγίες χρήσεως* (*La vie mode d'emploi*) μτφρ. Αχιλλέας Κυριακίδης, Ύψιλον, Αθήνα, 1991.

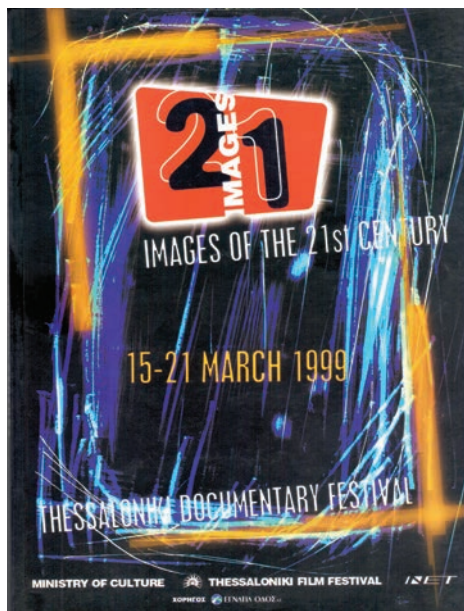
Αναζητώντας την αλήθεια

ΤΟΥ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ο δημοσιογράφος Νικηφόρος Αντωνόπουλος, που διετέλεσε διευθυντής της NET στα τέλη της δεκαετίας του '90, θυμάται τα πρώτα βήματα του Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ και συγκρίνει τη σημερινή εποχή με το όχι και τόσο μακρινό παρελθόν, σημειώνοντας τις ομοιότητες και τις διαφορές, και τονίζοντας την επίμονη ανάγκη μας να πλησιάσουμε την αλήθεια.

Όταν το Μάρτιο του 1999, γράφοντας στο πρόγραμμα του 1ου Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης, ευχόμενος «Καλή αντάμωση το 2000», εξέφραζα μια ευχή για την πορεία ενός ακόμη φεστιβάλ από τα τόσα που ξεφυτρώνουν σε κάθε γωνιά της χώρας μας: ταυτόχρονα, όμως, μπορώ να πω με σιγουριά ότι πίσω από αυτή την ευχή κρυβόταν και η προσδοκία ότι ένα φεστιβάλ αφιερωμένο αποκλειστικά στο ντοκιμαντέρ θα ρίζωνε.

Μετά από 19 χρόνια, το ραντεβού του Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ με την πόλη της Θεσσαλονίκης συνεχίζει να ανανεώνεται ανελλιπώς κάθε Μάρτη, κι έτσι αποτελεί πλέον αυθύπαρκτο θεσμό (πάντα υπό την ομπρέλα του Φεστιβάλ Κινηματογράφου), δικαιώνοντας εν τέλει τον εμπνευστή του, τον Δημήτρη Εϊπίδη. Ο ιδρυτής του Φεστιβάλ το είχε προτείνει στον τότε πρόεδρο της ΕΡΤ, Παναγιώτη Παναγιώτου, ο οποίος το αποδέχτηκε με ενθουσιασμό. Εγώ είχα την καλή τύχη, τη χαρά και την τιμή, ως γενικός διευθυντής της Νέας Ελληνικής Τηλεόρασης, να προχωρήσω στην υλοποίηση της απόφασης με την οποία το κανάλι της NET γινόταν συνδιοργανωτής του Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ – μαζί με το φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης. Η επιλογή της NET δεν ήταν καθόλου τυχαία από την πλευρά του Δημήτρη Εϊπίδη. Αν και μόλις ενός έτους ζωής (εξέπεμψε το σήμα της τον Οκτώβριο του 1997), η NET έφερε κάτι νέο στα τηλεοπτικά πράγματα, στηρίζοντας το πρόγραμμά της σε δύο άξονες: την ενημέρωση και το ντοκιμαντέρ, κρίνοντας βέβαια, ότι το ντοκιμαντέρ είναι ενημέρωση. Η επιλογή της NET να εντάξει στο πρόγραμμά της ένα ευρύ φάσμα

Το εξώφυλλο του καταλόγου του 1ου Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ

πολιτικών, πολιτιστικών, ιστορικών, επιστημονικών ντοκιμαντέρ, επιβραβεύτηκε τελικά από την κοινή γνώμη, παρά τις λειοδορίες, ακόμη και την πολεμική με την οποία ορισμένοι την αντιμετώπισαν, πυροδοτώντας ακόμη και... σατιρικά νούμερα με θέμα τη... «μουχρίτσα» ή τις ερωτικές περιπτώξεις σαυροειδών και ζουζουνιών. Ευτυχώς, ο Δημήτρης Εϊπίδης και ο τότε διευθυντής του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης Μισέλ Δημόπουλος και οι συνεργάτες τους είχαν εντελώς άλλη αντίληψη, καθώς έβλεπαν στο ντοκιμαντέρ αυτό που είχαμε δει κι εμείς: Ότι αποτελούσε μια δυναμική και ανήσυχη κινηματογραφική γραφή που καταγράφει τη σύγχρονη ιστορία εν τη γενέσει της, μας φέρνει σε επαφή με τα δημιουργήματα της ανθρώπινης προσπάθειας σε όλα τα επίπεδα, μας αποκαλύπτει τα μυστήρια της φύσης και του σύμπαντος, κεντρίζει τη φαντασία μας και μας αφήνει ελεύθερους να στοχαστούμε, να φανταστούμε, να ψυχαγωγηθούμε. Αυτό σημείωνα στο πρόγραμμα του 1ου Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ που είχε τον τίτλο «Εικόνες του 21ου Αιώνα». Από την πλευρά του, ο Δημήτρης Εϊπίδης σημειώνει ότι το ντοκιμαντέρ είναι «μέσο καταγραφής και μετάδοσης απόψεων και ιδεών, μέθοδος ενημέρωσης για θέματα που αφορούν το σύγχρονο σκεπτόμενο άνθρωπο, τον πολίτη που επιλέγει την απρόσκοπτη ενημέρωση και ενεργή, δυναμική συμμετοχή στα δρώμενα σε κάθε γωνιά του μικρού μας πλανήτη», ενώ το Φεστιβάλ θα αποτελούσε τη διέξοδο της ελεύθερης οπτικοακουστικής πληροφόρησης, το πλαίσιο στο οποίο «η στήριξη της νέας τεχνολογίας θα υλοποιείται με την προώθηση έργων νέων δημιουργών».

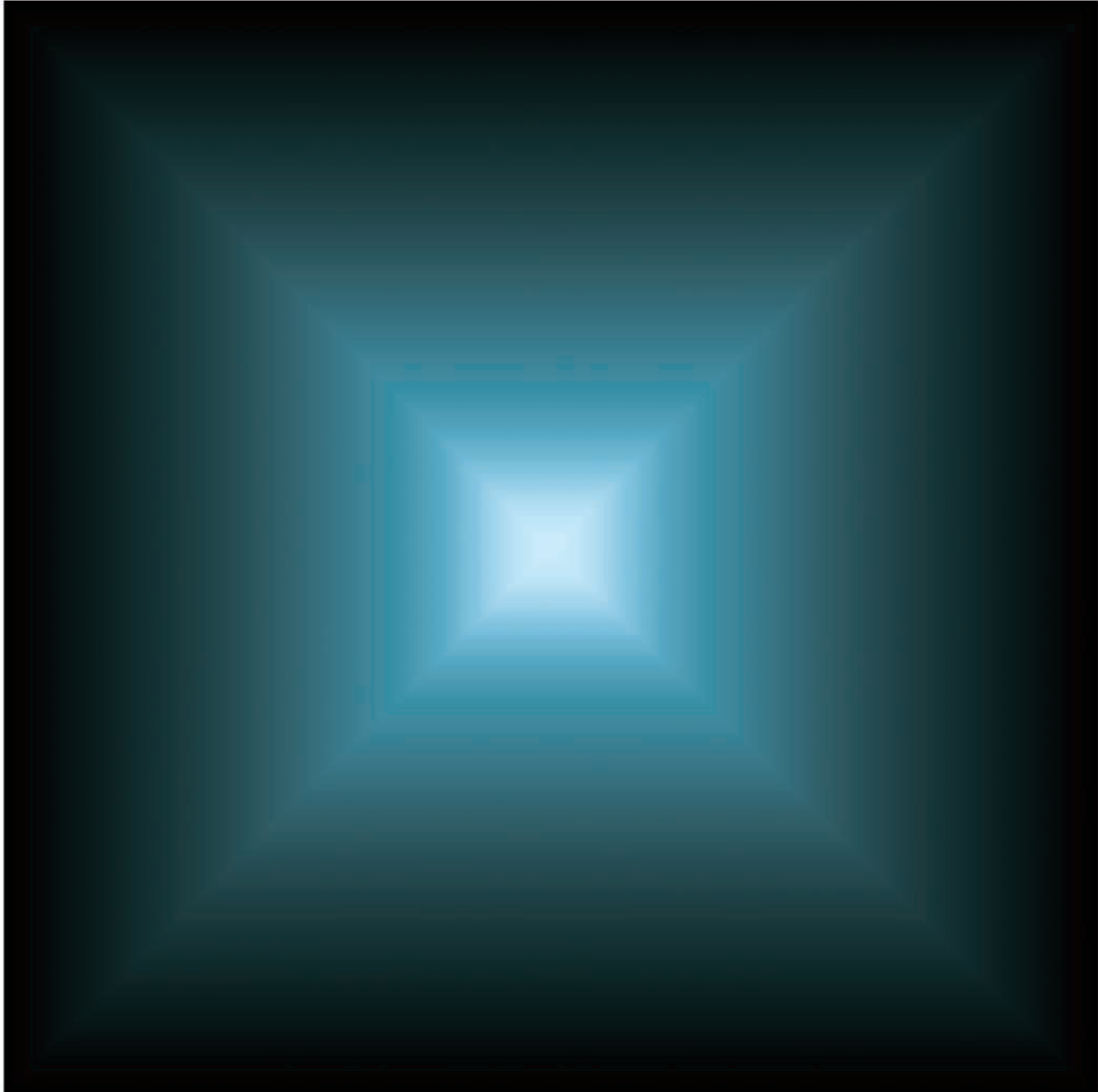
Όσο για κατά πόσο το Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ βρέθηκε πολύ μπροστά από την εποχή του, αναδεικνύοντας προβληματισμούς που ακόμη και σήμερα αποτελούν πεδίο όχι μόνο πολιτικών, αλλά και κοινωνικών αντιπαραθέσεων, δεν χρειάζεται να παραθέσω αριθμούς και τίτλους εκατοντάδων έργων που «ανέβηκαν» στις οθόνες των κινηματογραφικών αιθουσών της Θεσσαλονίκης που τα φιλοξένησαν ή και τα ονόματα των δημιουργών τους από όλα τα μέρη του κόσμου.

Αρκεί, πιστεύω, να θυμίσω εδώ, ότι ένα σημαντικό κεφάλαιο του πρώτου Φεστιβάλ είχε θέμα «Τα όρια του έρωτα», περιλαμβάνοντας έργα για την ομοφυλοφιλία και τις εχθρικές απόψεις που ακούγονται μέχρι σήμερα: Οι Παράνομοι, μια ολλανδική παραγωγή σε σκηνοθεσία Τζον Άπελ μιλά για τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι τρανσέξουαλ. Το Δεν θέλω να είμαι αγόρι, άλλη μια ολλανδική ταινία των Άλεξ Μπέρενς και Μαράιν Μάουσερ συζητά το ζήτημα της αλλαγής φύλου που σχεδόν δίχασε την ελληνική κοινωνία πριν από μερικούς μήνες. Το αμερικανικό You Don't Know Dick των Κάντας Σέμερχορν και Μπέστορ Κραμ, έχει θέμα την ιστορία κάποιων γυναικών που άλλαξαν φύλο και τον αγώνα τους να κερδίσουν τη χαμένη τους αξιοπρέπεια και την κοινωνικά στιγματισμένη τους ταυτότητα. Η Ιστορία του Μπράντον Τίνα, επίσης αμερικανική παραγωγή σε σκηνοθεσία Σούζαν Μάσκα και Γκρέτα Ολαφσντότιρ διαπραγματεύεται την πραγματική ιστορία ενός νέου που βασανίστηκε άγρια, βιάστηκε και τελικά δολοφονήθηκε, όταν την παραμονή των Χριστουγέννων του 1993, οι κάτοικοι του Φολς Σίτι της Νεμπράσκα ανακάλυψαν ότι ο 20χρονος Μπράντον στην πραγματικότητα ήταν κορίτσι. Άλλα ντοκιμαντέρ της ίδιας ενότητας μας έφεραν πιο κοντά στον αγώνα των γυναικών στο Ιράν να κερδίσουν την ελευθερία τους από βάρβαρα συζυγικά δεσμά ή στη διερεύνηση της γυναικείας σεξουαλικότητας και της θέσης της στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες.

Μέσα από μια διαδρομή 20 χρόνων, το Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ έρχεται να δικαιώσει και το όραμα του Μισέλ Δημόπουλου, που το ήθελε «μια εβδομάδα εικόνων και ήχων που διευρύνουν τον ορίζοντα του ανθρώπινου τοπίου και αντιπαρατίθενται στην ισοπεδωτική μονοσήμαντη εικόνα που κυριαρχεί στις μεγάλες και μικρές οθόνες μας». Σ' αυτή την αναπόληση των 20 χρόνων, η NET δεν υπάρχει πλέον, καθώς προφανώς κρίθηκε πως όταν η πραγματικότητα έρχεται σε σύγκρουση με την κάθε είδους μυθοπλασία, τόσο το χειρότερο για την πραγματικότητα.

Ευτυχώς υπάρχει το Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ να μας θυμίζει την ανάγκη για τη διαρκή αναζήτηση της αλήθειας. ■

lights on

9 Chatzopoulou str. & 6 Ioannou Theologou
11524, Nea Filothei, Athens, Greece
tel. +30 210 3678500, fax. +30 210 3648269
info@gfc.gr

www.gfc.gr

Γυναικεία υπόθεση

ΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

Στις 8 Μαρτίου το Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης, γιορτάζει τις γυναίκες. Την κατάσταση τους στον κόσμο, τη δύναμή τους, τα όνειρά τους, τις διαχρονικές μάχες τους. Αλλά και θέματα ταυτότητας και φύλου, ζητήματα ανοικτά, επίκαιρα, που λύνονται δύσκολα, όμως με κάθε βήμα προς τα μπρος, τραντάζουν συθέμελα τους κοινωνικούς αρμούς. Ανακαλύψτε στις 8 Μαρτίου, την Ημέρα της Γυναίκας, σε όλο το πρόγραμμα του φεστιβάλ, ντοκιμαντέρ από γυναίκες για γυναίκες, αλλά κι από άντρες για γυναίκες. Ντοκιμαντέρ που μας συστήνουν ορισμένες από τις πιο γοητευτικές προσωπικότητες που έχετε γνωρίσει ποτέ.

Τζέιν

Η Μικαέλ Ζαν

Η Λάουρα Μπάρι είναι αγαπημένη σκηνοθέτις και φίλη του φεστιβάλ. Στις Ξαδέλφες κάνει κοντινό σε δύο αγαπημένα της πρόσωπα που έχουν ζήσει τον απόλυτο εφιάλητη. Τα δυο φρέσκα κορίτσια δίνουν μαθήματα επιβίωσης και δύναμης. Ο πόνος, είτε σωματικός, είτε ψυχικός τις συντροφεύει ακόμα. Όμως τον μετασχηματίζουν σε ζωή. Αφήνονται στην ιαματική τελετουργία του θεάτρου, του χορού, των ακροβατικών στον αέρα. Και μέρα με τη μέρα η απόγνωση δίνει τη θέση της στην ομορφιά.

Γνωρίστε τη Τζέιν Γκούνταλ, στο *Τζέιν* του Μπρετ Μόργκεν. Μια υπέροχη γυναίκα, πρωτοπόρος στην έρευνα, που άφησε τα πάντα πίσω της και πήγε στην Τανζανία για να καταγράψει την ζωή των χιμπατζήδων. Τη δεκαετία του 1960, το περιοδικό *National Geographic* έστειλε έναν οπερατέρ στην Τανζανία για να κινηματογραφήσει τη δουλειά της ζωολόγου Τζέιν Γκούνταλ. Έξι δεκαετίες αργότερα, οι 140 ώρες που συγκεντρώθηκαν σε φιλμ 16 χιλιοστών βγήκαν από την αποθήκη. Ένα μοναδικό πορτρέτο που δεν θυμίζει συμβατική βιογραφία, ένα ρομαντικό έπος με την πρωτότυπη μουσική επένδυση του Φίλιπ Γκλας (Η ταινία θα κάνει πρεμιέρα στο κανάλι *National Geographic Greece* την Κυριακή 18 Μαρτίου στις 21:00).

Γυναίκα γεννιέσαι. Αλλά γυναίκα επίσης γίνεσαι. Στο *Obscuro Barroco* της Ευαγγελίας Κρανιώτη, τα όρια ντοκιμαντέρ και μυθοπλασίας θολώνουν, κι εκεί ανάμεσα γεννιέται η ιστορία μιας μεταμόρφωσης. Με φόντο το Ρίο ντε Τζανέιρο, το φιλμ μιλά για θέματα φύλου και ταυτότητας, θέλησης, αλλαγής, όχι μόνο δικής μας, αλλά του κόσμου. Στους ρυθμούς του καρναβαλιού και του πολιτικού αναβρασμού, νιώστε την βαθύτερη ανάγκη ενός ανθρώπου: να είναι ο εαυτός του.

Κλείστε να δείτε μια ταινία μαζί με τις Σινε-φίλες της Μαρία Άλβαρες. Η πρωτοεμφανιζόμενη σκηνοθέτις ακολουθεί έξι γυναίκες προχωρημένης ηλικίας και νεανικής διάθεσης, οι οποίες αντιμετωπίζουν τα δύσκολα καθημερινά με μια σίγουρη συνταγή σε σωστές δόσεις: μια ταινία, κάθε μέρα, μέχρι το τέλος. Τις συναντούμε στις σκοτεινές αίθουσες στην Ισπανία, στην Αργεντινή και στην Ουρουγουάη. Το σινεμά ως αντίδοτο στη μοναξιά.

Ανακαλύψτε την ιστορία της Μικαέλ Ζαν, στο *Μικαέλ Ζαν: Μια αφοσιωμένη γυναίκα* σε σκηνοθεσία Ζαν Ντανιέλ Λαφόντ. Στις 27 Σεπτεμβρίου του 2005, η Μικαέλ Ζαν έγραψε ιστορία όταν έγινε η πρώτη γυναίκα και η μαύρη πολιτίς που ανέλαβε χρέη Γενικής Κυβερνήτριας του Καναδά. Το συγκινητικό πορτρέτο μιας αφοσιωμένης δη-

Ξαδέλφες

μοσιογράφου που δόθηκε ψυχή και σώμα στους νέους, στις γυναίκες, στους αυτόχθονες πληθυσμούς και στον πολιτισμό, προωθώντας την κοινωνική αλλαγή και τη διεθνή διπλωματία.

Την Ημέρα της Γυναίκα προβάλλονται και τα *Θραύσματα* της Μαριάννας Οικονόμου, ένα ταξίδι στην τέχνη και στη ζωή μιας γυναίκας που σε αιχμαλωτίζει: της γλύπτριας Αλεξάνδρας Αθανασιάδη. Θραύσματα από σκέψεις και μνήμες, υλικά που απορρίφθηκαν, ανασυντίθενται και αποκτούν νέα μορφή. Αναζήτηση νοημάτων μέσα από ένα παιχνίδι λέξεων και μια παλιά φίλια. 🎨

VR: Νιώστε τον κόσμο αλλιώς

Planet

ΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

Πώς είναι να αιωρείσαι πάνω από ένα ορμητικό ποτάμι; Ή να βλέπεις σε απόσταση αναπνοής τεράστιους σαρκοβόρους γυρίνους; Η εικονική πραγματικότητα δεν δείχνει τον κόσμο αλλιώς, σε προκαλεί να μπεις μέσα του και να γίνεις κομμάτι της εμπειρίας. Φορέστε την κάσκα σας και μπειτε άφοβα σε έναν οικείο όσο και άγνωστο, πελώριο κόσμο. Ραντεβού στο INVR (Αριστοτέλους 6), όπου φιλοξενούνται οι ταινίες VR (Virtual Reality), του διαγωνιστικού VR τμήματος του 20ού Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ.

Τι θα δούμε φέτος στο VR; Πάρτε μια γεύση από τις ταινίες:

Πνεύμα του Μαλάου, σε σκηνοθεσία Γιόχαν Κνάτραπ Γένσεν: Αιωρείσαι πάνω από ένα πλατύ ποτάμι. Ολόγυρα, καταπράσινα λιβάδια. Και καθώς κινείσαι προς τα μπρος το τοπίο γίνεται άνυδρο, ένας τόπος εξαθλίωσης. Κινείσαι σα φάντασμα, σαν ένα πνεύμα του νερού και μπαίνεις για μια μέρα στη ζωή του Έντουαρντ και της οικογένειάς του σ' ένα χωριό του Μαλάου.

Είδα το μέλλον, σε σκηνοθεσία Φρανσουά Βοτιέ: Βρισκόμαστε σε πυκνό σκοτάδι, προσομίωση του σύμπαντος και ξαφνικά ακούγεται η φωνή του Άρθουρ Κλαρκ, ενώ το πρόσωπό του ξεπροβάλλει στο βάθος – πρόκειται για υλικό από το αρχείο του BBC. Ο φημισμένος συγγραφέας του *2001: Η οδύσσεια του διαστήματος* μας μιλά για την έλευση της ψηφιακής επανάστασης, δείχνοντας πόσο μπροστά ήταν από την εποχή του. Μια πρόσκληση σ' ένα ταξίδι, μια απόκοσμη μορφή ποίησης που βιώνεται ως «εμβύθιση».

Η τελευταία καρέκλα 1&2, σε σκηνοθεσία Άνκε Τένισεν, Τζέσι φαν Φρέντεν: Ένα ντοκιμαντέρ εικονικής πραγματικότητας για το τελευταίο στάδιο της ζωής. Μέσα από έναν συνδυασμό διαφορετικών τεχνικών εικόνας, ήχου και animation, μπαίνουμε στη θέση του Φρεντ ή του Έγκμπερτ.

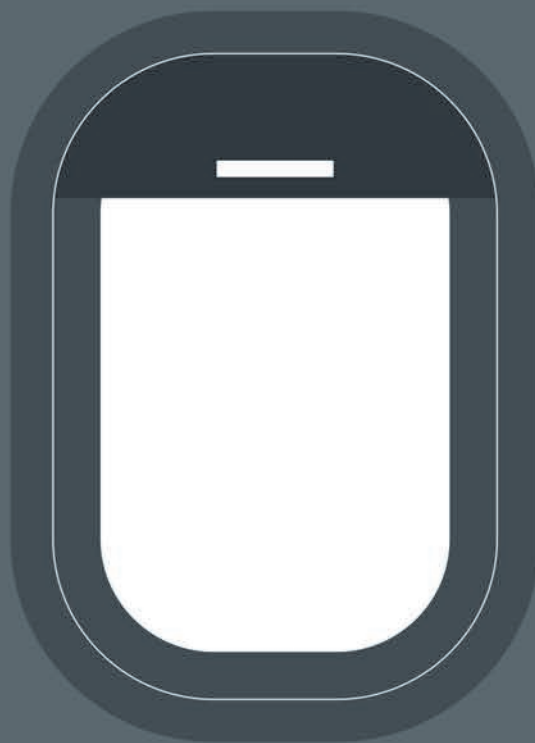
Μετέωροι, σε σκηνοθεσία Σεχάνι Φερνάντο: Στο Ηνωμένο Βασίλειο υπάρχουν περίπου

31.500 αιτούντες άσυλο, οι οποίοι περιμένουν την επίσημη απόφαση για την παραμονή τους. Η ταινία μας επιτρέπει να βιώσουμε τι σημαίνει να ζεις αυτή την περίοδο στο «καθαρτήριο», εν αναμονή μιας απόφασης που θα επηρεάσει το υπόλοιπο της ζωής σου.

Γράμματα στον πατέρα μου, σε σκηνοθεσία Τζαΐσα Πάτες: Το πρώτο VR 360 μοιρών και ζωτανής δράσης σχετικά με το τράφικινγκ μάς μεταφέρει στην επαρχία της νότιας Ινδίας. Μια ιστορία αγάπης, πένθους και συμφιλίωσης ανάμεσα σ' έναν πατέρα και σε μια κόρη που πέρασε την εφηβεία της σ' έναν οικο ανοχής η οποία βασίζεται σε πραγματικά γεγονότα. Μια ιστορία για την επιβίωση, την αντοχή και την ελπίδα.

Το πάρτι σε σκηνοθεσία Σεχάνι Φερνάντο, Άνρικ Μπρεγκμαν: Ακόμη κι οι πιο απλές, καθημερινές καταστάσεις μπορεί να αποβούν αγχωτικές για τα άτομα που κινούνται στο φάσμα του αυτισμού. Μπαίνουμε για λίγο στη θέση της Ιόχρονης Λάιλα, που είναι καλεσμένη σ' ένα πάρτι γενεθλίων. Ακούμε τις βαθύτερες σκέψεις της και νιώθουμε πόσο έντονη μπορεί να είναι μια τέτοια περίπτωση.

Πλανήτης σε σκηνοθεσία Μόμοκο Σέτο: Στα καλίσματα ενός κόσμου φυτρώνουν μόνο μανιτάρια και μύκητες, μέσα στα γιγαντιαία σώματα αποξηραμένων εντόμων. Κάθε που αλλάζει ο καιρός, η βροχή ποτίζει τον άνυδρο πλανήτη. Μέσα στο νερό γεννιέται ένα οικοσύστημα όπου ζουν τεράστιοι σαρκοβόροι γυρίνοι... 🍄

Δωμάτιο με θέα

Επίσημος Αερομεταφορέας
του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης

Κάποιοι οδηγούν αυτοκίνητο.
Κάποιοι ζουν με Polo.

Kosmocar
Αποκλειστικοί Εισαγωγείς

Νέο Polo.

Με νέες τεχνολογίες, νέα εμφάνιση αλλά και επιδόσεις που προκαλούν, το νέο Polo φέρνει το μέλλον στο δρόμο σας!

www.volkswagen.gr [Volkswagengr](https://www.facebook.com/Volkswagengr) [youtube.com/VolkswagenGreece](https://www.youtube.com/VolkswagenGreece) [@VolkswagenGreece](https://www.instagram.com/VolkswagenGreece)

Εκπομπές CO₂ (g/km): 85-109, Κατανάλωση (lt/100km) εντός πόλης: 4,4-5,9, εκτός πόλης: 3,3-4,3, μικτός κύκλος: 3,7-4,8.

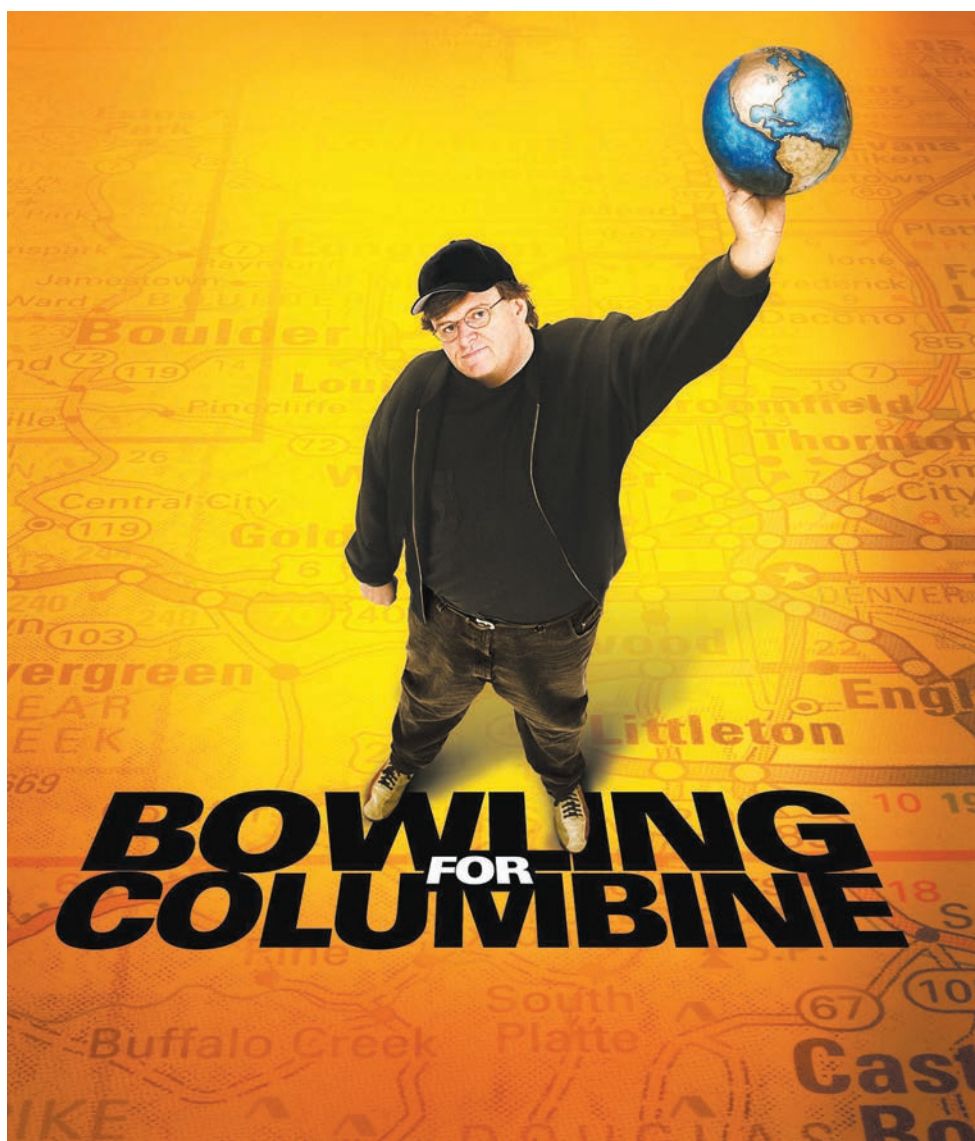
Volkswagen

Διασκεδάζοντας πολιτικά

Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης και Όσκαρ, όλα μαζί μια μεγάλη γιορτή φέτος στη Θεσσαλονίκη. Με δύο επετείους, 20 χρόνια για το Φεστιβάλ, 90 για τα βραβεία της Αμερικανικής Ακαδημίας. Ιδανική αφορμή για να θυμηθούμε ορισμένα από τα ντοκιμαντέρ που κέρδισαν το αγαματίδιο, πυροδότησαν τον διάλογο και μας έφεραν αντιμέτωπους με την ηθική μας υποχρέωση απέναντι στον κόσμο.

ΤΟΥ ΘΟΔΩΡΗ ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ*

Πόστερ από το
Bowling for Columbine

Twenty Feet from Stardom

Αν το σινεμά –η τέχνη γενικότερα– είναι μια διαρκής άσκηση αρμονίας ανάμεσα στη φόρμα και στο περιεχόμενο, το ντοκιμαντέρ ως είδος παρουσιάζει πάντα ένα επιπλέον ενδιαφέρον χάρη στον τρόπο με τον οποίο το «θέμα» εμφανίζεται στην κοινή αντίληψη ως περίπου αυτομάτως κυρίαρχο χαρακτηριστικό. Φυσικά κάτι τέτοιο δεν ισχύει, μιας και δεν μιλάμε για πρωτοσέλιδους τίτλους ειδήσεων, αλλά για σινεμά. Όμως στο πλαίσιο μιας οσκαρικής ανάγνωσης, και του τρόπου με τον οποίο η βιομηχανία αντιλαμβάνεται και αποτιμά το είδος, έχει ενδιαφέρον να παρακολουθήσει κανείς τις θεματικές, τα πρόσωπα και τις αφηγήσεις που έχουν διακριθεί μέσω της οσκαρικής οδού, αυτές τις σχεδόν δύο δεκαετίες του 21ου αιώνα.

Για να το πούμε και αλλιώς, δεν θα ήταν ποτέ δυνατόν στο γύρισμα της δεκαετίας να μη διακριθεί μια διερευνητική ταινία πάνω στην οικονομική κρίση της περιόδου. Το Όσκαρ του 2010 πήγε στο *Inside Job* του Τσαρλς Φέργκιουσον. Τέσσερα χρόνια αργότερα, άλλο ένα σεισμικής σημασίας θέμα (ο Έντουαρντ Σνόουντεν και το σκάνδαλο της NSA) ανέδειξε το θαυμάσιο *Citizenfour* της Λόρα Πόπρας, ένα ντοκιμαντέρ έρευνας πάνω σε ένα διάσημο πρόσωπο και μια ακόμα διασημότερη υπόθεση με τεράστιες κοινωνικοπολιτικές συνέπειες, όσο και μια ματιά πάνω στην ίδια την (απο)κάλυψη της αλήθειας. Σε αυτή την ευρύτερη κατηγορία μπορούμε

να τοποθετήσουμε και το αναμφίβολα επιδραστικότερο όλων, το *(Bowling for Columbine)* του Μάικλ Μουρ, μια ταινία έρευνας πάνω στην τραγωδία του Κόλουμπαιν που μετέτρεψε τον Μουρ σε σύμβολο μιας φράξιας των Δημοκρατών, έγινε σημαία στον αγώνα για τον περιορισμό της οπλοκατοχής, και υπήρξε η ναυαρχίδα μιας συγκεκριμένης σχολής ντοκιμαντερίστικης προσέγγισης, ρεπορταζιακού σχεδόν τύπου.

Ο επίκαιρος χαρακτήρας δεν απουσιάζει ούτε από το ρόστερ νικητών στην κατηγορία μικρού μήκους (βλέπε ας πούμε το *Twin Towers* του 2002, για δύο αδέρφια, έναν αστυνομικό κι έναν πυροσβέστη, και το πώς βίωσαν την 11η Σεπτεμβρίου), όμως εκεί το εύρος θεματικών αλλά

και γεωγραφικής εμβέλειας είναι σαφώς μεγαλύτερο. Η γενιά του Τσέρνομπιλ μέσα από ένα οδοιπορικό σήμερα (*Chernobyl Heart*), η επίδραση του AIDS στα ορφανά μιας κινεζικής επαρχίας (*The Blood of Yingzhou District*), ο αγώνας μιας γυναίκας να μεταφέρει τα δικαιώματά της στη σύντροφό της (*Freeheld*, που έγινε αργότερα και ταινία μεγάλου μήκους με τη Τζούλιαν Μουρ και την Έλεν Πέιτζ), ένα πολυπληθυσμιακό σχολείο στο Τελ Αβίβ (*Strangers No More*), το φαινόμενο των σοκαριστικών επιθέσεων με οξύ στις γυναίκες του Πακιστάν (*Saving Face*), όπως κι ο φόνοι τιμής στην ίδια περιοχή (*A Girl in the River: The Price of Forgiveness*) είναι μερικές μόνο από τις θεματικές που έχουν διακριθεί. Ενώ το μεγάλο μήκους *Born into Brothels* των Ζάνα Μπρίσκι και Ρος Κάουφμαν (με το Όσκαρ του 2004) ακολουθεί τα παιδιά εκδιδομένων γυναικών στη red light district της Καλκούτα.

Λίγοι ντοκιμαντερίστες είχαν μια πιο εμφανή επίδραση στον αληθινό κόσμο χάρη στη δουλειά τους από τον θρύλο Έρολ Μόρις. Το άκρως επιδραστικό αριστούργημα *The Thin Blue Line* βοήθησε, κατά κοινή παραδοχή, έναν άντρα να βγει από τη φυλακή, την ώρα που η μείξη αναπαράστασης, αφήγησης και εικασίας σχηματίζει μια καθοριστική προσέγγιση στο ντοκιμαντέρ – η οποία για πολλούς δεν θα έπρεπε καν να λογίζεται ως ντοκιμαντέρ. Κόντρα στις αντιδράσεις ο Μόρις κέρδισε επιτέλους Όσκαρ

Για να το πούμε και αλλιώς,
δεν θα ήταν ποτέ δυνατόν
στο γύρισμα της δεκαετίας
να μη διακριθεί μια
διερευνητική ταινία πάνω
στην οικονομική κρίση
της περιόδου

Επάνω: Amy

Κάτω: Πόστερ από την ταινία *Taxi to the Dark Side*

Δεξιά σελίδα: Πόστερ από τις ταινίες *The Cove* και *Inside Job*

το 2003 για το *The Fog of War*, που αφορούσε τη ζωή του υπουργού άμυνας επί Βιετνάμ, Ρόμπερτ ΜακΝαμάρα, και τις παρατηρήσεις πάνω στο σύγχρονο πολεμικό σχεδιασμό.

Το πεδίο πολέμου αποτελεί όπως είναι φυσικό άλλη μια περιοχή με σημαντική εκπροσώπηση. Λίγα χρόνια αργότερα ο Άλεξ Γκίμπνεϊ βραβεύτηκε για το *Taxi to the Dark Side* που αφορούσε την εκτός ελέγχου παρουσία των ΗΠΑ στο Αφγανιστάν, με αφορμή τον θάνατο ενός ντόπιου οδηγού ταξί στα χέρια αμερικανών στρατιωτών. Η μικρού μήκους *Crisis Hotline: Veterans Press 1* εστίαζε στους ανθρώπους που στελεχώνουν τη γραμμή διαχείρισης κρίσης βετεράνων του αμερικάνικου στρατού, ενώ το *The White Helmets* (για τις επιχειρήσεις των white helmets στη Συρία) έδωσε πέρσι στο Netflix και το πρώτο του Όσκαρ.

Ενώ πολλές από τις θεματικές συναντώνται διασκορπισμένες στο πέρασμα των ετών, έχει ενδιαφέρον να σημειώσουμε πως σε κάποιες περιπτώσεις παρατηρείται μια σαφής τάση εντός χρονικού πλαισίου. Μέσα σε τέσσερα χρόνια αν πούμε τρία οσκαρικά ντοκιμαντέρ άπτονταν περιβαλλοντικών ανησυχιών, με αρχή το crowd-pleaser *March of the Penguins* (μια από τις περιπτώσεις ντοκιμαντέρ με τόση mainstream επιτυχία που αυτομάτως η βράβειυσή τους θεωρείται σχεδόν αυτόματη) και μέχρι το *The Cove* του Λούι Ψυχογιός. Στο ενδιάμεσο, η *Inconvenient Truth* του Ντέιβις Γκούγκενχάιμ είχε την τύχη

όχι απλώς να προειδοποιεί για τον περιβαλλοντικό κίνδυνο, αλλά να αποτελεί και προσωπικό πρότζεκτ του –δημοφιλέστατου στους liberal χολιγουντιανούς κύκλους– Αλ Γκορ, τον οποίον το Χόλιγουντ πρακτικά εκλιπαρούσε να κατέβει ως υποψήφιος στις εκλογές, καθώς η δεύτερη θητεία του Τζορτζ Μπους Τζούνιορ έφτανε στο τέλος της. (Αν το μίσος για τον Μπους έδωσε στην Αλήθεια αυτό το Όσκαρ, αναμφίβολα έδωσε και στον Μάικλ Μουρ έναν Χρυσό Φοίνικα, για το *Φάρενάιτ 9/11*, το εμπορικότερο ντοκιμαντέρ όλων των εποχών, το οποίο σημειωτέον δεν προτάθηκε καν για Όσκαρ.)

Η περίπτωση Γκορ δείχνει με σαφήνεια το πώς κάποιες φορές, ειδικά στο ψηλότερο σκαλί του βάθρου της βιομηχανίας, η προσωποκεντρικότητα μιας αφήγησης μπορεί να αφήνει πολύ πίσω σε δεύτερη μοίρα οποιοδήποτε άλλο στοιχείο πειραματισμού, φόρμας, αφήγησης. Κι εδώ έχει ενδιαφέρον η εντονότερη (και πιο πρόσφατη) τάση όλων. Τα φιλικά ντοκιμαντέρ-πορτρέτα δεν είναι φυσικά κάτι το καινούργιο ή σπάνιο. Ειδικά στον τομέα των μικρού μήκους η διάκρισή τους είναι συχνότατη, καθώς η συγκεκριμένη φόρμα ευνοεί την ανάπτυξη ενός σύντομου προφίλ: ένας καλλιτέχνης δρόμου στη Νέα Υόρκη (*Thoth*), ο Νόρμαν Κόργουιν (*A Note of Triumph*), ένα κορίτσι στην Ζιμπάμπουε που μέσα σε κακουχίες και φτώχεια ακολούθησε το καλλιτεχνικό της όνειρο (*Music by Prudence*), μια άστεγη 15χρονη καλλιτέχνης στην Καλιφόρνια (*Innocent*),

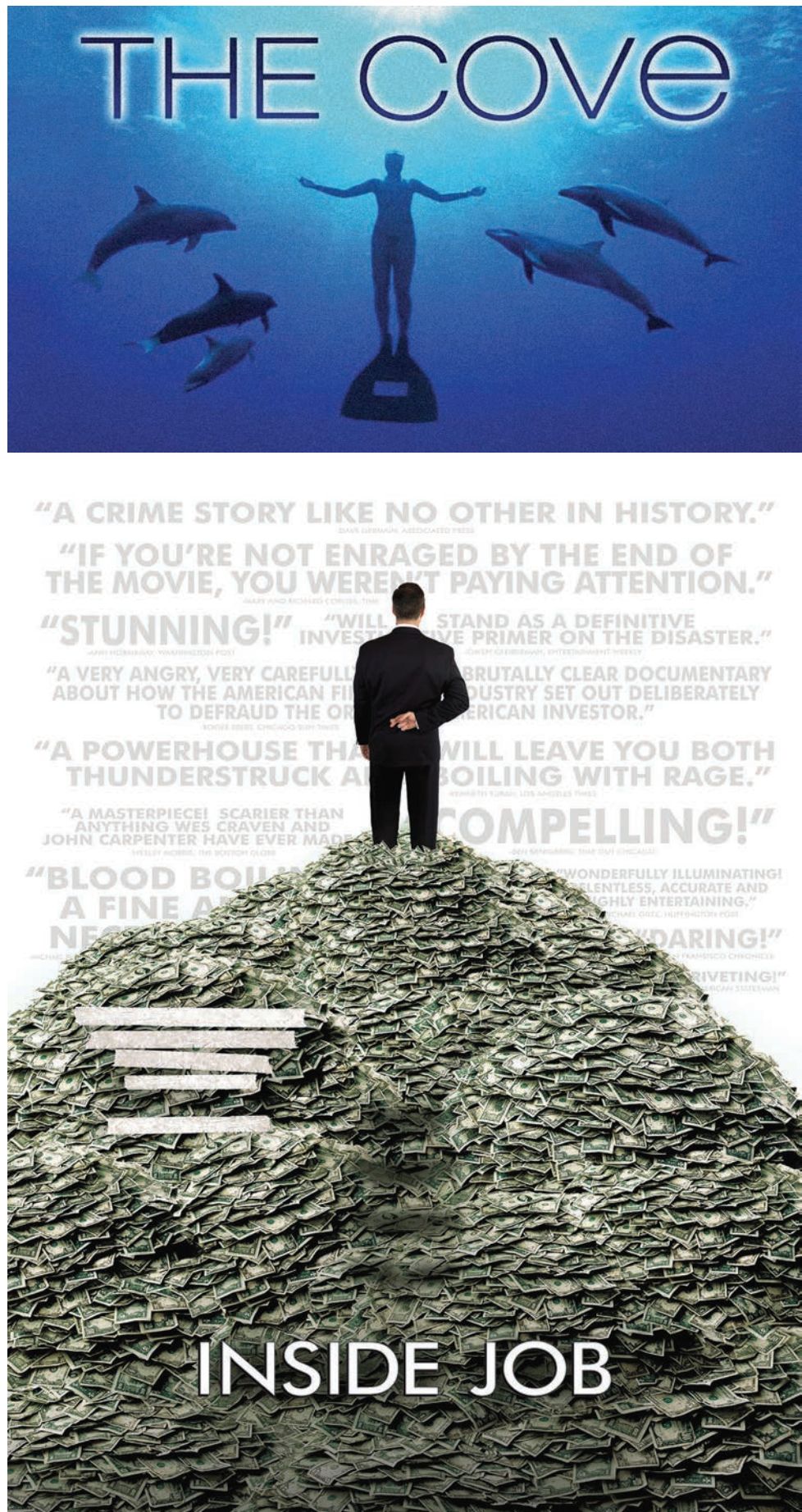
μία 89χρονη που προσπαθεί να κρατήσει την κηδεμονία του εγγονού της (*Big Mama*), μία εβραία πιανίστρια από την Πράγα που τη στιγμή του θανάτου της ήταν η γηραιότερη επιζήσασσα του Ολοκαυτώματος (*The Lady in Number 6*).

Όμως κοιτάζοντας το σερί των βραβευμένων μεγάλου μήκους ντοκιμαντέρ της τρέχουσας δεκαετίας, εμφανίζεται μια σαφής ροπή προς ιστορίες αθλητών ή σταρ και τη σχέση τους με τον κόσμο γύρω τους – σχέση συχνά καταστροφική. Η σχέση μίσους-λατρείας της Αμερικής με το φούτμπολ υπογραμμίζεται μέσα από δύο εξαιρετικά βραβευμένα έργα, το *Undeclared* του 2011 (για μια σχολική ομάδα που προσπαθεί να πραγματοποιήσει νικητήρια σεζόν ύστερα από χρόνια αλλεπάλληλων ηττών και απογοήτευσης) και το *O.J.: Made in America* του 2016, για την ταραχώδη ζωή, υπόθεση και κοινωνική σημασία του μεγάλου σταρ (με το επιπλέον ενδιαφέρον στοιχείο πως δεν είναι καν ταινία, παρά μίνι σειρά του ESPN). Στο ενδιάμεσο, δύο μουσικού ενδιαφέροντος ντοκιμαντέρ σχηματίζουν ένα αντίστοιχο δίπολο όσο κι αν πασιφανέστατα διαφέρουν. Το *20 Feet from Stardom* ενθουσίασε κάθε κοινό στο οποίο προβλήθηκε το 2013 και αναλαμβάνει να δικαιώσει τις αφανείς backup ηρώιδες τεράστιων μουσικών επιτυχιών, ενώ δύο χρόνια μετά, ο Ασίζ Καπάντι με το σπουδαίο *Amy* ανασυστήνει τη βιογραφία της Έιμι Γουάινχαους χρησιμοποιώντας το την ίδια μέθοδο με το –ακόμα καλύτερο– *Senna*, στήνοντας δηλαδή μια ευθεία αφήγηση μέσα από παλιά βίντεο και αρχαιακό υλικό, δίχως τη χρήση εκ των υστέρων αφήγησης ή νέων συνεντεύξεων.

Σε μια πιο χαλαρή σύνδεση ταιριάζουν εδώ ακόμα και δύο ακόμα πασιγνώστα βραβευμένα έργα της ίδιας περιόδου, το ντοκιμαντέρ-αποθέωση *Man on Wire* του Τζέιμς Μαρς από το 2008 και το απολαυστικό *Searching for Sugar Man* του 2012. Δύο φιλμ που κερδίζουν ολοκληρωτικά τον θεατή, ταξιδεύοντάς τον –με τρόπους φυσικά ολότελα διαφορετικούς– σε συναρπαστικές αναζητήσεις ή περιπέτειες.

Δεν είναι παράλογο τίποτα από αυτά. Σε μια ιστορική στιγμή όπου η πρόσμειξη διασκέδασης και πολιτικής είναι σχεδόν ολοκληρωτική, η αρχαιακή Ιστορία φαντάζει αληθινά ξένη και ο τρόπος που αντιλαμβανόμαστε ιδέες περί κοινωνίας, ηθικής και ιδεολογίας περνούν όλο κι εντονότερα μέσα από το πρίσμα του entertainment. Φυσικά και η καταγραφή της τωρινής αλήθειας, θα αφορούσε ήρωες και αντι-ήρωες, σταρ-υπερανθρώπους, σταρ-απλούς ανθρώπους. Όπως και να 'χει, έστω και με άλλοτε ασαφή, άλλοτε ασυνεπή κριτήρια με τα οποία μια βιομηχανία μοστράρει τα «καλύτερά της», τα ντοκιμαντέρ πάντα, θέλοντάς και μη, θα σχηματίζουν μια προσωπογραφία του κόσμου γύρω τους. Γύρω μας. 📺

*Ο Θεόδωρος Δημητρόπουλος είναι κριτικός κινηματογράφου

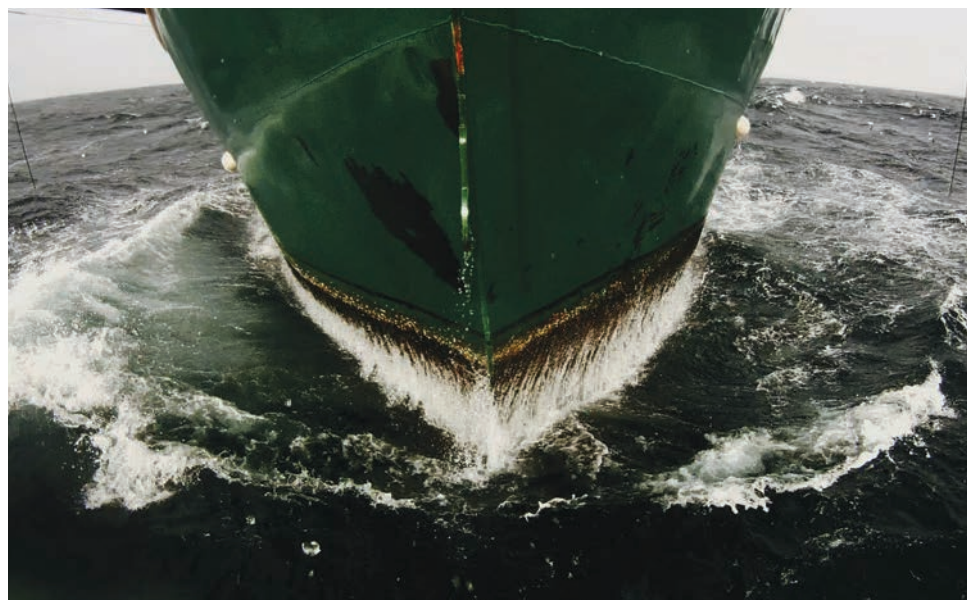

Αλιεύοντας τα βαθύτερα ένστικτα

ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΚΟΛΙΑ

Τι συμβαίνει όταν η άρνηση στην τέχνη συνδυάζεται με την εθνογραφική προσκόλληση στη ροή της ζωής; Αυτό διερευνούν οι ανατρεπτικοί Βερενά Παραβέλ και Λουσιάν Καστέν Τέιλορ, δυο ανθρωπολόγοι καλλιτέχνες, στους οποίους το 20ό Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ πραγματοποιεί αφιέρωμα, στο πλαίσιο της ενότητας >>Film Forward. Ανακαλύψτε το έργο τους, που παρουσιάζεται για πρώτη φορά στο σύνολό του στην Ελλάδα.

Στιγμιότυπο από το *Λεβιάθαν*

Δεν είναι τυχαίο που έργα τους είναι στη μόνιμη συλλογή του MOMA και του Βρετανικού Μουσείου, ενώ συμμετέχουν σε εκθέσεις στα πιο πρωτοποριακά μουσεία και ινστιτούτα τέχνης του κόσμου: Γουίτνι, Πομπιντού, Kunsthalle, Whitechapel Gallery, documenta και η λίστα συνεχίζεται. Στα σύνορα κινηματογράφου και εικαστικών οι Παραβέλ και Καστέν Τέιλορ δίνουν χώρο και ανάσα σε πολιτισμούς και ανθρώπινο συναίσθημα. Στο *Γλυκό χορτάρι* παρακολουθούν τους σύγχρονους καουμπόηδες καθώς οδηγούν κοπάδια προβάτων στα βουνά της Μοντάνας. Εντυπωσιακά πλάνα και βλέμμα οξύ σε μια ελεγεία που αποκαλύπτει έναν κόσμο όπου η φύση κι ο πολιτισμός αλληλοδιαπλέκονται με αναπάντεχο τρόπο. Στα *Ξένα*

μέλη μας ξεναγούν σε μια παράξενη κοινότητα. Στο Κουίνς της Νέας Υόρκης, σε μια υπό κατεδάφιση ζώνη, άνθρωποι ζουν από το εμπόριο ανακύκλωσης υλικών από τις μάντρες και τους σκουπιδότοπους. Ανάμεσά τους, ως άλλος βασιλιάς Ληρ, ο τελευταίος κάτοικος αυτού του μέρους τριγυρίζει στους δρόμους. Δύο εραστές ψάχνουν για τροφή και ασφάλεια για να βγάλουν τον χειμώνα, ενώ η άστεγη «βασίλισσα» της μάντρας επιχειρεί να αποδράσει με όχημα τη φαντασία της. Το φιλμ τους *Λεβιάθαν* μας ταξιδεύει στ' ανοιχτά της ακτής του Νιου Μπέντφορντ της Μασαχουσέτης. Στο μέρος όπου γεννήθηκε ο *Μόμπι Ντικ*, ένα τεράστιο αλιευτικό σαλπάρει για ένα ταξίδι εβδομάδων. «Η ωμή δύναμη του *Λεβιάθαν* είναι η ίδια η αντανάκλαση –ή ίσως η

Ω, ανθρωπότητα!

διάθλαση– του σύγχρονου Νιου Μπέντφορντ», γράφει η *Guardian*, επισημαίνοντας ότι το φιλμ είναι μια εντυπωσιακή σύγκρουση ειδών. «Είναι μια καλλιτεχνική ταινία που λειτουργεί ως ένα εκπληκτικό κινηματογραφικό θέαμα». Είναι σίγουρα το ριζοσπαστικό πορτρέτο της σύγχρονης εμπορικής αλιευτικής βιομηχανίας, το οποίο τιμήθηκε με το βραβείο της Διεθνούς Ένωσης Κριτικών Κινηματογράφου (FIPRESCI) στο Διεθνές Κινηματογραφικό Φεστιβάλ του Λοκάρνο και έχει αποσπάσει συνολικά 21 βραβεία. Το 2015 υπογράφουν το φιλμ *Ω, ανθρωπότητα!*, έναν στοχασμό πάνω στην αλλοπαρμένη ανθρωπότητα κατά την Ανθρωπόκαινο, την περίοδο της απόλυτης κυριαρχίας του ανθρώπινου είδους στον πλανήτη Γη. Με αφετηρία την καταστροφή της Φουκουσίμα, οι εικόνες που προβάλλονται παρουσιάζουν τη νεωτερικότητα σαν ένα τοπίο Αποκάλυψης. Στα *Λόγια του ονείρου*, μια κάμερα ρευστή ταξιδεύει πάνω σε γυμνά κοιμισμένα σώματα. Ακούμε παράλληλα θραύσματα από τις ενύπνιες περιπέτειες του Ντιόν ΜακΓκρέγκορ, ενός παραγνωρισμένου αμερικανού στιχουργού της δεκαετίας του '60. Κάθε βράδυ, ο συγκάτοικός του ηχογραφούσε το παραμιλητό του, την πιο γνήσια συνθήκη ελευθερίας του ανθρώπου – όταν η νόηση αφήνεται ανεξέλεγκτη και το υποσυνείδητο παίρνει τα ηνία. Ο *Κανίβαλος*, μια νωπογραφία για τη σάρκα και την επιθυμία, στοχάζεται πάνω στην σημασία του κανιβαλισμού για την ανθρώπινη ύπαρξη. Γνωρίζουμε τον ιάπωνα κανίβαλο Ισέι Σαγκάουα και εξερευνούμε την μυστηριώδη σχέση με τον αδελφό του. Τελικά τι είναι κανιβαλισμός; ●

Απολαύστε εμπειρίες εικονικής πραγματικότητας και gaming στο μεγαλύτερο κατάστημα της Ελλάδας, ειδικά διαμορφωμένο με τα πιο προηγμένα μηχανήματα virtual reality παγκοσμίως!

Εμπειρίες Εικονικής Πραγματικότητας

Αριστοτέλους 6

Τηλέφωνο : 2310 228228

 INVR Virtual Reality Thessaloniki

 INVR VIRTUAL REALITY

 invrgr

www.invr.gr

 twitter.com/cineuropa

cineuropa.org

 facebook.com/cineuropa

**THE
BEST OF
EUROPEAN
CINEMA**

**CINEUROPA IS PROUD
TO BE MEDIA PARTNER OF
THE 20TH THESSALONIKI
DOCUMENTARY FESTIVAL**

Co-funded by
the European Union

Creative
Europe
MEDIA

Στο μυαλό της Σάρα Ντράιβερ

Επιλέγει τις αγαπημένες της ταινίες για την Carte Blanche που της δόθηκε στο φετινό Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ, μας παρουσιάζει το ντοκιμαντέρ της Αληθινή έκρηξη: Η ύστερη εφηβεία του Ζαν-Μισέλ Μπασκιά και μοιράζεται με το κοινό τις σκέψεις της για την ανάγκη να αναπνέουμε μέσα από την τέχνη, τα καλλιτεχνικά ρεύματα, τον Ζαν-Μισέλ Μπασκιά, τον κινηματογράφο. Υποδεχόμαστε στη Θεσσαλονίκη την «ιέρεια» του ανεξάρτητου κινηματογράφου Σάρα Ντράιβερ, συνεργάτιδα και σύντροφο του Τζιμ Τζάρμους, παραγωγό, ηθοποιό, αγαπημένη δημιουργό.

Σκηνές από τη ζωή του Άντι Γουορκολ

Το 2011, στην ειδική έκδοση του φεστιβάλ για τη Σάρα Ντράιβερ, η Λίλυ Παπαγιάννη διαπίστωνε ότι οι αφηγήσεις των ταινιών της –εμπνευσμένες καθώς είναι από τόπους και τοποθεσίες– διέπονται υπόρρητα από στοιχεία του φανταστικού και του υπερφυσικού, από όνειρα, φαντάσματα και μύθους, όπως και από ανεπαίσθητα, αινιγματικά σημάδια, τα οποία δεν φανερώνονται στις πεπερασμένες ιστορίες, αλλά υποδηλώνονται για να στοιχειώσουν το κοινό.

Στο πλαίσιο της Carte Blanche που της δόθηκε για την 20ή επέτειο του Φεστιβάλ, η Ντράιβερ προέβη σε μια βαθιά προσωπική επιλογή ταινιών από διαφορετικές περιόδους της ιστορίας του κινηματογράφου ταινιών που σχετίζονται έστω και οριακά με τη δική της Αληθινή έκρηξη: Η ύστερη εφηβεία του Ζαν-Μισέλ Μπασκιά (σ.σ. μια ταινία που προβάλλεται στο τμήμα «Καλειδοσκόπιο») και τις οποίες η ίδια, σκεπτόμενη «εγωιστικά», θα ήθελε να δει ξανά στη μεγάλη οθόνη.

Στην ίδια συλλογική έκδοση του 2011, ο Τζόνθαν Ρόζενμπαουν περιέγραψε τους «υποβαθμισμένους χώρους» που χαρακτηρίζουν το πρώιμο έργο της, τη σημασία της τοποθεσίας για τους «υπνωτικούς ρυθμούς» και την «πολυεπίπεδη σχέση του μακρινού παρελθόντος με το παρόν». Αυτά τα στοιχεία είναι φανερά και στο σαρωτικό σύνολο τολμηρών –καθώς σχετίζονται με τον Μπασκιά– μη αφηγηματικών ταινιών που επέλεξε η ίδια, με τους περισσότερους τίτλους να αφορούν πολύ συγκεκριμένες ιστορικές περιόδους, αλλά και να υπαινίσσονται τι μπορεί να επιφυλάσσει το μέλλον –ενδεχομένως της επανάστασης, της εξέγερσης, ή του αναπόφευκτα επίμονου καλλιτεχνικού στοχασμού. (Ο Ρόμπερτ Φρανκ θα εκπροσωπεί ισοβίως αυτό το ιδανικό μεταξύ των κινηματογραφιστών.)

Πρόκειται για μια συναρπαστική, γοητευτικά εκλεκτική επιλογή που αξίζει δύο εβδομάδες προβολών αποκλειστικά για αυτήν, με ταινίες που αντιπαράθενται ποικιλοτρόπως μεταξύ τους, τόσο σε θεωρητικό επίπεδο όσο και στην οθόνη. Οι ιστορίες εδώ δεν συνιστούν παρωχημένες σκέψεις, αλλά επίκαιρους στοχασμούς πάνω σε μια ιστορία που ακόμη συνεχίζεται, στη μουσική, την πολιτική και την τέχνη. Για να αναφέρω μόνο δύο παραδείγματα, διέκρινα αμέσως μια διαλεκτική να ξεπροβάλλει ανάμεσα στο *Ποτάμια και παλίρροιες* και το *Idiocrasy*, τα οποία συμβολίζουν δύο πόλους της ιστορίας, έναν άυλο και έναν τεκτονικό. Το ντοκιμαντέρ του Τόμας Ρίντελσχαϊμερ εγκολπώνεται τις αέναιες δυνάμεις της φύσης, καθώς σκιαγραφεί το πορτρέτο του περιβαλλοντολόγου καλλιτέχνη Άντι Γκολντσοουόρθι αναδεικνύοντας τα φυσιολατρικά του έργα, ενώ η

Η Σάρα Ντράιβερ

Τελόνιους Μονκ: *Straight No Chaser*

σάτιρα του Μάικ Τζατζ καυτηριάζει τη μάχη του ανθρώπου ενάντια στη φύση. «Όταν εγκατέλειψα το θέατρο πριν από περίπου 15 χρόνια, θυμάμαι να βλέπω τον έξω κόσμο με διαφορετικό μάτι, με τον ίδιο ίσως τρόπο που ο Άντι Γκολντσοουόρθι κοιτάζει τα δέντρα και τη φύση», γράφει η Ντράιβερ. «Είναι ένα σπάνιο φιλμ, που σου προσφέρει αυτό το δώρο: να μπορείς να δεις τον κόσμο με τελειώς νέο τρόπο». «Το *Idiocrasy* δεν είναι ντοκιμαντέρ», όπως σημειώνει, «αλλά μια πολύ αστεία και προφητική ματιά στον πολιτισμό μας», η οποία «οριακά [πλέον] θα μπορούσε να θεωρηθεί ντοκιμαντέρ [...] πάνω στην αποβλάκωση του αμερικανικού λαού και της κυβέρνησής του».

Οι τυχεροί θεατές θα μπορέσουν να εστιάσουν στις αντιθέσεις που κινούν το δικό τους ενδιαφέρον, ανάμεσα στις δεκάδες που

προσφέρει η επιλογή της Ντράιβερ, μέσα από φευγαλέες ματιές στις ζωές του Γουόρχολ και του Μέκας, του Ρόμπερτ Φρανκ και του Μπομπ Μάρλεϊ – ανθρώπων που στοίχειωσαν τόσο το έργο της σκηνοθέτιδας όσο και του Μπασκιά.

Χάρη στην αισθητική και στο ένστικτο της, η επιλογή της Ντράιβερ μάς επιτρέπει να διακρίνουμε μια άρρητη ιστορία του δικού της έργου μέσα στο πεδίο που δημιουργούν οι παραπάνω καλλιτέχνες, ενώ η ίδια αισθάνεται ευγνωμοσύνη που συμμετέχει με αυτόν τον τρόπο στο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης. «Αγαπάω αυτό το φεστιβάλ», μου λέει η ίδια όταν αναφέρομαι στα 20 χρόνια του θεσμού, και ιδιαίτερα στον ρόλο του Δημήτρη Εϊπίδη και στην πρωτοβουλία του να ιδρύσει το ΦΝΘ πριν από δύο δεκαετίες. Όπως ήταν αναμενόμενο, η προ-

Επάνω: *Idiocracy*

Κάτω: Μπασκιά και φίλοι στο Αληθινή έκρηξη

σέγγιση της Ντράιβερ για την Carte Blanche, όπως και του Εϊπίδη σε σχέση με το φεστιβάλ, δεν μπορεί παρά να φέρει στοιχεία της προσωπικής της ιστορίας. «Ο Δημήτρης είναι ένας παλιός, αγαπητός φίλος. Τον γνώρισα όταν ήταν επικεφαλής του Festival du nouveau cinéma στο Μοντρεάλ. Τον λατρεύω, όπως λατρεύω και την αγάπη του για τον κινηματογράφο».

Η Ντράιβερ εκφράζει τη στενοχώρια της για ένα έργο που δεν μπόρεσε να συμπεριλάβει στο πρόγραμμα. «Δυστυχώς δεν κατάφερα να εντοπίσω κάποια κόπια του *Atomic Café*, του ντοκιμαντέρ που γύρισαν οι Τζέιν Λόουντερ, Κέβιν Ράφερτι και Πιρς Ράφερτι το 1982 για την πυρηνική υστερία που επικρατούσε στην Αμερική. «Είναι η παιδική μου ηλικία! Και η απειλή ενός πυρηνικού πολέμου είναι σήμερα και πάλι στην επικαιρότητα...» Όμως αυτό το κενό καλύφθηκε τελικά με μια πιο θετική μορφή πυρηνικής ενέργειας: «Έβαλα στη θέση του το *Let's Rock Again!* Πρόκειται για την τελευταία περιοδεία του Τζο Στράμερ με την μπάντα του, τους Mescaleros. Το γύρισε ο καλός τους φίλος Ντικ Ρουντ. Ο Ντικ έκανε τα πάντα στην ταινία και κατάφερε να καταγράψει τον πραγματικό Τζο, έναν ζωηρό, καταπληκτικό άνθρωπο. Θυμάμαι ότι ο Ντικ είπε στην μπάντα πως πρέπει να φοράνε τα ίδια ρούχα σε κάθε συναυλία, για να μπορεί να τους μαγνητοσκοπεί από διαφορετικές γωνίες! (Είχε αναλάβει μόνος του τον ήχο και την κάμερα.)»

Μέσα από αυτές τις ταινίες αναδεικνύονται κι άλλες πτυχές της άρρητης ιστορίας της. «Υπάρχει επίσης το πρόσφατο ντοκιμαντέρ για τους *Μαύρους Πάνθηρες* (*Πρωτοστάτες της επανάστασης*). Είναι και αυτό μέρος της παιδικής μου ηλικίας», λέει χωρίς να αναπτύσσει περισσότερο τις σκέψεις της. Η ιστορία διαποτίζει υπογείως το Μπάουερι και το Μανχάταν στο εκλιπόν, πολύκλαυστο Ιστ Βίλατζ, το οποίο όμως αναγεννιέται μέσα από την κύρια φιλομορφία της Ντράιβερ και μέσα από αυτή τη συναρπαστική επιλογή ταινιών. Σύμφωνα, πάλι, με την ίδια, το τρελό, θεότρελο *Τουίστ* (1982) του Ρον Μαν είναι «ένα σπουδαίο ντοκιμαντέρ για το ροκ εντ ρολ, από τις αρχές ως τα μέσα της δεκαετίας του '60. Ο Ρον είναι μανιώδης ερευνητής και ο τρόπος που χρησιμοποιεί το αρχαιολογικό και τη μουσική είναι εκπληκτικός. Σε αυτό το φιλμ υποστηρίζει πως το τουίστ, ως στιλ χορού, δεν ήταν απλώς μια καινοτομία στον χώρο της μουσικής, αλλά έθεσε σε κίνηση ιστορικές αλλαγές στην κοινωνία. Επίσης, άνοιξε τον δρόμο ώστε να υπάρξει στο μέλλον περισσότερη ελευθερία στους χώρους όπου χόρευαν οι νέοι». Η επιλογή της Ντράιβερ είναι γεμάτη με καλλιτεχνικά στιγμιότυπα που αναδεικνύουν αυτό ακριβώς: ένα δυναμικό, χωρίς περιττή νοσταλγία, βλέμμα προς τη μελλοντική ελευθερία στην τέχνη, τη ζωή και, κατ' επέκταση, την κοινωνία. 🎬

*Ο Ρέι Πράντ είναι συγγραφέας και κριτικός κινηματογράφου

**Οινοτουρισμός
στους Δρόμους
του Κρασιού
της Βορείου Ελλάδος!**

Σας καλούμε να γνωρίσετε τον βορειοελλαδικό αμπελώνα, να ξεναγηθείτε στα επισκέψιμα οινοποιεία μας και να γευθείτε τους επώνυμους ποιστικούς μας οίνους.

ΔΡΟΜΟΙ ΤΟΥ ΚΡΑΣΙΟΥ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ www.wineroads.gr

**Οίνοι Βορείου Ελλάδος
Χορηγός Οίνων στο 20ο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης**

Γρανιτσών 90, 546 27, Θεσσαλονίκη, Τ. 2310 281 617, 2310 281 632, Φ. 2310 281 619
www.winesofnorthgreece.gr www.wineroads.gr www.facebook.com/winesofnorthgreece info@wineroads.gr

**ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ...
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ**

**Μ100
TV100
M100.6**

oli•catessen
DELI • COSMETICS • KITCHEN • BIO

a modern Greek deli-store situated at the heart of the oldest commercial neighborhood of Thessaloniki, Ano Ladadika

4 Viktor Hugo
Ano Ladadika, Thessaloniki
www.olicatessen.gr
Facebook Instagram Trip Advisor

GR
Green Room
DRINKS & MORE

Το άγνωστο '68: σκηνές από μια εξέγερση

Παρότι το πολιτικό πρόγραμμα του Γαλλικού Μάη δεν υλοποιήθηκε, ο Μάης, ως κορύφωση σύνθετων κοινωνικών και πολιτικών διεργασιών που ξεκίνησαν μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και εντάθηκαν στη δεκαετία του '60, αποτελεί ημερομηνία-κλειδί για τον ύστερο 20ό αιώνα. Η πεντηκοστή επέτειος από το 1968 συνιστά ευκαιρία να επανεκτιμήσουμε τα γεγονότα και την κληρονομιά τους. Το Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης επιστρέφει στην κρίσιμη εκείνη χρονιά μέσα από σημαντικές ταινίες που καταγράφουν εκφάνσεις του '68 σε όλον τον κόσμο. Το αφιέρωμα «Το '68 πέρα απ' το '68» παρουσιάζει άγνωστες πτυχές ενός anni mirabili, που εξετάζονται στη συγχρονία και τη διαχρονία τους.

Στιγμιότυπο από το φιλμ 1968 – Η ελπίδα

June Turmoil

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΒΟΥ

Πρόκειται για ντοκιμαντέρ που αποτυπώνουν τα γεγονότα εν τω γίνεσθαι κάποτε με την ακατέργαστη αμεσότητα ή τη συναισθηματική φόρτιση που υπαγορεύει η ένταση της στιγμής, σε διάλογο με φιλμ που, γυρισμένα δεκαετίες αργότερα, επανέρχονται στην εποχή για να την ερμηνεύσουν και να την αποτιμήσουν.

Ταυτόχρονα, φιλοδοξία του αφιερώματος είναι να υπερκεράσει τον επαναστατικό φετιχισμό που συνοδεύει το 1968, ο οποίος εν τέλει συσκοτίζει την ιστορική πραγματικότητα και καθιστά προβληματική τη σχέση μας μαζί της. Κι εδώ επικαλούμαστε την ηγετική φυσιογνωμία του Γαλλικού Μάη, τον Ντανιέλ Κον-Μπεντίτ, ο οποίος, στο δοκίμιό του με τον χαρακτηριστικό τίτλο *Ξεχάστε το '68* (2009), σημειώνει: «Εγγραψα το *Ξεχάστε το '68* διότι το 1968 υπήρξε μια εξαιρετική στιγμή για όλους όσοι το βίωσαν. Ήταν ένας καταλύτης της Ιστορίας και άλλαξε πολλά. Ωστόσο, σήμερα ζούμε σ' έναν διαφορετικό κόσμο. Το να ανατρέχουμε στο 1968 σαν να θέλαμε να το επαναλάβουμε... Όχι, καλύτερα ξεχάστε το!».

Από την Τσεχοσλοβακία και τις ΗΠΑ—όπου η κοινωνία είχε ήδη διατυπώσει την ανάγκη της για τομές—, ως τη Λατινική Αμερική και την Άπω Ανατολή, το πνεύμα του Μάη ενσαρκώθηκε ως συλλογικό αίτημα αντίστασης στο παρωχημένο προπολεμικό κοσμοείδωλο και ως αίτημα συγκρότησης ενός νέου. Παρά την αποτυχία του εγχειρήματος με πολιτικούς όρους, ο αντίκτυπός του στο πολιτιστικό πεδίο ήταν τέτοιος, που εντέλει προίκισε τις Δυτικές κοινωνίες με περισσότερη ελευθερία— με μια διεύρυνση του υποκειμένου ταυτόχρονα προς το σύνολο και τον εαυτό.

Ασία, ΗΠΑ και Λατινική Αμερική: ιστορίες προς ανακάλυψη

Ξεκινώντας από την Ιαπωνία, το *Καλοκαίρι στη Narita* (1968) του Σινσούκε Ογκάουα, κορυφαίας μορφής του ιαπωνικού ντοκιμαντέρ, παρακολουθεί τον αγώνα των κατοίκων ενός χωριού, οι οποίοι, όταν η κυβέρνηση αποφασίζει να χτίσει στην περιοχή τους ένα διεθνές αεροδρόμιο,

Ήταν ένας καταλύτης της Ιστορίας και άλλαξε πολλά. Ωστόσο, σήμερα ζούμε σ' έναν διαφορετικό κόσμο.

Το να ανατρέχουμε στο 1968 σαν να θέλαμε να το επαναλάβουμε...

Όχι, καλύτερα
ξεχάστε το!

συνασπίζονται με φοιτητές και ανθίστανται αποφασιστικά. Ο Ογκάουα και το συνεργείο του εγκαταστάθηκαν στη Ναρίτα κι έζησαν επί μήνες με τους αγρότες, κινηματογραφώντας τις συγκρούσεις με διάχυτη συμπάθεια προς τους αγωνιζόμενους χωρικούς.

Την ίδια περίοδο στο Σικάγο, μετά το καοτικό συνέδριο του Δημοκρατικού Κόμματος, μέλη των Μαύρων Πανθήρων συνεργάζονται με ριζοσπάστες νεαρούς απαιτώντας περισσότερες ελευθερίες. Το χρονικό της συμμαχίας τους καταγράφει ένα από τα εμβληματικότερα αμερικανικά ντοκιμαντέρ της δεκαετίας του '60, η *Αμερικανική Επανάσταση 2* (1969) του Χάουαρντ Αλκ. Με αφομοιωμένα τα διδάγματα του σινέμα-νέριτέ, η ταινία είναι ένα ωμό, παλλόμενο ντοκουμέντο υψηλής έντασης, που αποφεύγει ευφυώς να συνταχθεί με κάποια από τις αντιμαχόμενες πλευρές προκρίνοντας τελικά αντ' αυτού ένα ένα ποιητικό φινάλε.

Λίγο νοτιότερα, στην Πόλη του Μεξικού, στις 2 Οκτωβρίου του 1968 γράφεται μια από τις πιο αιματηρές σελίδες της μεξικανικής ιστορίας όταν ο στρατός, επιδιώκοντας να καταπνίξει το ισχυρό φοιτητικό κίνημα, άνοιξε πυρ στο πλήθος των διαδηλωτών που είχαν συγκεντρωθεί στην πρωτεύουσα, με απολογισμό εκατοντάδες θύματα. Μέσα από μαρτυρίες αυτοπτών μαρτύρων, ο Ελβετός σκηνοθέτης Ρισάρ Ντιντό ανασυνθέτει στο *Δεν ξεχνάμε, δεν συγχωρούμε* (2003) το παζλ εκείνης της μέρας, φιλοτεχνώντας παράλληλα ένα συλλογικό πορτρέτο της γενιάς του '68 στο Μεξικό.

Ευρώπη: η καρδιά των γεγονότων

Στην Ευρώπη, το αίτημα αλλαγής που χαρακτηρίζει την εποχή κλυδωνίζει τις χώρες της Ανατολικού Μπλοκ, οι πολίτες των οποίων ζητούν

Καλοκαίρι στη Ναρίτα

Δεν ξενάμε, δεν συγχωρούμε

μεταρρυθμίσεις. Η Άνοιξη της Πράγας, το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα φιλελευθεροποίησης στην Ανατολική Ευρώπη, αποτελεί το θέμα του *1968-Η ελπίδα* (2008) του Βίκτορ Πολέσνι, ο οποίος, χρησιμοποιώντας αποκλειστικά οπτικό υλικό της εποχής, εξιστορεί τα όσα μεσολάβησαν από την άνοδο του Ντούμπτσεκ στην εξουσία ως την επαύριο της Σοβιετικής προέλασης στην Πράγα, τον Αύγουστο του 1968.

Η Σοβιετική επέμβαση που συνέντριψε τον «Σοσιαλισμό με ανθρώπινο πρόσωπο» στην Τσεχοσλοβακία είναι το θέμα και της ποιητικής *Σύγχυσης* του Έβαλντ Σορμ (1969), που επενδύει εικόνες από τα γεγονότα των ημερών με συμφωνική μουσική. Η ταινία αποτελείται από πλάνα που τράβηξαν παράνομα δύο οπερατέρ-φίλοι του Σορμ-, από τα οποία ο σκηνοθέτης μόνταρε αυτό το πολύτιμο ντοκουμέντο, που προβλήθηκε για πρώτη φορά μόλις το 1990, μετά την πτώση του Τείχους.

Το ίδιο καλοκαίρι, το Βελιγράδι γίνεται το επίκεντρο φοιτητικών διαδηλώσεων που εξαπλώνονται σε ολόκληρη τη Γιουγκοσλαβία. Ο δεκάλεπτος *Ταραγμένος Ιούλιος* (1969) του Ζέλιμιρ

Ζίλνικ μεταφέρει τον θεατή στους δρόμους της γιουγκοσλαβικής πρωτεύουσας, κινηματογραφώντας από απόσταση αναπνοής πρόσωπα, διαδηλώσεις, συνθήματα και φλογισμένους λόγους.

Τέλος, το *Στο έντονο παρόν* (2017) του Ζοάου Μορέιρα Σάλες, αξιοποιώντας οπτικά θραύσματα (ερασιτεχνικές ταινίες, επίκαιρα, αποσπάσματα τηλεοπτικών εκπομπών κ.ά.), ανιχνεύει συνολικά την κληρονομιά του 1968, με σταθμούς πρωτίστως τη Γαλλία και την Τσεχοσλοβακία, αλλά και την Κίνα και τη Βραζιλία, σ' ένα συναρπαστικό κινηματογραφικό δοκίμιο πάνω στην έννοια του χρόνου και στο ίδιο το σινεμά.

Η έννοια του «πέρα» στον τίτλο του αφιερώματος είναι διπλή, εκτείνεται στον τόπο και τον χρόνο: «πέρα» απ' ό,τι συνήθως εννοούμε όταν αναφερόμαστε στο 1968, δηλαδή στον Γαλλικό Μάη, και «πέρα» από το 1968 ως χρονολογία, δηλαδή στον αντίκτυπό του. Φιλοδοξία του αφιερώματος είναι να αναδείξει λιγότερο γνωστές πτυχές αυτής της κρίσιμης περιόδου αποφεύγοντας τη μυθολογία που την περιβάλλει – κοντολογίς, να συμβάλει σε μια πληρέστερη κατανόησή της. ■

Στο έντονο παρόν

Ο Κώστας Γαβράς για την Ανιές Βαρντά

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΗ
ΔΗΜΗΤΡΑ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

Η ΦΥΣΙΚΗ ΠΕΡΙΕΡΓΕΙΑ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΑΣΗ

Στο ντοκιμαντέρ της *Ο θείος Γιάνκο*, που προβάλλεται στο πλαίσιο του αφιερώματος του 20ού Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ στην Ανιές Βαρντά, η λεγόμενη «γιαγιά της Νουβέλ Βαγκ» συναντά τυχαία έναν άνδρα και διαπιστώνει πως, εκτός από την κοινή τους ελληνική καταγωγή, είναι και συγγενείς. Σε μια συνομιλία με τον Κώστα Γαβρά, ο σκηνοθέτης μιλά για τη δική του, πνευματική συγγένεια με τη Βαρντά (που δεν σχετίζεται μόνο με την κοινή τους ελληνική καταγωγή) και για τη σημασία του προσωπικού βλέμματος στον συντριπτικό, μεγάλο κόσμο.

Θυμάστε την πρώτη εντύπωση που σας έκανε η Ανιές Βαρντά;

Ναι, φυσικά. Με είχανε συστήσει στην Ανιές γιατί αναζητούσε βοηθό για ένα φιλμ που ετοιμάζε για τη σαμπάνια, το ποτό. Η πρώτη μας συνάντηση ήταν πολύ απλή, μάλιστα δεν μου ανέφερε καν ότι είναι ελληνικής καταγωγής. Μου είπε «θα πας στη Ρενς, στην Καμπανία, όπου παράγεται η σαμπάνια, θα βγάλεις φωτογραφίες, θα δεις τα κελάρια και θα 'ρθεις». Έτσι κι έκανα, μόνο που όταν επέστρεψα με πληροφόρησε ότι τελικά δεν θα γίνει η ταινία γιατί ήταν πολύ ακριβή. Όμως είχα ήδη μπει στην οικογένεια Βαρντά-Ντεμί και λίγο αργότερα μου ζήτησε ο Ζακ Ντεμί να γίνω βοηθός του στην ταινία *Το λιμάνι των αγγέλων* (*La Baie des anges*). Έκτοτε μείναμε στενοί φίλοι. Αλλά και πάλι, άργησε να μου μιλήσει για την ελληνική της καταγωγή.

Φαντάζομαι το είχατε υποψιαστεί και από το όνομα. Εκείνη Βαρντά, εσείς Γαβράς.

Όντως. Όμως την ιστορία του πατέρα της με περισσότερες λεπτομέρειες την έμαθα πολύ πρόσφατα. Μετά από ένα κάλεσμα στο υπουργείο Πολιτισμού, της πρότεινα να φάμε σε ένα ελληνικό εστιατόριο. Εκεί μου ανοίχτηκε και μου είπε πώς ο πατέρας της έφυγε από τη Σμύρνη, πήγε στη Γαλλία, ύστερα στο Βερολίνο και κάποια στιγμή κατατάχθηκε στη Λεγεώνα

των Ξένων. Τότε, με το που γύριζες από την αποστολή σου με τη Λεγεώνα, γινόσουν αυτόματα Γάλλος. Όλο το παρελθόν διαγραφόταν και ήταν πια όλοι Γάλλοι. *Γαλλοποιούνταν*. Ήταν συγκινητικό γιατί η Ανιές δεν ανοίγεται ποτέ σε προσωπικές ιστορίες. Ακόμα και σήμερα, μιλάμε για ταινίες, για κινηματογράφο, ιδέες, όχι όμως προσωπικά.

Και για τη φωτογραφία; Λέει στην τελευταία της ταινία *Πρόσωπα & Ιστορίες* ότι φωτογρα-

φίζει πρόσωπα για να μην χάνονται στις τρύπες της μνήμης της.

Νομίζω αυτό είναι κάτι που την χαρακτηρίζει πάντα. Ξεκίνησε ως φωτογράφος και συνέχισε πάντα να βγάζει φωτογραφίες. Έκανε πάντα εκθέσεις με τον ίδιο τόνο, τον ίδιο τρόπο, την ίδια άποψη που έχει πάνω στη ζωή.

Δείχνει να έχει έντονη περιέργεια για τη ζωή.

Η Ανιές ήταν πάντα περιέργη για όσα συμβαίνουν στον κόσμο. Κι επίσης ήταν πάντα πολύ

Βαρντά και JR στα γυρίσματα του *Πρόσωπα & Ιστορίες*

Αριστερά: Ανιές Βαρντά

ευθύς άνθρωπος: λέει αυτό που σκέφτεται κι αυτό μπορεί να ενοχλήσει μερικές φορές.

Επειδή λέει τα πράγματα με το όνομά τους;

Λέει την αλήθεια. Κι αυτό ενοχλεί. Δεν άντεχε την υποκρισία και η γνώμη της ενοχλούσε πολλούς σε διάφορες επαγγελματικές συγκεντρώσεις. Και είχε πάντα δίκιο, ή σχεδόν πάντα.

Ντεμί και Βαρντά

Είναι όμως και άνθρωπος με έντονη αίσθηση του χιούμορ.

Η Ανιές έχει το πιο γαλλικό χιούμορ που υπάρχει. Εκτός από όταν γίνεται καυστική. Και μπορεί να γίνει πολύ καυστική. Δεν δικαιολογεί και δεν συγχωρεί πράγματα που δεν της αρέσουν.

Στο Πρόσωπα & Ιστορίες συσκηνοθετεί με τον JR, τον Γάλλο εικαστικό που έχουν αποκα-

λέσει ακόμη και «Καρτιέ Μπρεσόν του 21ου αιώνα». Είναι η νεανικότητα της Βαρντά αυτή που έλκει νέους ανθρώπους και που γέννησε αυτό το υπέροχο «παράξενο» καλλιτεχνικό ζευγάρι;

Οι νέοι πλησιάζουν την Ανιές Βαρντά. Ο JR είναι φίλος του γιού μου, όμως εγώ δεν τολμούσα να τον πλησιάσω. Εκείνη τον προσέγγισε, του πρότεινε να κάνουν μια ταινία και ο JR δέχτηκε αμέσως. Η Ανιές έχει καταπληκτικές ιδέες, όμοιες με τις ιδέες που έχουν οι νέοι σήμερα. Είναι πάντα νεανική – όχι μοντέρνα, καθώς ο μοντερνισμός ξεπερνιέται, η νεότητα ποτέ. Την ενδιαφέρει το τώρα, αυτό που συμβαίνει σήμερα, το οποίο πάντα είναι διαφορετικό από το χτες. Είναι πάντα μπροστά.

Μπροστά ήταν και όταν γεννήθηκε η Νουβέλ Βαγκ άλλωστε. Και μάλιστα, η μοναδική γυναικεία φωνή σε ένα ανδροκρατούμενο περιβάλλον τότε.

Κατά κάποιον τρόπο η Βαρντά ξεκίνησε τη Νουβέλ Βαγκ, με το πρώτο της φιλμ *La Pointe courte*. Ήμουν φοιτητής όταν το είδα και πρέπει να πω ότι η άποψή της ήταν μια αληθινή βόμβα για εμάς τους νέους. Οι υπόλοιποι σκηνοθέτες της Νουβέλ Βαγκ ακολούθησαν μετά. Ο τρόπος που έβλεπε τον κινηματογράφο και γενικά την εικόνα ήταν χωρίς καμία αμφιβολία πρωτοποριακός.

Και εξακολουθεί να είναι.

Σίγουρα. Το βλέπει κανείς ξεκάθαρα στην τελευταία της ταινία. Νομίζω ότι η Βαρντά δεν ανήκει σε καμία σχολή. Ανήκει στη σχολή Βαρντά.

Έχετε ζήσει από κοντά την έκρηξη της Νουβέλ Βαγκ. Με την απόσταση του χρόνου πώς βλέπετε σήμερα εκείνες τις ταινίες;

Εκείνη η γενιά έπαιξε έναν σημαντικό ρόλο στον κινηματογράφο, όχι μόνο τον γαλλικό, τον παγκόσμιο. Σήμερα προσπαθούν πολλοί νέοι να κάνουν τέτοιου είδους ταινίες, αλλά, κατά κάποιον τρόπο, νομίζω πως αυτή η στάση είναι λίγο ξεπερασμένη. Εκείνες οι ταινίες ήταν τελείως προσωπικές, ήταν χτισμένες πάνω σε προσωπικά προβλήματα. Σήμερα ο κινηματογράφος εξελίσσεται, μιλάει περισσότερο για τα προβλήματα της κοινωνίας. Θυμάμαι πως εκείνη την εποχή όταν μιλούσαν για έναν κινηματογράφο πολιτικό ή, ας πούμε, κοινωνικό, ήταν σαν βρισιά. Σήμερα είναι κομπλιμέντο.

«Τα σύνορα μεταξύ ντοκιμαντέρ και μυθοπλασίας είναι πορώδη» λέει η ίδια, κάτι που μαρτυρούν και οι ταινίες της. Πώς προετοιμάζεται για μια ταινία η Βαρντά;

Η προετοιμασία της αρχίζει με εικόνες, τις οποίες στη συνέχεια μεταφράζει σε σήματα. Πηγαίνει στο βάθος των πραγμάτων. Και φυσικά από τεχνικής άποψης τα τελευταία χρόνια βρήκε τρομερή ελευθερία με την ψηφιακή τεχνο-

λογία. Κι όχι μόνο εκείνη φυσικά. Μπορεί επίσης κάποια πράγματα να μοιάζουν απρόβλεπτα μπροστά στην κάμερα, όμως νομίζω πως είναι ο τρόπος με τον οποίο κινηματογραφεί που δίνει αυτή την αίσθηση. Χαρακτηριστική είναι η ταινία της *Η Κλεό από τις 5 ως τις 7 (Cléo de 5 à 7)*, που έχει μια αρχιτεκτονική πολύ κινηματογραφική. Νομίζει κανείς πως είναι ντοκιμαντέρ, πως αιχμαλώτισε τη στιγμή από τύχη. Όμως νομίζω πως είναι η εμπειρία της στη φωτογραφία που την κάνει να ξεχωρίζει έτσι. Είναι ο τρόπος με τον οποίο γυρίζει. Δεν ξέρω πώς να το εξηγήσω. Είναι ταλέντο και στο ταλέντο δεν υπάρχει εξήγηση.

Οι ταινίες της αλληλεπιδρούν και επηρεάζουν τους ανθρώπους με τους οποίους έρχεται σε επαφή.

Στο *Πρόσωπα & Ιστορίες* φωτογραφίζει την τελευταία κάτοικο μιας περιοχής με μεγάλη ιστορία κι ύστερα βάζει το πορτρέτο της σε όλη την πρόσοψη του σπιτιού και την καλεί έξω να το δει. Συλλαμβάνει τα πράγματα στην αλήθεια τους. Η κυρία συγκινείται, κλαίει, όμως η Ανιές έχει κόψει το κλάμα και έχει αφήσει μόνο την έκπληξη. Εμείς οι σκηνοθέτες χρησιμοποιούμε το κλάμα γιατί είναι αυτό που θα κάνει εντύπωση, θα φέρει συγκίνηση. Όμως το κλάμα το χρυσώνουμε τόσο πολύ, για να δώσουμε στον θεατή εκείνο που πρέπει να σκεφτεί. Πρέπει να αφήσεις τον θεατή να καταλάβει, να σκεφτεί, αν πρέπει να σκεφτεί κάτι.

Είστε φίλοι, βρίσκεστε, συζητάτε. Ποια θέματα σας απασχολούν αυτόν τον καιρό;

Κινηματογράφος, πολιτική, κοινωνία, οικονομία. Όλα αυτά τα αναφέρουμε συχνά ως έννοιες ξεχωριστά, όμως όλα αυτά είναι η ζωή και η Ανιές έτσι το σκέφτεται, πως όλα αυτά πάνε μαζί. Δεν μπορούμε για παράδειγμα να κάνουμε μόνο πολιτικά φιλμ, ή κοινωνικά. Το ένα είναι δεμένο με το άλλο. Δεν ζούμε χωριστά κεφάλαια. Όλα είναι συνδεδεμένα. Κοινωνία, οικονομία, ψυχολογία. Η ζωή είναι μια συνέχεια.

Πόσο σας έχει επηρεάσει;

Και η Βαρντά και ο Ντεμί με έχουν επηρεάσει. Ήμουν πολύ νέος όταν τους γνώρισα και με επηρέασε πολύ η απλότητα της ζωής τους, ο τρόπος με τον οποίον αντιμετώπιζαν τη δημοσιότητα, ή μάλλον ο τρόπος που την απέφευγαν. Δεν τους είδα ποτέ να τρέχουν πίσω από τα media.

Κάνει κριτική στις ταινίες σας;

Ναι και πάντα μου λείπει με ειλικρίνεια τι σκέφτεται. Το έκανε και ο Ντεμί αυτό. Κι αυτό είναι σπάνιο, ιδίως στον χώρο μας. Συνήθως ακούς μόνο καλά λόγια, είτε αρέσει η ταινία είτε όχι.

Έχετε σκεφτεί να συνεργαστείτε;

Όχι. Δεν μπορώ να δω πως θα μπορούσαμε να συνεργαστούμε. Είμαστε σε δύο κόσμους

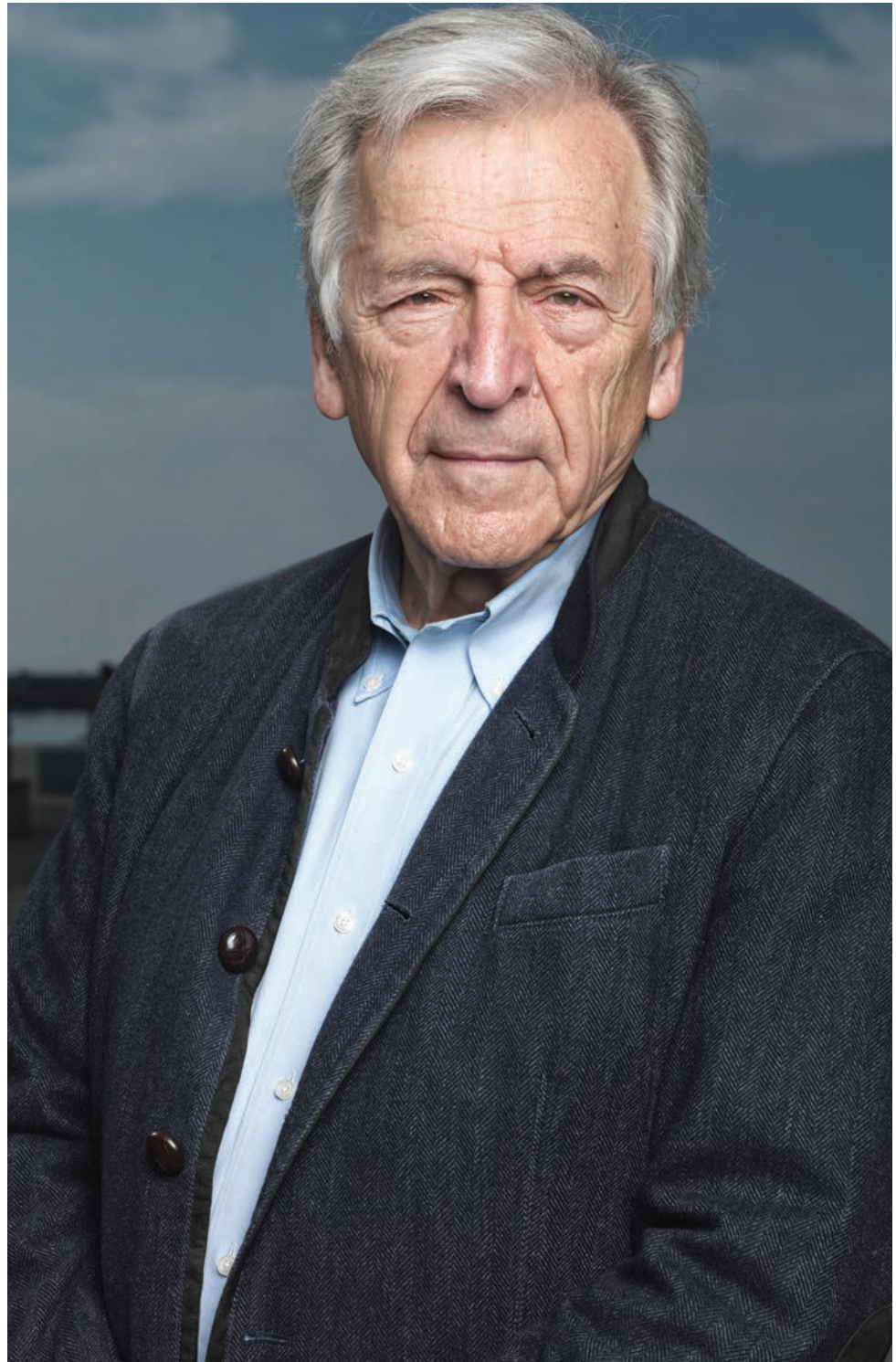
τελείως διαφορετικούς, δύο απόψεις κινηματογράφου τελείως διαφορετικές.

Τί είναι αυτό που θαυμάζετε περισσότερο σε εκείνη;

Το έργο της και τον τρόπο ζωής της. Η ζωή της είναι κατά κάποιο τρόπο το έργο της, και τελικά αυτό είναι το πιο γνήσιο πράγμα.

Η ταινία *Πρόσωπα & Ιστορίες* θα κυκλοφορήσει σύντομα στις αίθουσες από την One from the Heart.

Ο Κώστας Γαβράς φωτογραφημένος στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης από τον Άρη Ράμμο

Το ψηφιδωτό της επινοημένης πραγματικότητας

Ο Ζορζ Περέκ

Ένα εμβληματικό μυθιστόρημα του 20ού αιώνα γίνεται πηγή έμπνευσης για την επιλογή των ταινιών που συμμετέχουν στο διαγωνιστικό τμήμα του 20ού Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ και μας θυμίζει τους τρόπους με τους οποίους η δυνητική λογοτεχνία διαμορφώνει πραγματικά ενεργούς κοινωνούς της τέχνης και της πραγματικότητας.

Ο αισθητικές και φιλοσοφικές ενοράσεις που εμπεριέχονται στο μυθιστόρημα του Ζορζ Περέκ (1936-1982), *Ζωή οδηγίες χρήσεως* γνέθουν το νοηματικό νήμα που διαπερνάει τα δέκα ντοκιμαντέρ του Διαγωνιστικού Τμήματος του εικοστού Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης: έναν ευρύ συνδετικό ιστό ιδεών, βάσει των οποίων έγινε η επιλογή των ταινιών που θα διαγωνιστούν για τον Χρυσό Αλέξανδρο. Η κρυφή διάσταση κάθε κατάστασης, κάθε γεγονότος που δεν είναι ποτέ μονάχα ό,τι δείχνει, η αποσπασματικότητα αλλά και η μυστηριώδης ενότητα των στοιχείων που αποτελούν την πραγματικότητα, η πολυφωνία ως κεντρική ουσία της ζωής μας και του κόσμου, το μείζον που ασταμάτητα εναλλάσσει προσωπεία με το –φαινομενικά– ασήμαντο, οι εικόνες του παζλ / ψηφιδωτού που αποτυπώνουν τη θέση μας σ’ ένα σύμπαν, εντός του οποίου δεν είμαστε παρά το απειροελάχιστο κομμάτι μιας ακατανόητης σύνθεσης: όλα αυτά τα βρίσκουμε στις σελίδες του βιβλίου του Περέκ κι όλα αυτά είναι σε τελική ανάλυση η μυστική ουσία της τέχνης του ντοκιμαντέρ.

Γεννημένος το 1936 σε μια εργατική συνοικία του Παρισιού από Πολωνοεβραίους γονείς που είχαν μεταναστεύσει στη Γαλλία το 1920, ο Ζορζ Περέκ δεν έζησε μια εύκολη παιδική ηλικία. Ο πατέρας του, που υπηρετούσε στον γαλλικό στρατό κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, σκοτώνεται στο μέτωπο το 1940, κι η μητέρα του εξοντώνεται από τους Ναζί στο Άουσβιτς, περίπου το 1943. Αν είναι αλήθεια αυτό που γράφει ο Μάλκολμ Λόουρι, ότι «το πνεύμα ανθίζει στη σκιά του σφαγείου», τότε αυτό συνέβη και με τον Περέκ. Πολύ νωρίς αρχίζει να δίνει δείγματα του ταλέντου και της λογοτεχνικής κλίσης του, γράφοντας κριτικές και δοκίμια για εξέχουσες εκδόσεις των γαλλικών γραμμάτων όπως το *La Nouvelle revue Francaise* και το *Les Lettres nouvelles*, ενώ παράλληλα σπουδάζει Ιστορία και Κοινωνιολογία στη Σορβόνη. Από το 1965, όταν και εκδίδεται το πρώτο του μυθιστόρημα *Τα πράγματα* (*Les Choses*) προκαλεί αίσθηση

και γνωρίζει κριτική και εμπορική επιτυχία στη Γαλλία. Παγκοσμίως γνωστός θα γίνει δεκατρία χρόνια αργότερα, όταν θα κυκλοφορήσει το αριστούργημά του *Ζωή οδηγίες χρήσεως* (*La Vie mode d'emploi*). Κάπου στο ενδιάμεσο μπαίνει στη ζωή του η ΟΥΛΙΠΟ. Τι είναι, όμως, η ΟΥΛΙΠΟ;

Ήταν 1960 όταν ο Ρέιμοντ Κενό, Γάλλος συγγραφέας και εκπρόσωπος της μοντερνιστικής λογοτεχνίας, και ο Φρανσουά Λε Λιονέ, επιφανής μαθηματικός, αποφάσισαν να ιδρύσουν την ομάδα πειραματικής λογοτεχνίας, ΟΥΛΙΠΟ (Ouvroir de la Literature POfentielle). Μεταξύ άλλων, στον νεοσύστατο σχηματισμό συμμετείχαν οι Ίταλο Καλβίνο και Ζακ Ρουμπό ενώ το 1967 στις τάξεις τους προστίθεται και ο Ζορζ Περέκ. Το κίνημα αρχίζει να γίνεται πιο γνωστό στα γαλλικά γράμματα χάρη σε βιβλία όπως οι πειραματικές *Ασκήσεις ύφους* του Κενό, και πολύ περισσότερο η *Εξαφάνιση* και το λογοτεχνικό ψηφιδωτό *Ζωή οδηγίες χρήσεως* του Ζορζ Περέκ. Οι *Ασκήσεις ύφους*, που συγκροτούν ένα σκωπτικό σχόλιο για την πράξη της συγγραφής, αφηγούνται το ίδιο γεγονός 99 φορές, με τον Κενό να διαφοροποιεί σε κάθε εξιστόρηση το ύφος του, ενώ ο Περέκ σπρώχνει τον μοντερνισμό στα όριά του, αφαιρώντας εντελώς το γράμμα «e» απ’ την *Εξαφάνιση*, κάτι που αρκετοί είδαν ως έναν αλληγορικό τρόπο του συγγραφέα να μιλήσει για το Ολοκαύτωμα (οι Εβραίοι «εξαφανίζονται», κυριολεκτικά και μεταφορικά, και κανείς δεν δίνει σημασία) αλλά και για την δική του υπαρξιακή-ιστορική συνθήκη, αφού ήταν Εβραίος ο ίδιος και στο όνομά του βρίσκουμε τέσσερις φορές το συγκεκριμένο γράμμα να επαναλαμβάνεται.

Βασικό ερευνητικό αντικείμενο της ομάδας, υπήρξε η ανίχνευση πιθανών συσχετίσεων και αναλογιών μεταξύ λογοτεχνίας και μαθηματικών, με απώτερο στόχο τη συγκρότηση εναλλακτικών αισθητικών μορφών και δομών λόγου. Οι συγγραφείς που απάρτισαν αυτό το πειραματικό λογοτεχνικό κίνημα προσέγγισαν την τέχνη τους ως έναν αναπεπταμένο κειμενικό χώρο, ικανό να δεξιωθεί οποιοδήποτε «παιχνίδι» ή

δημιουργικό ρίσκο, στοχεύοντας στην ανάδυση έργων τα οποία θα διαμόρφωναν γλωσσικοί και μεθοδολογικοί περιορισμοί – περιορισμοί που, αντί να εμποδίζουν τη συγγραφή, θα την απελευθέρωναν και θα την ενίσχυαν με επιπλέον έμπνευση, ως δημιουργικοί καταλύτες. Ανάμεσα στις πιο χαρακτηριστικές τεχνικές της ΟΥΛΙΠΟ, συναντάμε το *λιπόγραμμα*, ένα γραπτό, δηλαδή, απ’ το οποίο απουσιάζει ένα ή περισσότερα γράμματα της αλφαβήτου, τη *διακλάδωση*, η οποία δίνει έμφαση στην ελεύθερη επιλογή σημείων προς ανάγνωση καταργώντας τη γραμμική, παρατακτική δομή κεφαλαίων και προτάσεων, τους *ναγραμματισμούς* (λεκτικούς σχηματισμούς ή ολόκληρες προτάσεις που προκύπτουν από γράμματα άλλων λέξεων – κάτι σαν αυτό που επικερίρησε ο Τζόις, στην *Αγρύπνια των Φίνεγκαν*) ή περιορισμούς στη στίξη. (Και πάλι

Βασικό ερευνητικό αντικείμενο της ομάδας,
υπήρξε η ανίχνευση πιθανών συσχετίσεων και αναλογιών
μεταξύ λογοτεχνίας και μαθηματικών, με απώτερο στόχο
τη συγκρότηση εναλλακτικών αισθητικών μορφών
και δομών λόγου.

ο Τζόυς προηγείται, με τον θρυλικό «Μονόλογο της κυρίας Μπλουμ», το τελευταίο κεφάλαιο του *Οδυσσέα*, από το οποίο απουσιάζουν εντελώς τα σημεία στίξης, ενώ κι ο Φόκνερ έχει κάνει εκτεταμένη χρήση της συγκεκριμένης τεχνικής, σ' ένα κεφάλαιο του αριστουργήματός του *Η βουή και η μανία*).

Θα μπορούσαμε να πούμε πως το *Ζωή οδηγίες χρήσεως* του Ζορζ Περέκ αποτελεί την επιτομή των νεωτερισμών, αλλά και της βαθύτερης φιλοσοφίας της ΟΥΛΙΠΟ. Πρόκειται για ένα έργο που –όπως όλα τα μεγάλα έργα– συνοψίζει και παράλληλα ξεπερνά τα κύρια στοιχεία του αισθητικού ρεύματος απ' το οποίο ξεπήδησε. Μια εξαιρετικά πλούσια σε λεκτικές υφές, νοηματικές πτυχές, τονικές αποχρώσεις, ιδέες, γλωσσικές τροπικότητες και υφολογικούς ακροβατισμούς ταπετσάρια χαρακτήρων και καταστάσεων, οι οποίες διαπλέκονται εντός μιας μοναδικής χρονικής στιγμής, σ' ένα επινοημένο οικοδομικό τετράγωνο του Παρισιού. Ο Περέκ δεν συλλαμβάνει την ανθρώπινη πραγματικότητα «οριζοντίως», κάνοντας χρήση μιας μυθιστορηματικής τεχνικής αντίστοιχης του περιβόητου περιπλανώμενου καθρέφτη του Μπαλζάκ που κυριάρχησε τον 19ο αιώνα στο κλασικό μυθιστό-

ρημα, αλλά «καθέτως», υιοθετώντας μια αφηγηματική προσέγγιση που διαπερνά κατακόρυφα τα αλληπάλληλα στρώματα της ζωής όπως αυτή συμβαίνει τώρα. Με μια λογική παρόμοια αυτής που κυριαρχεί στο πλέον εμβληματικό επίτευγμα του λογοτεχνικού μοντερνισμού, τον *Οδυσσέα* του Τζόυς (έργο με το οποίο διατηρεί αρκετές εκλεκτικές συγγένειες το μυθιστόρημα του Περέκ), σκοπός είναι να συλληφθεί, μαζί με όλη του την εκπληκτική ποικιλία συμβάντων, το φευγαλέο μπουμπουκιάσμα του παρόντος.

Οι αυτοαναφορικές τάσεις και το κλείσιμο του ματιού στον αναγνώστη, η διακειμενική επικοινωνία των έργων, η παραβολή, ο ειρωνικός τόνος, τα παλίμψηστα κειμένων, το παρωδιακό ύφος, οδήγησαν πολλούς στο να εντάξουν το εγχείρημα της ΟΥΛΙΠΟ στο ευρύτερο ρεύμα του μεταμοντερνισμού, κατηγοριοποίησαν την οποία αρνήθηκαν τα μέλη του κινήματος, αυτοπροσδιοριζόμενοι απλώς ως λειτουργοί ενός είδους λογοτεχνίας «αναψυχής». Υπέρ αυτού του ισχυρισμού οπωσδήποτε συνηγορεί η ψυχαγωγική διάσταση του *Ζωή οδηγίες χρήσεως*, ενός κειμένου εντελώς απαλλαγμένου από σοβαροφάνεια, που ανακαλεί τους μεγάλους του μυθιστορηματικού χιούμορ, τον Ραμπιέ και

τον Θερβάντες, οι οποίοι επίσης έτρεφαν μια ιδιαίτερη αγάπη στις παρεκβάσεις, τους εγκιβωτισμούς και την ταυτόχρονη ανάπτυξη πολλών ιστοριών εντός της κεντρικής ιστορίας). Στην πραγματικότητα, είτε το παραδέχονταν είτε όχι, η προσπάθειά τους σχετίζεται με τους, κατά Μορίς Μπλανσό, «θάνατο του συγγραφέα», την αντικατάσταση δηλαδή του ηγεμονικού ρόλου του δημιουργού στην παραγωγή του έργου, απ' τον συγκροτητικό ρόλο του αναγνώστη, ο οποίος «ζωντανεύει» το κείμενο με τη ματιά του, ενεργώντας καθοριστικά προς την κατεύθυνση της διαμόρφωσης του νοήματος –ή της κατάρριψής του. Οι «αρμοί» για τους οποίους μιλάει ο Νίτσε, οι «ραφές» του κειμένου που περιγράφει ο Φουκό στην «Ιστορία της Τρέλας», εσκεμμένα γίνονται αντιληπτές.

Η μυθοπλασία αρνείται πλέον να κρύψει την κατασκευασμένη, «τεχνητή» πλευρά της, αντίθετα την αποκαλύπτει, καταρρίπτοντας τον ίδιο τον μύθο της ειλικρίνειας και της «αθωότητάς» της. Ο ίδιος ο Ρειμόντ Κενό, επιδιώκοντας να ξεκαθαρίσει το περιεχόμενο της «δυσνητικής λογοτεχνίας» (όπως περιέγραφε η ΟΥΛΙΠΟ το έργο των μελών της), τόνισε ότι έτσι ορίζεται «η έρευνα των μορφών και των δομών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους συγγραφείς κατά τρόπο που αυτοί επιθυμούν». Απελευθέρωση του συγγραφέα και συνακόλουθη απελευθέρωση του αναγνώστη, διαμέσου των περιορισμών. Το πρώτο μανιφέστο της ομάδας διαχωρίζει την έρευνά της σε συνθετική και αναλυτική: σε ό,τι αφορά την πρώτη λειτουργία, σκοπός είναι η σημειολογική καταβύθιση σε παλιότερα έργα, κι η ανάδειξη ιδιοτήτων που, ενδεχομένως, δεν είχαν γίνει αντιληπτές απ' τους δημιουργούς τους. Σε ό,τι αφορά τη δεύτερη, επιδιώκεται η ανακάλυψη καινούργιων προοπτικών, ακόμα και εκτός της λογοτεχνικής περιοχής. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του Λε Λιονέ, ο οποίος παρότρυνε τα μέλη της ΟΥΛΙΠΟ να γράψουν ποιήματα που θα μπορούσαν να τα αντιληφθούν μόνο τα ζώα.

Σήμερα η ΟΥΛΙΠΟ αποτελείται από 29 μέλη και εξακολουθεί να επηρεάζει και να δίνει δημιουργικά ερεθίσματα στον λογοτεχνικό κόσμο. Αρκετά εργαστήρια δημιουργικής γραφής, παραδίδουν μαθήματα στα οποία οι τεχνικές της ομάδας παίζουν πρωτεύοντα ρόλο. Η πολύτιμη παρακαταθήκη της, αφορά κυρίως στο εξής: στο ότι αναγνώρισε ρητά, την αντίληψη που επί χρόνια κυριαρχούσε –αλλά κρυβόταν τεχνηέντως απ' τους συγγραφείς στις δημόσιες τοποθετήσεις τους, για λόγους ματαιοδοξίας– σχετικά με τον ενεργό, θεμελιώδη ρόλο του αναγνώστη στην δημιουργία του λογοτεχνικού φαινομένου. Χωρίς τον αναγνώστη, το βιβλίο είναι μόνο ένα «εν δυνάμει» αντικείμενο. Αποκτά οντολογική υπόσταση μόνο απ' τη στιγμή που ο πρώτος εμπλέκεται συνειδητά στη διαδικασία της αποκρυπτογράφησης του. ■

Συγκέντρωση των μελών του ΟυλιΠο τον Σεπτέμβριο του 1975

ANYWHERE YOU GO, TRUST AND UNDERSTANDING CAN MAKE ALL THE DIFFERENCE

Being the most trusted global media*, we deliver our TV and digital news and content in 12 bespoke editions created for our audiences in their native languages. In doing so, we shed light on current affairs while making sure all voices are heard and understood. We do journalism without judgement so that everywhere you go, whether it is the **Thessaloniki Documentary Festival** or elsewhere, you feel confident that you know the world around you better.

Source: Ipsos Affluent Europe 2017 - engagement-base monthly brand reach

euronews is available worldwide in 10 TV editions and 12 digital editions

euronews.
ALL VIEWS
EURONEWS NBC

Arab Cinema CENTRE

Your Global **ACC**ess to the Arab Film Industry

FOUNDER OF

Arab Cinema ^{LAB}

THE
CRITICS
AWARDS

Arab Cinema
MAGAZINE

OVER
60 FILM
DEALS SIGNED

OVER
50 PARTNERS

INTRODUCING OVER
100 ARAB FILM LEADERS
TO THE GLOBAL FILM FESTIVALS SCENE

PRESENT AT MORE THAN
20 FILM FESTIVALS & MARKETS
AROUND THE WORLD ANNUALLY

BRIDGING CULTURES THROUGH FILM

MEDIA PARTNER

THE
HOLLYWOOD
REPORTER

DIGITAL PARTNER

FESTIVAL SCOPE

ONLINE FILM PLATFORM

o.film
WWW.GO.FILM

f/ArabCinemaCenter

t/ArabCinemaCntr

Instagram/Arabcinemacenter

Arabcinemacenter.com
ACC.film

Εξομολογήσεις σκηνοθετών

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΕΛΕΝΗ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ
ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΕΡΖΟΠΟΥΛΟΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΜΟΪΛΗΣ

Ζητήσαμε από τους σκηνοθέτες των ελληνικών ταινιών που συμμετέχουν στο διεθνές πρόγραμμα να απαντήσουν σε ερωτήσεις που αντλούν την έμπνευσή τους από την αφίσα του φετινού 20ού Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ. Μοιράστηκαν μαζί μας τις προκλήσεις, την αγωνία, τις δυσκολίες και τις πιο προσωπικές σκέψεις που γεννήθηκαν στο ταξίδι τους.

Η αφίσα από το *Citizen Xenos*

*Πώς θα αντιδρούσες αν βρισκόσουν εσύ στη θέση των ηρώων σου;
Που χρειάστηκε τόλμη στο ταξίδι της ταινίας σου;
Τι συνέβη όταν η κάμερα άρχισε να γράφει;
Ήταν αρκετός ο χρόνος ώστε να μπει σε βάθος στη ζωή των ηρώων σου;*

Στο σώμα της του Ζαχαρία Μαυροειδή

Ζήστε ένα ξεχωριστό έθιμο: Κάθε χρόνο, στις 31 Ιουλίου, προσκυνητές εγκαταλείπουν τα σπίτια τους για να εγκατασταθούν επί δύο εβδομάδες στα κελιά της Μονής της Κοίμησης, στο νότιο άκρο της Θηρασίας.

Τι συνέβη όταν η κάμερα άρχισε να γράφει;

«Η αναζήτηση του κάδρου εν θερμώ ήταν από την πρώτη μέρα του γυρίσματος μια συναρπαστική δημιουργική πρόκληση. Χωρίς την ασφάλεια ενός σεναρίου, αναγκαστήκαμε μαζί με τη Ζωή (τη φωτογράφο της ταινίας) να εμπιστευτούμε το ένστικτό μας. Πλάνο προς πλάνο διαμορφώθηκε άρρητα η αισθητική της κινηματογράφησης μας – σταθερά κάδρα, ανισοβαρείς συνθέσεις, κοντινά σε λεπτομέρειες. Όταν για πρώτη φορά καδράραμε ένα κοντινό σ' ένα γυναικείο στέρνο εν ώρα λειτουργίας ήταν σαν να μας αποκαλύφθηκε το κέντρο βάρους της αφήγησής μας. Ακόμη και σήμερα δεν είμαι βέβαιος τι είναι αυτό που τόσο μας συγκίνησε στην εγγύτητα με αυτό το γυναικείο σώμα.»

Μια λεπτή ισορροπία της Ιωάννας Τζέιμς

Η μητέρα της σκηνοθετίδας αγωνίστηκε να σταθεί στο ανδροκρατούμενο περιβάλλον των σεφ και μιλά για το θέμα, μαζί με άλλες συναδέλφους της.

Πού χρειάστηκε τόλμη στο ταξίδι της ταινίας σου;

«Ως πρωτοεμφανιζόμενη σκηνοθέτις και μητέρα δύο μικρών παιδιών, τα τελευταία χρόνια της ζωής μου κάνοντας αυτή την ταινία και μεγαλώνοντας δύο κόρες, έγιναν όλα λόγω κουράγιου, μεγάλης πίστης και ασταμάτητης καταπόνησης καφέ. Αν κάποιος το σκεφτεί θα πει ότι οφείλεται στην ελληνική μου καταγωγή. Όταν ξεκινάμε κάτι πολύ μεγαλύτερο από το θάρρος της ζωής που μπορούμε να διαχειριστούμε, δεν υπάρχει κανένας οδηγός οδηγιών ή σύνολο κανόνων για το πώς να το κάνουμε – μόνο το θάρρος να πιστεύουμε πολύ ότι μπορούμε να το κάνουμε... και έπειτα κάπως πραγματικά το καταφέρνουμε!»

Ένας σπόρος για την αλλαγή του Αλέξανδρου Οικονομίδη

Ένας άνεργος κινηματογραφιστής και θύμα της οικονομικής κρίσης ξεκινά ένα ταξίδι αναζήτησης εναλλακτικών λύσεων για να ξεπεράσει την κρίση και να ανακαλύψει έναν πιο φυσικό τρόπο ζωής.

Πού χρειάστηκε τόλμη στο ταξίδι της ταινίας σου;

«Άρχισα να δουλεύω αυτό το θέμα το καλοκαίρι του 2010 και μετά από δύο χρόνια νόμιζα ότι είχα τελειώσει. Τόλμη χρειάστηκε όταν πέταξα ό,τι είχα κάνει μέχρι τότε κι έκατσα κι έγραψα τα πάντα από την αρχή. Έτσι, αντί να μάθουμε για τους σπόρους και τις καλλιέργειες, μαθαίνουμε γιατί ένας άνθρωπος της πόλης στη χειρότερη φάση της οικονομικής κρίσης ασχολήθηκε τόσο πολύ με το να βρει παραδοσιακούς σπόρους και να μάθει να καλλιεργεί μόνος την τροφή του, δωρεάν, και πόσο σημαντικό ήταν για τον ίδιο να μοιραστεί αυτή την εμπειρία ώστε να κάνει ένα ντοκιμαντέρ στο οποίο είναι σεναριογράφος, σκηνοθέτης, παραγωγός, ηχολήπτης, μοντέρ και πρωταγωνιστής.»

Obscuro Barroco

της Ευαγγελίας Κραγιώτη

Σε μια πόλη των άκρων, το Ρίο ντε Τζανέιρο, διαδραματίζεται το ντοκιμαντέρ *Obscuro Barroco* της Ευαγγελίας Κραγιώτη, μιλώντας για την ταυτότητά μας μέσα από το φύλο, το καρναβάλι αλλά και τις πολιτικές διαμάχες.

«Το *Obscuro Barroco* είναι ένα αντικείμενο που μεταμορφώνεται χωρίς τέλος, απέραντα ακόρταγο: είναι το στόμα της Luana Muniz, μιας θρυλικής προσωπικότητας της νύχτας του Ρίο ντε Τζανέιρο, που γίνεται η κρυφή πόρτα για να δούμε τη νυχτερινή λάμψη της πόλης. Η ταινία ξεκινά με ένα σαγηνευτικό μπαλέτο πλούσιας τροπικής βλάστησης, που λικνίζεται στην αύρα της θάλασσας και υποκλίνεται κάτω από μια βαριά νεροποντή. Θα εμφανιστεί ξανά στο λαμπερό ντεκόρ ενός καρναβαλιού. Πρόκειται για την ίδια την ικανότητά μας για μετεμψύχωση που διατρέχει αυτή την ταινία, αυτή την περίεργη και άγνωστη ικανότητα μέσω της οποίας η ψυχή μας μπορεί να κινηθεί προς, διαμέσου και μέσα σε άλλα σώματα.» *Λεάντρ Μπερνάρ Μπρουνέλ* (από το press kit της ταινίας).

Science Reactors: Επικοινωνώντας την επιστήμη αλλιώς

Ένας σπόρος για την αλλαγή

Science Reactors: Επικοινωνώντας την επιστήμη αλλιώς

της Λίλας Μώκου

Μια ομάδα επιστημόνων με το όνομα Science Reactors μοιράζεται με το κοινό την αγάπη της για την επιστήμη με τον πιο απλό, κατανοητό και διασκεδαστικό τρόπο: το stand-up comedy.

Ήταν αρκετός ο χρόνος ώστε να μπει σε βάθος στη ζωή των ηρώων;

«Οποιοσδήποτε δημιουργός θα έλεγε ότι ο προσδοκώμενος χρόνος δεν επαρκεί να εισέλθει σε απόλυτο βάθος στη σκέψη και καθημερινότητα των πραγματικών συντελεστών και πρωταγωνιστών του εκάστοτε έργου. Για μήνες πολλούς έψαχνα να προσφέρω στο κοινό ένα δημιούργημα του οποίου οι συμμετέχοντες θα παρουσιάζουν ζωτικά και επίκαιρα θέματα με απόλυτο σεβασμό και προβληματισμό στο ακροατήριο. Η έλλειψη χρόνου με ώθησε να αφήσω τους ήρωές μου να εξελιχθούν με τρόπο ρεαλιστικό και να αναλύουν τα επίκαιρα ενδιαφέροντα τους με μια διήγηση ή οποία παραμένει κατανοητή και ταυτοχρόνως διασκεδαστική και ελκυστική. Τελειώνοντας θα ήθελα να επισημάνω ότι το έργο μου δεν είναι μόνο για αδαείς ή ειδήμονες, αλλά για όλους τους ακροατές.»

Citizen Xenos

του Λουκά Παλαιοκρασά

Η καθημερινότητα έξι ανθρώπων –προσφύγων και εθελοντών– στο νησί της Λέσβου. Τα βιώματα που μοιράζονται με τον θεατή συγκλονίζουν.

Ήταν αρκετός ο χρόνος ώστε να μπει σε βάθος στη ζωή των ηρώων σου;

«Στη διάρκεια των γυρισμάτων δύο χρόνων συνάντησα χαρακτήρες τους οποίους είχα την ευκαιρία να παρακολουθήσω για αρκετούς μήνες, είτε κατά τις επισκέψεις μου στο νησί της Λέσβου είτε με την άφιξη τους στην Αθήνα. Υπήρχαν όμως και αρκετές περιπτώσεις στις οποίες λόγω των ακραίων συνθηκών είχαμε μόνο μερικές ώρες διαθέσιμες για να καλλιεργηθεί μεταξύ μας ένα κλίμα εμπιστοσύνης και ασφάλειας. Αυτό ήταν μια μεγάλη πρόκληση

Obscuro Barroco

έχοντας ως χαρακτήρες πρόσφυγες, ανθρώπους σε δυσχερείς συνθήκες διαβίωσης και μετακίνησης, που δεν γνωρίζουν πού θα βρισκονται την επόμενη μέρα. Έτσι, με κάθε μας νέα επικοινωνία, με έκπληξη μάθαινα τον νέο προορισμό που τους έφερε η ζωή.»

Place for a Rebel των Αριάδνη Ασημακοπούλου και Μάρτσε Βένταμ

Δεκάξι χρόνια μετά την απαγωγή του σε παιδική ηλικία από τον αφρικανικό Στρατό Αντίστασης του Κυρίου (LRA), ο Οπόνο κατορθώνει να διαφύγει. Ενήλικος πλέον, επιστρέφει στους δικούς του και προσπαθεί να προσαρμοστεί σε μια νέα πραγματικότητα.

Τι συνέβη όταν η κάμερα άρχισε να γράφει;

«Για ένα άτομο που πολέμησε δεκαέξι χρόνια σε μια επαναστατική ομάδα, το να ξαναχτίσει σχέσεις εμπιστοσύνης με την οικογένεια και τους γείτονες είναι μια μεγάλη πρόκληση. Η δημιουργία και η διατήρηση της εμπιστοσύνης με τον κεντρικό μας χαρακτήρα, συνεπώς, αποτέλεσε μια βασική και επαναλαμβανόμενη πρόκληση καθ' όλη τη διάρκεια των γυρισμάτων της ταινίας. Από τη μια μεριά, το γεγονός ότι ήμασταν σχετι-

κά ξένοι για τον Οπόνο τον έκανε να νιώθει πιο άνετα να μοιραστεί τις εμπειρίες του μαζί μας. Από την άλλη, αρχίσαμε αυτό το ταξίδι μαζί σε μια από τις περιόδους της ζωής του όπου υπήρξε πιο ευάλωτος. Παρά ταύτα, ξεπέρασε τους αρχικούς δισταγμούς του και πήρε τη γενναία απόφαση να μοιραστεί την ιστορία του όχι μόνο μ' εμάς, αλλά και με το κοινό σε ολόκληρη την υφήλιο, με αποτέλεσμα ένα φιλμ που σε βάζει μέσα στο μυαλό του.»

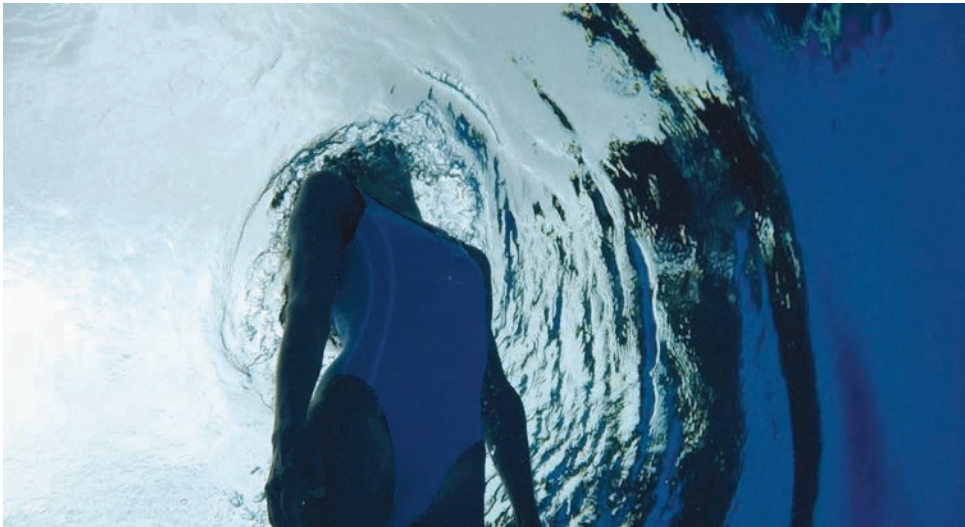
Interlude

των Τζόσουα Όλσχοορν
και Λευτέρη Καλτσά

Σε μια αθηναϊκή αποθήκη, μια γυναίκα και πέντε άνδρες από διαφορετικές χώρες της Μέσης Ανατολής αφηγούνται στη γλώσσα τους θραύσματα από τη ζωή τους.

Τι συνέβη όταν η κάμερα άρχισε να γράφει;

«Είχαμε ζητήσει από τους καλεσμένους μας να περιγράψουν, στη μητρική τους γλώσσα, τι θα πει να είσαι πρόσφυγας. Αρχισαν να μιλούν αραβικά ή φάρσι και αυτή ήταν η απίστευτη στιγμή που βρεθήκαμε να είμαστε απολύτως συγκεντρωμένοι στη γλώσσα του σώματος, στο ρυθμό και στη μελωδία, στον ήχο και στην ει-

Θραύσματα

Κωστής Παπαγιώργης, ο πιο γλυκός μισάνθρωπος

κόνα. Ακόμα κι αν δεν μπορούσαμε να καταλάβουμε ούτε λέξη, μπορούσαμε πραγματικά να αισθανθούμε τον πόνο, την απελπισία και την ελπίδα. Όταν είχαμε πια μπροστά μας τις ιστορίες τους μεταφρασμένες, όλα μας φαινόταν τόσο πιο ήπια από αυτό που είχε διηγηθεί το σώμα, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι αυτές οι ιστορίες είναι και θα παραμείνουν ανείπωτες.»

Ευρώπη, το όνειρο των Αννέτας Παπαθανασίου και Άγγελου Κοβότσου

Νεαροί πρόσφυγες –και όχι μόνο– φτάνουν στον επιθυμητό προορισμό: την Ευρώπη. Τι γίνεται τώρα; Για πολλούς ξεκινά μια δεύτερη «οδύσσεια».

Που χρειάστηκε τόλμη στο ταξίδι της ταινίας σου;

«Τόλμη χρειάστηκε για να αντέξουμε την απάνθρωπη αλήθεια των συνανθρώπων μας

Αφγανών προσφύγων στο εγκαταλειμμένο εργοστάσιο της ΑΒΕΞ στην Πάτρα. Τόλμη, αλλά και πείσμα για να ξαναβρούμε τον Αλή Ρεζά που είχαμε κινηματογραφήσει στην Πάτρα το 2015 και που είχε βρεθεί στη Στοκχόλμη χωρίς να μας δώσει σημεία ζωής δυο χρόνια μετά. Τόλμη χρειάστηκε για να κινηματογραφήσουμε την προεκλογική συγκέντρωση του ξενοφοβικού FPO στη Βιέννη και να καταγράψουμε την αντίδραση του Αμπντάλα που ήταν παρόν. Τόλμη για να παρακολουθήσουμε την ανώμαλη προσγείωση του Ανδρέα στην δυσοίωνη οικονομική πραγματικότητα της οικογένειάς του. Την τόλμη την κατακτήσαμε. Ελπίζουμε και την αρετή». Άγγελος Κοβότσος

Ήταν αρκετός ο χρόνος ώστε να μεις σε βάθος στη ζωή των ηρώων σου;

«Πάντα θα ήθελα να υπάρχει περισσότερος χρόνος. Μπορεί τους ήρωες να τους ξέρεις καλά αλλά σε μια ταινία υπάρχει πάντα ένας συγκεκριμένος χρόνος για να κάνεις τα γυρίσμα-

τα, το μοντάζ. Νιώθω πάντα ότι ο χρόνος που αφιερώνουμε δεν είναι αρκετός. Ακόμα και σε αυτήν την ταινία που χρειάστηκε τρία χρόνια μέχρι την ολοκλήρωσή της. Χρειάζεται χρόνος για να γίνεις φίλος με τους ήρωές σου, χρόνος για να σε εμπιστευτούν, χρόνος για να ξεχάσουν την κάμερα και να ξετυλίξουν τις σκέψεις τους. Αλλά κάποια στιγμή πρέπει να αποφασίσεις ότι η ταινία πρέπει να γίνει και να τελειώσει κι τότε μένεις με το συναίσθημα ότι θα 'θελες κι άλλο χρόνο. Αννέτα Παπαθανασίου

Κωστής Παπαγιώργης, ο πιο γλυκός μισάνθρωπος της Ελένης Αλεξανδράκη

Η σκηνοθέτις παραδίδει ένα πορτρέτο του φίλου της, δοκιμογράφου Κωστή Παπαγιώργη, συνθέτοντας το παζλ της προσωπικότητάς του, λόγια δικά του και ανθρώπων που τον γνώρισαν.

Πού χρειάστηκε τόλμη στο ταξίδι της ταινίας σου;

«Ήταν νομίζω τολμηρή απόφαση να προσπαθήσω να βουτήξω μέσα στη ζωή του Κωστή Παπαγιώργη. Με χαρακτήρα περίπλοκο και ιδιαίτερη σκέψη, ο άνθρωπος αυτός είναι από μόνος του ένας ολόκληρος κόσμος. Όταν υποχρεωμένη να κλείσω αυτόν τον κόσμο μέσα σε ενενήντα δύο λεπτά, ένιωθα φόβο και δέος. Πόσο μάλλον που δεν υπήρχαν δικές του εικόνες όπου να μιλάει για τον εαυτό του και το έργο του. Έκανα το “πορτρέτο” του χωρίς αυτός να “ποζάρει”. Όμως στο γύρισμα είδα να επαληθεύονται όσα είχα ψυχανεμιστεί στα 20 χρόνια φιλίας που μοιραστήκαμε. Ασυνείδητα η “προεργασία” του ντοκιμαντέρ είχε ξεκινήσει το 1993, όταν είχα πρωτογνωρίσει τον Κωστή.»

Missing Fetine της Γιελίζ Σουκρί

Η Πέμπε Μέντες, μια Κύπρια γεννημένη στην Αυστραλία, αναζητά την Φετινέ, την αγνοούμενη αδελφή του παππού της, η οποία υποχρεώθηκε να παντρευτεί στα 14 της έναν Παλαιστίνιο και να φύγει από την Κύπρο χωρίς ποτέ να δώσει έκτοτε σημεία ζωής.

Πώς θα αντιδρούσες αν ήσουν στη θέση της Φετινέ;

«Το να υποχρεωθώ να παντρευτώ έναν ξένο και να φύγω για πάντα από την πατρίδα μου χωρίς κανείς ποτέ να με αναζητήσει, θα έλεγα πως αυτό είναι μια πολύ τραυματική εμπειρία. Στο ντοκιμαντέρ που έφτιαξα υπάρχουν δύο όψεις της ιστορίας που αφηγούμαι. Το ότι η Φετινέ υποχρεώθηκε σε γάμο σε νεαρή ηλικία είναι η μία της όψη. Η άλλη όψη της, είναι η αναζήτηση της από την ανιψιά της Πέμπε μετά από πολλά χρόνια. Η αποφασιστικότητα της Φετινέ και της Πέμπε αποτέλεσαν για μένα την πραγματική έμπνευση ώστε να φτιάξω αυτό το ντοκιμαντέρ.»

Ευτυχισμένοι πρίγκιπες

του Πάνου Δεληγιάννη

Από την καρδιά μιας βραζιλιάνικης φαβέλας έως το Άγαλμα του Χριστού Λυτρωτή στο Ρίο ντε Τζανέιρο, το θέατρο ανοίγει τα φτερά μιας ομάδας παιδιών που ξεπερνούν τους φόβους τους και τις ακραίες αντιφάσεις της πόλης.

Τι συνέβη όταν η κάμερα άρχισε να γράφει;

«Λίγα λεπτά μετά την στιγμή που άρχισε η κάμερα να γράφει, συνέβη κάτι που μας έβαλε όλους αυτόματα στο κλίμα που θα προχωρούσαν τα γυρίσματα μέσα στη φαβέλα. Εμφανίστηκε ένας τύπος από τη γωνία σηματοδύοντας με το όπλο του προς το μέρος μας, μιας και έτσι συμβαίνει να προχωρούν οι ένοπλοι banditos στενό-στενό προβλέποντας μια συνάντηση με τους αστυνομικούς. Γρήγορα συνηθίσαμε τη μόνη παρουσία τους γύρω μας.»

Θραύσματα

της Μαριάννας Οικονόμου

Περιπλανήσεις στην τέχνη και την ζωή της γλύπτριας Αλεξάνδρας Αθανασιάδη. Θραύσματα από σκέψεις και μνήμες, ένα παιχνίδι λέξεων και μια παλιά φίλια.

Τι συνέβη όταν η κάμερα άρχισε να γράφει;

«Είχα απέναντί μου μια αξιολογή καλλιτέχνηδα, που πριν αρχίσουμε γυρίσματα μου δήλωσε ότι γι αυτήν η κάμερα είναι απειλητική, οι λέξεις δύσκολες και ότι το τραγικό γεγονός που έχει στιγματίσει την ζωή και την τέχνη της δεν έπρεπε να αναφερθεί. Έτσι, ξεκίνησα το γύρισμα πολύ διστακτικά, όταν ξαφνικά έγινε κάτι μαγικό: λέξεις άρχισαν να ρέουν από μέσα της εκφράζοντας με τον πιο άμεσο και ειλικρινή τρόπο την ψυχή της, τις αναζητήσεις της, τους φόβους της, τις αλήθειες της. Θυμήθηκα αυτό που κάποτε μου είχε πει ο Άλμπερτ Μείζλς: “Η ανθρώπινη ανάγκη να αποκαλύπτεις είναι πολύ μεγαλύτερη από την ανάγκη να κρατάς μυστικά και να κρύβεσαι.”»

Πατρίδα από μάρμαρο

του Μένιου Καραγιάννη.

Ο γερμανός γλύπτης Ίνγκμπερτ Μπρουκν έκανε τη Νάξο πατρίδα του γιατί αγάπησε το μάρμαρό της, το οποίο θεωρεί ζωντανό οργανισμό. Με την τέχνη του μας προσκαλεί να το βιώσουμε.

Τι συνέβη όταν η κάμερα άρχισε να γράφει;

«Μια ταινία για την τέχνη και την ύπαρξη. Για όλα όσα αποκαλύπτονται σ' ένα έργο τέχνης, αλλά και για τα μυστήρια που περικλείονται σ' αυτό.. Η ταινία διερευνά τη δύναμη της τέχνης και τον τρόπο που υπάρχουμε και ορίζουμε τη ζωή. Ο Γερμανός γλύπτης Ίνγκμπερτ Μπρουκν μιλάει για τον πόνο και την ελευθερία που εμπεριέχει η δημιουργία, ανιχνεύει την έννοια του ξένου, βρίσκει το δικό του τρόπο να υπάρχει ανάμεσα σε δύο πατρίδες. Η κάμερα περιδιαβαίνει τη Νάξο, τα μυθικά της λατομεία και φέρνει στο φως την κόκκινη κλωστή που μας συνδέει με την κυκλαδική τέχνη.»

Πατρίδα από μάρμαρο

Missing Fetine

Επιστροφή

του Μενέλαου Καραμαγγιώλη

Στο Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων Αυλών συμβαίνει κάτι ξεχωριστό: γεννιέται μια θεατρική ομάδα κρατουμένων, η οποία δίνει παραστάσεις και σε άλλες φυλακές. Μια διεργασία λυτρωτική και απελευθερωτική.

Που χρειάστηκε τόλμη στο ταξίδι της ταινίας σου;

«Δεν ξέρω αν είναι τόλμη η σωστή λέξη αυτό που χρειάζεται για να πλησιάσεις έναν ανήλικο φυλακισμένο και “στοχεύοντας” τον με έναν αδιάκριτο φακό να του θυμίσεις ό,τι τον έκλεισε στη φυλακή. Η εντολή της διοίκησης των φυλακών ήταν να μη φαίνονται τα πρόσωπα των κρατουμένων. Οι περισσότεροι όμως μετά τα πρώτα γυρίσματα αποφάσισαν με συνοπτικές διαδικασίες να εκτεθούν με κάθε τρόπο στο φακό και να τον “χρησιμοποιήσουν” ως μέσο διεκδίκησης κι ως εργαλείο που θα τους εξα-

σφαλίσει την επαφή με τον έξω κόσμο. Η πραγματική τόλμη για το συνεργείο αυτής της ταινίας ήταν η απόφαση να συνεχιστούν τα γυρίσματα για πέντε χρόνια κινηματογραφώντας τη ζωή των κρατουμένων μέσα στη φυλακή αλλά και μετά την αποφυλάκιση τους ώστε να αποτυπωθεί ο τρόπος που μια θεατρική παράσταση μπορεί να γίνει αποτελεσματικό εκπαιδευτικό εργαλείο και μια ταινία να γίνει ευκαιρία επανένταξης για τους ανήλικους κρατούμενους που συνήθως ζουν ισόβια εγκλωβισμένοι στην παραβατικότητα.»

Η φωνή του Αντώνη του Χρήστου Καπάτου

Η προσωπική ιστορία του σκηνοθέτη. Ένα ατύχημα που είχε το 2011 τον ανάγκασε να επιστρέψει στο σπίτι των γονιών του. Εκεί, και ύστερα από το εγκεφαλικό του πατέρα του, μια νέα δύσκολη συνθήκη τον οδηγεί στο να ανακαλύψει εκ νέου την οικογένειά του.

Πού χρειάστηκε τόλμη στο ταξίδι της ταινίας σου;

«Σε όλα τα στάδια της δημιουργίας και της επεξεργασίας ήταν ένα μεγάλο φιλοσοφικό ταξίδι αυτογνωσίας. Από την πρώτη μέρα που στήθηκε η κάμερα εντός του σπιτιού μου μέχρι και πριν λίγο καιρό, δεν είχα καταλήξει αν τελικά θα εξέθετα την κατάσταση και τον εαυτό μου, ή θα κρατούσα την ταινία στο συρτάρι μου. Τόλμησα κι έκανα την υπέρβαση, που δεν θα γινόταν χωρίς τη συμπαράσταση και αποδοχή των υπόλοιπων συντελεστών, γιατί ένιωσα πως ανακαλύπτω και αποκαλύπτω κάτι πανανθρώπινο στις εικόνες μου.»

Σκιές ονείρων του Δημήτρη Γεράρδη

Τι νόημα έχει ο χρόνος για κάθε άνθρωπο; Το ντοκιμαντέρ συνθέτει ένα μωσαϊκό ιστοριών από μαρτυρίες διαφόρων ατόμων για το πώς διαχειρίζονται το χρόνο τους: τον πολέμου, συμπυλώνονται ή συμπορεύονται μαζί του;

Ήταν αρκετός ο χρόνος ώστε να μπει σε βάθος στη ζωή των ηρώων σου;

«Ο χρόνος ποτέ δεν είναι αρκετός για να μπει στη ζωή των ηρώων σου. Πόσος χρόνος θα είναι διαθέσιμος για το κάθε γύρισμα; Υπάρχει το περιθώριο να ζήσεις μαζί τους χωρίς να υπάρχει η κάμερα ανάμεσα; Είναι οι ήρωες διατεθειμένοι να σε αφήσουν να μπει στη ζωή τους; Μέχρι ποιο σημείο; Προσπάθησα στα γυρίσματα της ταινίας να έχω περίπου 5-10 μέρες ώστε να μπορέσω να “ζήσω” μαζί με τους ήρωές μου και όχι απλά να στήνω την κάμερα για την συνέντευξη. Με δεδομένο ότι η γνωριμία μας προϋπήρξε, αυτό ήταν ένα ικανοποιητικό διάστημα τελικά. Μακάρι να υπήρχε η δυνατότητα για πολύ περισσότερο χρόνο...»

Επιστροφή στην κορυφή του Στρατή Χατζηελενούδα

Ο Λεωνίδας, ένας 33χρονος πάνκης με παραπληγία, και η παρέα του θέλουν να ανέβουν στην ψηλότερη κορυφή του Ολύμπου. Τελικά,

ποιοι θα δυσκολευτεί περισσότερο;

Πώς θα αντιδρούσε αν βρισκόσουν εσύ στη θέση των ηρώων σου;

«Θέλοντας και μη, συμμετέχοντας στα γυρίσματα ενός ντοκιμαντέρ παίρνεις την θέση των χαρακτήρων και μαζί τους καλείσαι να συμμετάσχεις σε ένα ταξίδι γεμάτο απρόοπτα και εκπλήξεις. Ό,τι γίνεται μπροστά στην κάμερα αναπόφευκτα επηρεάζει και αυτούς που βρίσκονται πίσω από την κάμερα. Αυτή είναι και η δύναμη του ντοκιμαντέρ.»

Το Μπαλκόνι – Μηνες Κατοχής του Χρυσάνθου Κωνσταντινίδη

Στο χωριό Λιγκιάδες Ιωαννίνων, οι μεταπολεμικές γενιές ακούν για πρώτη φορά τις μαγνητοφωνημένες μαρτυρίες των προγόνων τους που επέζησαν του ναζιστικού εγκλήματος που διαπράχθηκε εκεί το 1943.

Τι συνέβη όταν η κάμερα άρχισε να γράφει;

«Η κάμερα άρχισε να γράφει των τελευταίο επιζώντα της ναζιστικής θηριωδίας στους Λιγκιάδες Ιωαννίνων. 14 μηνών βρέφος τότε βρέθηκε από τους συγχωριανούς του να θηλάζει στη νεκρή μητέρα του όντας τραυματισμένος από ξιφολόγη στην πλάτη. “Βύζαινα σκοτωμένο γάλα” μας λέει. Σηκώνει την μπλούζα του και μας δείχνει το σημάδι που του άφησε η ναζιστική ξιφολόγη. Η κάμερα στο χέρι έτρεμε...»

Οι παρτιζάνοι των Αθηνών των Ξενοφώντα Βαρδαρού και Γιάννη Ξύδα

Το ντοκιμαντέρ πραγματεύεται την ΕΑΜική Αντίσταση την περίοδο της Κατοχής στην Αθήνα μέσα από 14 ιστορίες, που αποτυπώνουν την πάλη ενός ολόκληρου λαού ενάντια στους κατακτητές και τους συνεργάτες τους.

Τι συνέβη όταν η κάμερα άρχισε να γράφει;

«Οι 14 συνεντεύξεις των ανθρώπων της Εθνικής Αντίστασης συνθέτουν τον πυρήνα του ντοκιμαντέρ μας. Αποτελούν κομμάτι όμως και της σημαντικότερης ιστορίας αντίστασης και έμπρακτης αλληλεγγύης που έχει να επιδείξει ο λαός μας στα νεώτερα χρόνια.

Η Ιστορία αυτή εξορίστηκε από τα σχολεία, τις επίσημες επετείους της πολιτείας, δαιμονοποιήθηκε και κυνηγήθηκε, ακριβώς όπως και οι πρωταγωνιστές της. Θέλαμε, με την παρότρυνση και τη βοήθεια φίλων μας με ανάλογες ανησυχίες, να καταγράψουμε τους τελευταίους αυτής της γενιάς. Δεν γνωρίζαμε αν θα μας μιλούσαν, μας εμπιστεύτηκαν όμως τις μαρτυρίες τους, κάποιες από τις οποίες αποτυπώνονταν σε κάμερα για πρώτη φορά.»

Ο τελευταίος παρτιζάνος του Ανδρέα Χατζηπατέρα

Αφιερωμένο στον Μανώλη Γλέζο, το φιλμ σκιαγραφεί το πορτρέτο αυτού του ζωντανού θρύλου, ο οποίος δεν έπαψε ποτέ να βρίσκεται στο προσκήνιο της ελληνικής πολιτικής σκηνής κάνοντας τη διαφορά.

Τι συνέβη όταν η κάμερα άρχισε να γράφει;

«Για να είμαι ειλικρινής, με το που άρχισε η κάμερα να γράφει, άρχισα κι εγώ να παίρνω το μάθημά μου. Στην αρχή δεν είχα καταλάβει πόσο κεντρική θέση έχει ο Μανώλης Γλέζος στην σύγχρονη ελληνική ιστορία. Δεν είχα συλλάβει πλήρως το επαναστατικό του πνεύμα, το οποίο διαπνέει τα πάντα: τον τρόπο που επικοινωνεί, τον τρόπο που δουλεύει, ακόμη και τον τρόπο που προγραμματίζει τη μέρα του. Με το που άρχισε να γράφει η κάμερα, έπαιρνε αμέσως τον έλεγχο. Το γύρισμα ήταν ένας συνεχής αγώνας ανάμεσα στον πρωταγωνιστή, ο οποίος ήθελε να πει τα πράγματα με τον δικό του τρόπο, και σε εμένα, που ήθελα να εκμαιεύσω αυτά που θεωρούσα ότι ήταν απαραίτητα για την ταινία μου. Ήταν μια πολύ ενδιαφέρουσα δυναμική που με ανάγκασε να μάθω πολύ γρήγορα πως να προσεγγίζω με διακριτικότητα το παρελθόν του, χωρίς να εμποδίζω το χαρακτήρα του να αποτυπώνεται με ειλικρίνεια στη μεγάλη οθόνη.»

Ένα δέντρο θυμάται του Κώστα Φόλλα

Σύμβολο του αγώνα κατά του φασισμού, το σχέδιο χωριό Λίνιτισε –αδελφοποιημένο με

Οι παρτιζάνοι των Αθηνών

In Situ

Ο τελευταίος партиζάνος

Το Μπαλκόνι – Μνήμες Κατοχής

το Δίστομο– ισοπεδώθηκε από τους Ναζί, πληρώνοντας βαρύ φόρο αίματος.

Πού χρειάστηκε τόλμη στο ταξίδι της ταινίας σου;

«Οποιοσδήποτε άνθρωπος “εκτός χώρου”, ο οποίος αποφασίζει να ασχοληθεί με το ντοκιμαντέρ, έχει προφανώς συνειδητοποιήσει ότι θα πρέπει να τολμήσει να... κολυμπήσει σε παντελώς άγνωστα νερά προκειμένου να φέρει σε πέρας το εγχείρημά του. Διαφορετικά, η απόπειρά του είναι εκ των προτέρων καταδικασμένη σε αποτυχία. “Η τόλμη είναι η αρχή της δράσης”, είχε πει, άλλωστε, ο Δημόκριτος. Τα απαιτητικά ταξίδια σε χώρες όπου εκτυλίχθηκαν “σκιηές” της ιστορίας και το γεγονός ότι τις περισσότερες φορές ήταν διαθέσιμα μόνο τα απολύτως απαραίτητα μέσα (δηλαδή, μία κάμερα και ένα τρίποδο), υπήρξαν, στην προκειμένη περίπτωση, τα πιο σημαντικά προβλήματα, που αντιμετωπίστηκαν με τόλμη, υπομονή και θέληση.»

In Situ

των Χρύσα Τζελέπη και Άκη Κερσανίδη

Πώς γεννιέται η μουσική επί τόπου; Το ντοκιμαντέρ διαγράφει μια περιπλάνηση στη σύγχρονη αυτοσχεδιαστική μουσική, από τη Θεσσαλονίκη του '80 ανά την Ελλάδα, αλλά και σε Ιταλία και Γερμανία.

Τι συνέβη όταν η κάμερα άρχισε να γράφει;

«Με το που αρχίζει να γράφει η κάμερα, μαζί με την ταινία γεννιέται και ένα αίσθημα αβεβαιότητας. Όταν ξεκινήσαμε τα πρώτα γυρίσματα του *In Situ* ξεδιπλώθηκε μπροστά στα μάτια μας ο τρόπος που οι μουσικοί της αυτοσχεδιαζόμενης μουσικής κατάφερναν να μετατρέπουν το αίσθημα της αβεβαιότητας (που κατατρέχει και τους ίδιους) σε προωθητική δύναμη, ενσωματώνοντάς το μέσα στη μουσική τους. Αυτό ήταν και το μεγάλο μάθημα για μας. Έτσι προσπαθήσαμε να εντάξουμε κι εμείς στην πρακτική μας, τη λάθος κίνηση, την αυθόρμητη αντίδραση, την παιγνιώδη διάθεση, την ελεύθερη μετάβαση, το βίωμα, τη δυναμική της στιγμής, το υπόγειο χιούμορ, την ελεύθερη σύνθεση. Φυσικά δεν καταφέραμε να νικήσουμε την

Ένα δέντρο θυμάται

αβεβαιότητα που ενυπάρχει σε κάθε δημιουργικό εγχείρημα, αλλά σίγουρα βρήκαμε τρόπους καταπολέμησής της.»

Νίκος Μαμαγκάκης – Λόγος τελευταίος του Τάκη Σακελλαρίου.

84 χρόνια μουσικού βίου, μια σπουδαία παρακαταθήκη για την τέχνη και τη ζωή: Ο σπουδαίος έλληνας συνθέτης Νίκος Μαμαγκάκης (1929-2013) εξομολογείται στην κάμερα για τελευταία φορά.

Τι συνέβη όταν η κάμερα άρχισε να γράφει;

«Όταν άρχισε η κάμερα, αποτύπωσε εν αγνοία μας τέλος θαυμαστό για το ντοκιμαντέρ. Χρόνια μετά, όταν όλα, αργά και βασιανιστικά, ξαναγεννήθηκαν στο μοντάζ, βρήκε τη θέση και τη σημασία του. “Να κάνεις και να ξέρεις”, όπως το πίστευε και μου το έλεγε ο Νίκος Μαμαγκάκης, όπως ήθελε να προκύψει και η τελευταία δημόσια παρουσία του. Έτσι, όταν άρχισε να γράφει η κάμερα, ήμουν ήδη στον δρόμο που μου έδειχνε για να τον συναντήσω, στην τελευταία του αναμέτρηση με το χρόνο, τον δανεικό, στην τελευταία αναμέτρηση έργου και λόγου με τη φθορά.»

Εγώ κι ο ίσκιος μου: Ένα ντοκιμαντέρ για τον Νίκο Παπάζογλου των Μιχάλη Αριστείδου και Ιωάννη Γρηγορόπουλου

Μια παρέα φίλων ξεκινά ένα ταξίδι με σκοπό να ανακαλύψει τον άνθρωπο και μουσικό Νίκο Παπάζογλου. Περπατάνε εκεί όπου ο ίδιος διάβηκε, έζησε, δημιούργησε και αγάπησε.

Που χρειάστηκε τόλμη στο ταξίδι της ταινίας σας;

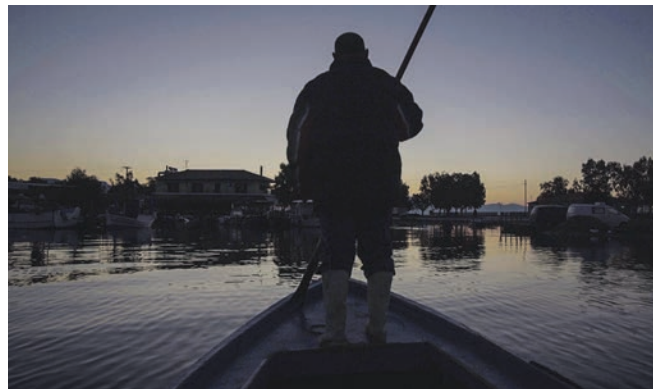
«Το πιο τολμηρό κομμάτι στην όλη προσπάθειά μας ήταν η μετάβαση από την ιδέα στην πράξη. Μπροστά μας βρισκόντουσαν πολλά εμπόδια, όπως το οικονομικό, το γεγονός ότι σαν ομάδα βρισκόμασταν διάσπαρτοι σε Ελλάδα και Ευρώπη αλλά η μεγαλύτερη πρόκληση ήταν το θέμα του ντοκιμαντέρ από μόνο του, μιας και κανείς μας δεν είχε γνωρίσει τον Νίκο Παπάζογλου προσωπικά. Ευτυχώς δεν πτοηθήκαμε και καταφέραμε τελικά συνεισφέροντας οικονομικά ο καθένας με τον τρόπο του, να περάσουμε στο σημαντικό στάδιο της έρευνας, όπου νιώσαμε ότι πραγματικά γνωρίσαμε το Νίκο, κάτι που ενίσχυσε τους δεσμούς μεταξύ μας και μας προετοίμασε για το τι θα ακολουθήσει.»

Χαρτογραφώντας τον Κόσμο

Θάλασσα

Άλιμα

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΣΜΟΪΛΗ

Όπως κάθε χρόνο, έτσι και φέτος, το Ελληνικό Πανόραμα του Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης, φιλοξενεί ιστορίες από το χθες και το σήμερα της ελληνικής και της διεθνούς πραγματικότητας, εστιάζοντας στους ανθρώπους, στις στιγμές, στις μνήμες και στις ελπίδες τους. Μουσική και σινεμά, ιστορία και ανθρώπινα δικαιώματα, τόποι, συναντήσεις και συγκινήσεις είναι τα υλικά που συνθέτουν το μεγάλο παζλ μιας ακόμα πολύπλοκης τοιογραφίας κινηματογράφου τεκμηρίωσης με ελληνική σφραγίδα.

Ανθρώπινες αφηγήσεις

Μπορεί κάτι τόσο δυσάρεστο, όπως η ασθένεια ενός παιδιού, να γίνει αφορμή για την ανάδυση της αισιοδοξίας; Η πρώτη Τράπεζα Εθελοντών Δοτών Μυελού των Οστών στην Κύπρο, έγινε πραγματικότητα χάρη στα χρήματα που συγκέντρωσε ο Μιχάλης Καραϊσκάκης για τη θεραπεία του γιου του από τη Λευχαιμία. Το παιδί δεν γλίτωσε, γλίτωσε, όμως, η ελπίδα, όπως μας λέει το *HILA*, της Βαλεντίνας Φαίδωνος.

Η μνήμη και η λήθη είναι οι δύο δυνάμεις που, από το ένα άκρο της ύπαρξής μας ως το άλλο, βρίσκονται διαρκώς σε σύγκρουση. Το *Relics* του Χρήστου Πανάγου και του Κώστα Μακρινού μας παρουσιάζει το πώς μια ηλικιωμένη γυναίκα και η κόρη της καλούνται να κοιτάξουν κατά πρόσωπο τη μνήμη, τη στιγμή που υποκύπτει στη λήθη.

Μπορεί να συγκροτηθεί μια μνήμη εκτός των ορίων της ιδιοκτησίας; Τι χαρακτηριστικά παίρνει η ζωή όταν καλείσαι να επιβιώσεις εκεί «έξω», χωρίς την ασφάλεια μιας σταθερής κατοικίας; Ο Πέτρος Νιαμονιτάκης, ακολουθεί με την κάμερά του έναν άστεγο άνθρωπο και αποτυπώνει την Αθήνα του 2017 μέσα απ' το βλέμμα του, στο ντοκιμαντέρ *Έξω*.

Οι άνθρωποι που περιπλανιούνται στα αστικά κέντρα χωρίς σταθερή βάση, γράφουν με τις ζωές τους την σπαρακτική ποίηση των πόλεων. Μια ποίηση που για να την αντιληφθείς, πρέπει να τεντώσεις τ' αυτιά σε πράγματα που χάνονται μέσα στους βρυκηθμούς της καθημερινότητας. Η *Φαουέγια*, της Μύρνας Τσάπα, μας καλεί να ακούσουμε.

Είναι κι άλλα που δεν ακούγονται όσο θα έπρεπε. Κάτω απ' το χαλί της ελληνικής κοινωνίας, σπρώχνονται ακόμα πολλά προβλήματα. Ένα απ' τα πιο σημαντικά, και λιγότερο προβε-

βλημένα, είναι αυτό του μισογυνισμού και της βίας κατά των γυναικών. Ο Μάνος Παπαδάκης, δεν αρκείται στο να παρατηρεί την κορυφή του *Παγόβουνου* και κατέρχεται στις βάσεις μιας απεχθούς μορφής ρατσισμού της σύγχρονης Ελλάδας.

Διαδρομές στο ιστορικό χθες και σήμερα

Σ' ένα αεροδρόμιο που έχει μετατραπεί σε καταυλισμό προσφύγων, η ζωή ενός άστεγου άνδρα διαπλέκεται αναπάντεχα με την περιπέτεια εκείνων που ξεριζώθηκαν απ' τις πατρίδες τους. Το *Αεροδρόμιο των απογοητεύσεων* (Α. Ψαρουδάκη, Ο. Ντεέζ) μιλά για τις πορείες τριών χαρακτήρων που τέμνονται στο παλιό αεροδρόμιο του Ελληνικού. Η Ελλάδα του χθες και του σήμερα ως γλυκόπικρη αναμονή για επιβίβαση στο αύριο.

Η σύγχρονη κοινωνικοπολιτική και οικονομική πραγματικότητα στην Ελλάδα, πιάνει το νήμα από εκεί που το άφησε η διακυβέρνηση του Ανδρέα Παπανδρέου. Ο Χάρης Μυλωνάς κι ο Θοδωρής Προδρομίδης εξετάζουν τη ζωή και το έργο του Έλληνα πολιτικού στο *Αναζητώντας τον Ανδρέα: Πολιτική ηγεσία σε περίοδο κρίσης* και θέτουν το κρίσιμο ερώτημα: υπάρχει διέξοδος απ' την κρίση χωρίς αμερόληπτη ανάλυση του συγκεκριμένου κεφαλαίου της ελληνικής ιστορίας;

Κι απ' την Ελλάδα της κρίσης στην Ευρώπη του νεοφιλελευθερισμού. Εκεί όπου μαίνεται ένας διαρκής οικονομικός πόλεμος κι αυτό, πλέον, το γνωρίζουν οι περισσότεροι. Πόσοι, όμως, έχουν υπόψη τον άλλο πόλεμο, αυτόν για το νερό που λαμβάνει χώρα στη γηραιά ήπειρο; Ο Γιώργος Αυγερόπουλος, με το ντοκιμαντέρ του,

Μέχρι την τελευταία σταγόνα: Ο μουσικός πόλεμος του νερού στην Ευρώπη, επιχειρεί να ρίξει φως σ' αυτή την άγνωστη εν πολλοίς σύγχρονη μάχη.

Σε ό,τι αφορά παλιές μάχες, μπορούμε να θυμηθούμε την 22η Αυγούστου, 1944: τα στρατεύματα Κατοχής των Γερμανών, εκτελούν 164 κατοίκους από οκτώ χωριά του Ρεθύμνου. Ο Τάσος Μπισσίμ πραγματοποιεί ένα ταξίδι πίσω στον χρόνο, ανασκαλεύοντας τα ερείπια που άφησε πίσω της η ναζιστική θηριωδία, με το ιστορικό ντοκιμαντέρ του *Το Αμάρι στις φλόγες*.

Στο ίδιο θεματικό πλαίσιο, πέντε άνθρωποι από την Κρήτη, που επιβίωσαν του ναζιστικού μίσους, αφηγούνται τι έζησαν το ξημέρωμα της 28ης Αυγούστου του 1944, όταν τα γερμανικά στρατεύματα πέρασαν από το μικρό χωριό Κακόπετρος. Η ισόβια σκληρότητα της ιστορίας κι οι πληγές που αφήνει ανοιχτές, στο ντοκιμαντέρ, *Λουλούδια που μαράθηκαν νωρίς, Κακόπετρος 28 Αυγούστου 1944*, του Ματθαίου Φρατζεσκάκη και της Βίκης Αρβελάκη.

Μια μαύρη σελίδα της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας, η περίοδος της Χούντας, παραμένει τραύμα που δεν έχει επουλωθεί ακόμα όπως θα έπρεπε. Το ντοκιμαντέρ, *Μνήμη και μαρτυρίες: Η μακρά νύχτα της δικτατορίας* (Ι. Ξηρουχάκης) ανασυνθέτει μέσα από πυκνό αρχειακό υλικό, γεγονότα και μαρτυρίες, με σκοπό να αφηγηθεί τον τρόπο ανάπτυξης των μορφών αντίστασης που οδήγησαν στο Πολυτεχνείο.

Περίπου όπως η Ελλάδα της δικτατορίας, η σημερινή Τουρκία δεν θα έλεγε κανείς ότι είναι, ακριβώς, ένας τόπος όπου ασκείται η ελευθερία στην ποικιλία των σύγχρονων μορφών της. Ο Θωμάς Σιδέρης δείχνει στη *Θηλιά* πώς το πραξικόπημα του 2016 επηρέασε τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ελευθερία του τύπου στη γείτονα χώρα.

Η Τουρκία, όμως, δεν έχει να αντιμετωπίσει μόνο πληγές του παρόντος αλλά και του παρελθόντος της. Ξεριζωμένοι απ' τα πάτρια εδάφη

τους, κυνηγημένοι ανηλεώς από το κίνημα των Νεοτούρκων κατά την περίοδο 1914-1923, οι Πόντιοι δεν αποτέλεσαν αντικείμενο έντονου ενδιαφέροντος της Διεθνούς Κοινότητας. Η ιστορία τους, όμως, δεν μπορεί να ξεχαστεί, και το ντοκιμαντέρ, *Πόντος: "Μνήμες στην ομίχλη του παρελθόντος"* (Γ. Δεμίρ), το αποδεικνύει.

Το ζήτημα της ταυτότητας και της εθνικής ρίζας δεν σταματά ποτέ να γίνεται θέμα συζήτησης και προβληματισμού σε μια κοινωνία που υπόκειται σε διαρκείς μεταβολές. Το *Από την Αφρική με αγάπη – Ελληνοαιθιοπικά* της Χριστίνας Βάζου επικεντρώνεται στην κατάσταση των Ελλήνων απ' την Αιθιοπία, ανατέμνοντας με τη δέουσα προσοχή ένα μεγάλο πολιτικό θέμα.

Μιλώντας για πολιτικά θέματα, η βιομηχανική ανάπτυξη και η παρακμή, η ραγδαία άνοδος του βιοτικού επιπέδου για κάποιους κι η εξοντωτική φτωχοποίηση για κάποιους άλλους, είναι ένας θλιβερός κανόνας στην ιστορία του καπιταλισμού. Στις *Ρωγμές*, της Δήμητρας Κόφτη γινόμαστε μάρτυρες αυτών των τρομακτικών αντιθέσεων, όπως καταγράφονται στη σύγχρονη Βουλγαρία.

Οικονομική ή περιβαλλοντική, η καταστροφή μπορεί να αποτελέσει προϋπόθεση της αναγέννησης. Για παράδειγμα, πόσοι γνωρίζουν ότι Θεσσαλονίκη έτσι όπως την ξέρουμε σήμερα, οφείλει την ύπαρξή της σε μια σαρωτική πυρκαγιά που συνέβη 100 χρόνια πριν; Στο *Θεσσαλονίκη 1917: Η φωτιά που γέννησε μια πόλη* (Γ. Βαρδαρινός), μαθαίνουμε τον τρόπο ανοικοδόμησης της συμπτωτεύουσας μετά τη φωτιά του 1917.

Δέκα χρόνια έχουν περάσει, επίσης, από τη μεγάλη φωτιά που μετέτρεψε την Πάρνηθα σε στάχτες κι αποκαΐδια το 2007. Οι Χρήστος Γιαννακόπουλος και Ιάσοντας Κάντας, με το *Πάρνηθα: 10 χρόνια μετά*, αφηγούνται την περιπέτεια των ανθρώπων που, κόντρα στις αντιξοότητες, προσπάθησαν να αναγεννήσουν το βουνό και να το προστατέψουν.

Ντοκιμαντέρ και προσφυγική κρίση

Η προσφυγιά και το ξεριζώμα δεν είναι καταστάσεις που αφορούν μια, χρονικά και τοπικά, αυστηρά προσδιορισμένη ιστορική συνθήκη, είναι έννοιες αναπόσπαστα δεμένες με την υπαρξιακή μας κατάσταση. Η Πάολα Ρεβενιώτη βάζει την κάμερά της να περιπλανηθεί στους επίσημους και ανεπίσημους χώρους υποδοχής και διαμονής προσφύγων στη Λέσβο τον Ιανουάριο του 2016 απευθύνοντας ένα *Welcome...Καλωσόρισμα σε* όποιον το έχει μεγαλύτερη ανάγκη.

Πώς να παρηγορήσει κανείς τα προσφυγόπουλα που κατέληξαν στο Λαύριο, στο Κέντρο Υποδοχής Προσφύγων; Τι να «τραγουδήσει στα παιδιά που αναγκάστηκαν, με τον πιο σκληρό τρόπο, να χάσουν την αθωότητα της ηλικίας τους από τόσο νωρίς; Η *Αυλή* (Ε. Τσουκτιδίη, Α. Μπαφαλούκας) σιγοψιθυρίζει μια θλιμμένη μελωδία για ανθρώπους διωγμένους και βασανισμένους, εξόριστους απ' τον παιδικό παράδεισο στον οποίο όφειλαν να ζουν.

Η τέχνη δεν είναι μόνο έκφραση: είναι παρηγοριά για τη σκληρότητα ενός ανελέητου κόσμου που πλέει ακυβέρνητος στους ωκεανούς της Ιστορίας. Στο *Ζωγραφίζοντας...* (Δ. Σταμάτης, Ι. Νεοφύτου), ένα τσούρμο παιδιά από το Αφγανιστάν χρησιμοποιούν αυτό το ύστατο καταφύγιο, κάνοντας πίνακες τις αναμνήσεις τους απ' τον πόλεμο και τις ελπίδες τους για το μέλλον.

Κόντρα στην περιρρέουσα απαισιοδοξία των καιρών μας, η αλληλεγγύη, η κουλτούρα της συνεργασίας και ο ανθρωπισμός στην Ελλάδα του 2017 δεν είναι άγνωστες έννοιες. Το ντοκιμαντέρ *Μετά – Στοιχεία για το 2017* (Γ. Χρ. Ζέρβος), παρουσιάζοντας μας τις ζωές καθημερινών ανθρώπων που παλεύουν να κάνουν τη διαφορά, μας επιτρέπει να είμαστε αισιόδοξοι.

Η Ευρώπη, σήμερα αλλά και διαχρονικά, δεν περιορίζεται μόνο εντός των γεωγραφικών ορίων της, γιατί –πάνω απ' όλα– είναι μια οπτιμιστι-

Ρωγμές

Europe

Paranaue The Documentary

This is Sopi

κή ιδέα. Η ιδέα αυτή της Ευρώπης ως σύγχρονης γης της επαγγελίας οδήγησε το μεγαλύτερο μεταναστευτικό ρεύμα που έχει καταγραφεί απ' τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, στο να την αναζητήσει. Τι βρήκαν όλοι αυτοί οι άνθρωποι στη θέση του ονείρου που είχαν στο μυαλό τους, αναρωτιέται το ντοκιμαντέρ *Πεθαίνοντας για την Ευρώπη* (Ν. Πηλός).

Η πίκρα της προσφυγιάς δεν γνωρίζει σύνορα. Σ' αυτό θα συμφωνούσαν τα πρόσωπα που μας αποκαλύπτουν στο ντοκιμαντέρ *Το ταξίδι του Ορφέα* (Θ. Δαδής). Μια ιστορία που συντίθεται μέσα απ' τη διασταύρωση τεσσάρων διαφορετικών ιστοριών ξεριζωμού, απ' τη Συρία ως τη Μικρά Ασία κι από την Τουρκία ως την Ελλάδα.

Το προσφυγικό πρόβλημα έγινε γνωστό μέσα από τα δελτία ειδήσεων και τα δημοσιογραφικά ρεπορτάζ. Πώς θα μας φαινόταν η αφήγηση του συγκλονιστικού αυτού δράματος, από την οπτική γωνία εκείνων που το έζησαν;

Το ντοκιμαντέρ *Η προσφυγική κρίση μέσα από τα κινητά τηλέφωνα* της Δάφνης Τόλη πραγματοποιεί αυτό που δηλώνεται στον τίτλο του και μας ρίχνει, χωρίς ενδιάμεσο, στην κόλαση της πιο σπαρακτικής ιστορικής περιπέτειας των τελευταίων ετών.

Όσο για τα παιδιά των προσφύγων που εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα, άφησαν πίσω τους έναν πόλεμο για να έρθουν αντιμέτωπα με έναν άλλο, πιο ύπουλο: τον πόλεμο του ρατσισμού. Το *Ένα σχολείο ενάντια στο ρατσισμό* (Μ. Αγραφιώτης) ξανακάνει επίκαιρη την παράλογη ιστορία του δημοτικού στο Ωραιόκαστρο, που το 2016 μάς θύμισε ότι η μάχη κατά της μισαλλοδοξίας πρέπει να ξεκινήσει απ' τα σχολεία.

Εγκλωβισμένοι στη no man's land της Ειδομένης, αποδιωγμένοι από μια Ευρώπη που κλείνει τα σύνορά της, οι πρόσφυγες μετατρέπονται σε φαντάσματα που στοιχειώνουν τη συλλογική συνείδηση, υπενθυμίζοντάς της τις ευθύνες της.

Αρχαίων Δράμα: Ειρήνη του Αριστοφάνη – Νίκος Κυπουργός

Το μοναστήρι Παναγία η Φοβερά Προστασία τείνει ένα χέρι βοήθειας στους ανθρώπους αυτούς, στις *Ψυχές των συνόρων* του Τάκη Μπαρδάκου.

Θάλασσα και πολιτισμός

Ο δυτικός πολιτισμός, μετά από τόσες περιπλανήσεις στους λαβυρίθους του ρασιοναλισμού, επιστρέφει στον μύθο, σε μια ύστατη προσπάθεια να καταλάβει τη σημερινή του κατάσταση. Μια θάλασσα γεμάτη επώδυνα μυστικά κι ο μύθος της αρπαγής της Ευρώπης απ' τον ερωτευμένο Δία, στοιχειώνουν το *Europe* του Σταύρου Στρατηγάκου.

Η Θάλασσα, ειδικά στην Ελλάδα, υπήρξε ανέκαθεν μια μήτρα δημιουργίας, ποιητικών ενοράσεων, μεταφυσικών ιδεών, μια ανεξάντλητη πηγή σκέψεων και συγκινήσεων κάθε είδους. Στο *Θάλαττα* της Τριανταφυλλιάς Δημοπούλου, το αιώνιο υγρό στοιχείο γίνεται αντικείμενο ενδελεχούς παρατήρησης και έρευνας από μια ανεξάρτητη ομάδα αυτοχρηματοδοτούμενων φοιτητών Βιολογίας του ΑΠΘ, οι οποίοι ξεκινούν ένα συναρπαστικό ταξίδι στις ελληνικές θάλασσες, προσκομίζοντάς μας ευρήματα κάθε είδους.

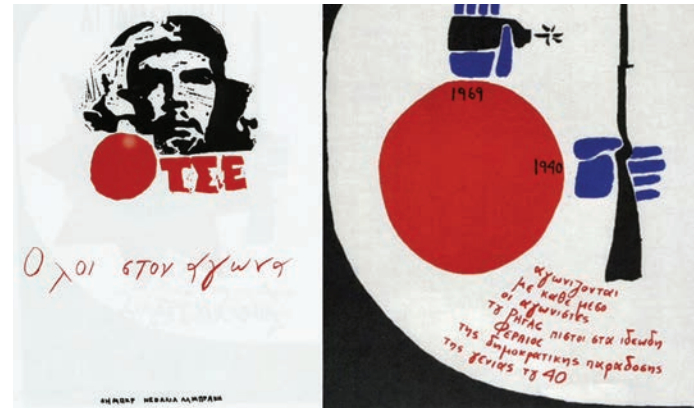
Ως εύρημα τέτοιου τύπου θα μπορούσαμε να δούμε και τα Ιβάρια: έτσι ονομάζονται τα φυσικά ιχθυοτροφεία που έχουν δημιουργηθεί γύρω από τη λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου στον διάβα των ετών. Το ντοκιμαντέρ του Λουκά Κουμπούρη και του Νικόλα Παπαδημητρίου, παίρνει τον τίτλο του από την ονομασία του ψαρέματος στα εν λόγω ιχθυοτροφεία: *Άλιμα*. Μια κοντινή ματιά στη ζωή των ψαράδων.

«Πώς να δεθεί η μεσόγειος με σχοινιά;» αναρωτιέται στον διάσημο στίχο του ο Άλκης Αλκαίος, και το ερώτημα, φυσικά, είναι ρητορικό. Κέντρο πνευματικής ανάπτυξης, αλληπάλληλων καλλιτεχνικών και επιστημονικών γενέσεων, η Μεσόγειος εξακολουθεί να στοιχειώνει το συλλογικό μας ασυνείδητο και το *Μεσόγειος – Η Ελληνική Λίμνη* (Κ. Βάκκας) εξηγεί το γιατί.

Η εκκίνησή μας είναι θάλασσα. Για παράδειγ-

λπ

Μνήμη και μαρτυρίες Η μακρά νύχτα της δικτατορίας

μα, τα Επτάνησα: παρά το γεγονός ότι από εκεί πέρασε πλήθος κατακτητών, το σύμπλεγμα νησιών κατάφερε να δημιουργήσει το πρώτο ελληνικό κράτος. Ένα οδοιπορικό των αγώνων κατά της αγγλοκρατίας, παρακολουθούμε στο ντοκιμαντέρ του Αλέξανδρου Ποταμιάνου *Η οδύσσεια των Επτανήσων: Η γέννηση του Ιονίου Κράτους*.

Η ελληνικότητα βρίσκεται, επίσης, στην επαρχία. Μια συνηθισμένη μέρα απ' τη ζωή ενός ελληνικού χωριού, αφηγείται την αλήθεια αυτής της χώρας, πολύ πιο γλαφυρά απ' οποιαδήποτε ιστορική ανάλυση. Κατά τη διάρκεια του τρύγου, ο φακός του Χρήστου Πυθαρά στο *This is Sopi* συλλαμβάνει τις ψηφίδες μιας πραγματικότητας σχεδόν υπεριστορικής.

Τέχνη, μνήμη και κοινωνία

Η τέχνη κι η κοινωνικοπολιτική πραγματικότητα αποτελούσαν ανέκαθεν συγκοινωνούντα δοχεία. Στο *The Invisible Hands* της Μαρίας Γιώτη, βλέπουμε τον τρόπο με τον οποίο σχηματίζεται το συγκρότημα των *The Invisible Hands*, δίνοντας υπόσταση στην ανάγκη για έκφραση που δημιουργεί η ιστορική κατάσταση μετά την επανάσταση στην Αίγυπτο το 2011.

Η αγάπη για τη μουσική κι η μουσική ως μετουσίωση του αισθήματος της αγάπης, δίνουν, επίσης, τον τόνο και τον ρυθμό στο *Magnetic Fidelity: Μια ιστορία αγάπης* της Ελίνας Βερυκίου. Εκεί θα συναντήσουμε τον Ηλία-Jesus, τη μούσα του, τη Σαμπίνε και το κοινό τους όραμα ζωής και καλλιτεχνικής δημιουργίας που θυμίζει μια σύγχρονη Εδέμ στην καρδιά του γκριζού πραγματικού.

15 χρόνια ασταμάτητου χορού, 15 χρόνια ενός ρυθμού που δονεί τη Θεσσαλονίκη, συνοψίζονται σε μία ώρα, στο *Paranaue: The Documentary* του Αναστάση Δαλλή, ο οποίος χρονογραφεί την πορεία του σάμπα-ρέγκε συγκροτήματος των Paranaue. Ένας ζωντανός πυρήνας διάδοσης της αφροβραζιλιάνικης, μουσικοχορευτικής κουλτούρας, που κάνει την καρδιά της συμπτωτεύουσας να χτυπά πιο γρήγορα και δυνατά.

Από την άλλη, στην καρδιά της πρωτεύουσας, ηχεί μια μουσική άλλου είδους. Φάρος πολιτισμού και αισθηλούς Ομορφιάς, η Εθνική Λυρική Σκηνή, το μοναδικό λυρικό θέατρο της χώρας, παραμένει χώρος αισθητικής ανάτασης και μνημείο μιας άλλης Ελλάδας που κινδυνεύει να χαθεί. Στο *Εθνική Λυρική Σκηνή: Η ιστορία της όπερας στην Ελλάδα* ο Κώστας Αυγέρης μας εφιστά την προσοχή στο γιατί δεν πρέπει να αφήσουμε κάτι τέτοιο να συμβεί.

Τι άλλο οφείλουμε να σώσουμε απ' τη λήθη; Ο ελληνικός κινηματογράφος, γνωρίζει φάσεις, αλλαγές, μετατοπίσεις θεματικού ενδιαφέροντος κτλ. Σήμερα, η επιτυχία των ταινιών του Γιώργου Λάνθιμου, έχει κάνει αρκετούς σχεδόν να ξεχάσουν ότι υπήρξε ελληνικό σινεμά και πριν τον *Κυνόδοντα*. Ο Χάρης Ραφτογιάννης με το *Ελληνικός κινηματογράφος: Το πέρασμα σε μιν άλλη εποχή* θυμάται άλλες μέρες του ελληνικού σινεμά, με οδηγό του την Βούλα Γεωργακάκου.

Όταν ανοίγει η συζήτηση περί πολιτισμού, πολλαπλασιάζονται τα ερωτήματα. Ένα ακόμα: μπορεί η τέχνη να ανθίσει ακολουθώντας εναλλακτικούς δρόμους; Οι Κωνσταντίνος Βήτα, Θάνος Αναστόπουλος, Κωνσταντίνος Τζούμας, Παύλος Παυλίδης, Δημήτρης Πουλικάκος και άλλοι εναλλακτικοί καλλιτέχνες, περιγράφουν στο *Ζητείται Διέξοδος* (Σ. Βαφειάδης) τη δημιουργική διαδρομή τους στην Ελλάδα των τελευταίων δεκαετιών.

Όταν γεννάμε, πάντα επιστρέφουμε στους Αρχαίους Έλληνες, δηλώνει σκεπτικικά ένας χαρακτήρας του Μισέλ Ουελμπέκ, στη *Ενατότητα ενός Νησιού*. Είναι σύμπτωση, λοιπόν, ενός γηράσκοντος πολιτισμού, το γεγονός ότι το αρχαίο δράμα κι η αριστοφανική κωμωδία είναι σήμερα πιο επίκαιρα από ποτέ; Το *Αρχαίων Δράμα: Ειρήνη του Αριστοφάνη – Νίκος Κυπουργός* (Π. Παππάς, Δ. Χαραλάμπους), επιχειρηματολογεί πάνω στους λόγους για τους οποίους η *Ειρήνη* του Αριστοφάνη είναι μια κωμωδία αήτητη απ' τον χρόνο.

Europe

Magnetic Fidelity: Μια ιστορία αγάπης

Πολιτισμός και γλώσσα είναι οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Μπορεί η γλώσσα, εκτός από πολιτιστικό εργαλείο, μέσο επικοινωνίας και –κατά Εμίλ Σιوران– μοναδική πατρίδα του ανθρώπου, να είναι ταυτόχρονα ανεξάντλητη πηγή γέλιου και ευφορίας; Οι *Γλωσσοδέτες* του Σίμου Κορεξενίδη πραγματοποιούν μια εκτενή ανάλυση των λέξεων αυτών που δίνουν τον τίτλο του ντοκιμαντέρ και παντρεύουν τη γνώση με τη διασκέδαση.

Στον δυτικό κόσμο που ραγδαία εξελίσσεται, απομακρυνόμενος όλο και περισσότερο απ' τις φυσικές του ρίζες, η διαπίστωση ότι υπάρχουν ακόμα πρωτόγονες φυλές που ζουν στο δικό τους, εναλλακτικό σύμπαν, προκαλεί δέος. Το *Εμπερά* του Ιάσωνα Πιπίνη μας παρουσιάζει μια τέτοια φυλή, απομονωμένη σε μια τροπική περιοχή στον ποταμό Τσαγρές του Παναμά, για την οποία η ζωή παραμένει ένα μαγικό φαινόμενο.

Πορτρέτα

Ένας μεγάλος αθλητής δεν διαμορφώνεται μόνο μέσα στα γήπεδα και τους χώρους προπόνησης: τον δημιουργεί συχνά η ίδια η ζωή του, με τις καταστροφές και τους θριάμβους που συμβαίνουν μακριά απ' τα μάτια του κοινού. Έτσι συνέβη και με τον παλαίμαχο ποδοσφαιριστή, Τάκη Λουκανίδη, όπως αποκαλύπτεται στο ντοκιμαντέρ *Θρύλοι των γηπέδων: Τάκης Λουκανίδης* (Λ. Πανονίδης).

Η πορεία του Έλληνα κιθαρίστα Κώστα Καραμητρούδη στο διεθνές στερέωμα του μελωδικού heavy metal, δεν είναι τίποτα λιγότερο από εντυπωσιακή. Μέσα απ' τη ματιά του ίδιου και των συνεργατών του, γινόμαστε κι εμείς μάρτυρες της υλοποίησης ενός φλογερού ονείρου που ροκάρει δυνατά, στο ντοκιμαντέρ *GUS*

G.: Life Through Fire (Θ. Τσαουσόπουλος).

Κι από τις κιθάρες περνάμε στα beats. Ιδιαίτερη προσωπικότητα, ριζοσπαστική καλλιτέχνης, εξαιρετική μουσικός, η Λένα Πλάτωνος είναι μια από τις σημαντικότερες φιογούρες του ηλεκτρονικού ήχου στην Ελλάδα. Ο Χρήστος Πέτρου με το *λπ* εντυπώνει στο φαινόμενο Πλάτωνος, επιχειρώντας μια ανασκόπηση της εποχής που δημιουργήθηκαν οι πιο επαναστατικοί δίσκοι της.

Επαναστατικό υπήρξε στην εποχή του και το σινεμά του Μπουγιουέλ. Εκτός από σπουδαίος σκηνοθέτης και λαμπρός εκπρόσωπος του κινηματογραφικού σουρεαλισμού ποιος πραγματικά ήταν ο Λουίς Μπουγιουέλ; Την απάντηση επιχειρεί να δώσει ο Νίκος Θεοδοσιού με το ντοκιμαντέρ του *Απαγορευμένη Επίσκεψη* που αναζητά τα χνάρια του μεγάλου καλλιτέχνη στην Εξτρεμαδούρα της Ισπανίας.

Ανέκαθεν στον δικό μας τόπο, τους ανθρώπους τους έφτιαχναν οι παρέες τους. Στην ταινία *Συμπόσιο* του Ιάσωνα Ταβλά, βλέπουμε πως οι φίλοι του μεγάλου Έλληνα σκηνοθέτη Νίκου Κούνδουρου έπαιξαν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση ενός απ' τους σημαντικότερους κινηματογραφικούς δημιουργούς του εγχώριου σινεμά.

Παραμένοντας εντός κινηματογραφικών περιοχών, μια από τις μεγαλύτερες ηθοποιούς του βρετανικού σινεμά, η υπέροχη Σαρλότ Ράμπλινγκ, μιλάει στον γνωστό δημοσιογράφο, Θανάση Λάλα, για τη ζωή και το έργο της, χωρίς να φείδεται ειλικρίνειας. Το *Τετράδια –Θανάσης Λάλας: Σάρλοτ Ράμπλινγκ* (Μ. Γιαννούλη) γκρεμίζει τον τέταρτο τοίχο και επιτρέπει σε μια σύγχρονη ιέρεια της υποκριτικής να κοιτάξει βαθιά μέσα στην ψυχή μας, ενώ ξεγυμνώνει τη δική της.

Όταν, όμως, αναφερόμαστε σε μεγάλους ηθοποιούς, ξέρουμε άραγε σε ποιο βαθμό μιλάμε για τον άνθρωπο και σε ποιον για τον καλ-

λίτεχνη; Υπάρχει κάτι σαν σταθερός πυρήνας ενός «εγώ» για άτομα που έχουν συνθέσει τον εαυτό τους μέσα από μια ατέρμονη περιπλάνηση στην ετερότητα; Ο σκηνοθέτης Μιχάλης Λυκούδης σκιαγραφεί ένα κινηματογραφικό πορτρέτο του κορυφαίου ηθοποιού Δημήτρη Καταλειφού, στο *Δημήτρης Καταλειφός: Ικνηλάτης του εφήμερου*, και αναζητά την απάντηση.

Περνώντας στη λογοτεχνία, μπορούμε να πούμε ότι όλη η ψυχή του Νίκου Καζαντζάκη βρίσκεται στο έργο του. Ο ίδιος προσπάθησε να ερμηνεύσει και τον εαυτό του στην αυτοβιογραφία του. Μπορεί, όμως, ποτέ κανείς να είναι βέβαιος για το ποιος είναι, αν δεν έχει κοιτάξει την ύπαρξή του με τα μάτια του άλλου; Στο *Πάνω απ' όλα το έργο*, της Τάνιας Χατζηγεωργίου, ερευνητές, καθηγητές αλλά και απλοί άνθρωποι που έζησαν δίπλα στον κορυφαίο στοχαστή και λογοτέχνη επικοινωνούν την εικόνα που είχαν για το κολοσσιαίο αυτό μέγεθος των ελληνικών γραμμάτων.

Μιλώντας για κολοσσιαία μεγέθη, ο –κατά πολλούς– μεγαλύτερος ποιητής όλων των εποχών, Ουίλιαμ Σαίξπηρ, είχε χαρακτηρίσει τον άνθρωπο «πεμπουσία της σκόνης». Ευτυχώς, δεν είχε απόδειξη είναι ότι 600 χρόνια μετά τον θάνατό του, παραμένει ζωντανός. Το ντοκιμαντέρ *Μια ολονυχτία για τον Σαίξπηρ* (Η. Γιαννακάκης) δείχνει πώς πολλοί φανατικοί θαυμαστές του Βάρδου, κρατούν αθάνατο το πνεύμα του και τον επαναφέρουν στη ζωή σε μια υπέροχη νύχτα.

Συγγραφέας, ποιητής, ακτιβιστής της Αριστεράς, ο Περικλής Κοροβέσης είναι μια απ' τις σημαντικότερες μορφές του νεώτερου πολιτικού βίου της Ελλάδας. Στο ντοκιμαντέρ, *Η Μέθοδος* (Χ. Γιουλάτος) μαθαίνουμε για τη νύχτα εκείνη του 1967, όταν το κουδούνι του λογοτέχνη χτύπησε στις τρεις τα ξημερώματα για να βυθίσει τον Κοροβέση σε μια καφκική κόλαση φυλακίσεων και βασανιστηρίων.

Γνωστός περισσότερο για μυθιστορήματά του για παιδιά, ο Παντελής Κολιότσος είναι υπεύθυνος για τη δημιουργία κάποιων εκ των πιο πολύπλοκων και φιλοσοφικά τεταμένων μυθιστορημάτων της μοντέρνας ελληνικής πεζογραφίας. Το ντοκιμαντέρ *Παντελής Καλιότσος: Στο εργαστήριο του μυθιστοριογράφου* (Μ. Ντούζα) μας δίνει τη δυνατότητα να γνωρίσουμε έναν σπουδαίο, ακάματο εργάτη του λόγου.

Οφείλουμε, επίσης, να γνωρίσουμε έναν σημαντικό διάκονο του επιστημονικού λόγου. Υπεύθυνος, σε πολύ μεγάλο βαθμό, για τη θεμελίωση του κλάδου της ενδοκρινολογίας στην Ελλάδα, ο Διονύσιος Ίκκος υπήρξε μια ξεχωριστή μορφή της ιατρικής στον εικοστό αιώνα. Ο Σταύρος Ψυλλάκης, με το γνώριμα διεισδυτικό βλέμμα του επιχειρεί την εξέταση της πολύτιμης παρακαταθήκης και της ζωής του επιστήμονα, στο ντοκιμαντέρ *Αυτοί που τόλμησαν: Διονύσιος Ίκκος*. 📺

Σε πρώτη προβολή

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

WWW.KATHIMERINI.GR

KOSTIS PAPAGIORGIS, THE SWEETEST MISANTHROPE

ACROSS HER BODY

LAMBDA PI

AWARD SPONSOR

235

two thirty five inc analog.digital.cinema www.235.gr

Par amour de la culture

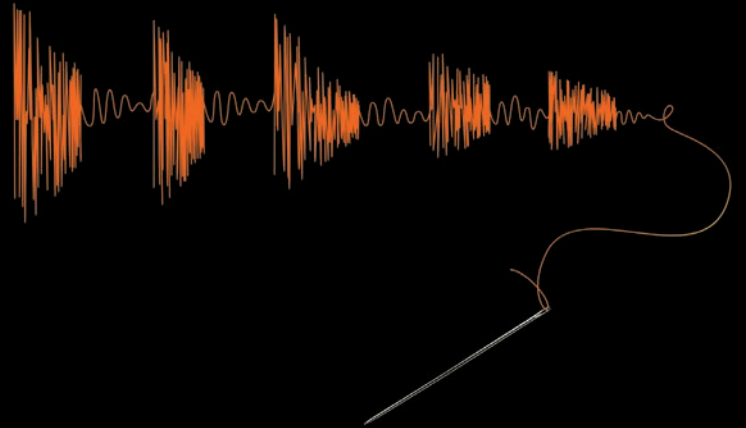
TV5MONDE

Ντοκιμαντέρ σε πρώτη προβολή κάθε μέρα

Hors Circuits

κάθε Κυριακή στις 19.40

europe.tv5monde.com

taylor-made music

Ένας γενναίος καινούργιος κόσμος

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΣΜΟΪΛΗ

Το αφιέρωμα «Brave New World» του 20ού Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης ανοίγει τη συζήτηση για την εξέλιξη της υγείας του ανθρώπου, αλλά και των δικαιωμάτων του μέσα στον λαβύρινθο του τεχνολογικού σύμπαντος. Φιλοσοφικός προβληματισμός, επιστημονική ερωτηματοθεσία και αισθητικό εκτόπισμα παντρεύονται με σκοπό να παρατηρήσουν εκ του σύνεγγυς μια διαδρομή με γνωστή αφετηρία, αλλά άγνωστο προορισμό. Πέντε ντοκιμαντέρ που διευρύνουν την αντίληψή μας για τα όρια και τις δυνατότητες του οργανισμού, που ξαφνιάζουν, προβληματίζουν και εγείρουν ηθικά ζητήματα, με το κυρίαρχο ερώτημα του ποιοι είμαστε να δέχεται από την επιστήμη νέες, απροσδόκητες απαντήσεις, αλλά εκείνο που το συμπληρώνει («πού πάμε;») να παραμένει αναπάντητο.

Από την ταινία *Στιγμαία όνειρα*

Σάιμποργκ ανάμεσά μας

Μπορεί να συνδέουμε, χωρίς επιφυλάξεις, την επιστήμη και την τεχνική με τον ορθολογισμό και τις πρακτικές λύσεις σε μια σειρά προβλημάτων. Παρά ταύτα, κάτω από το έδαφος του απόλυτου ρασιοναλισμού, κρύβεται μια ξεκάθαρα ρομαντική διάθεση: η εμμονή της διάρκειας, της αντοχής στον χρόνο, με έναν τρόπο της αθανασίας. Η έννοια της «βελτίωσης», είτε αφορά γνωσιοθεωρητικά ζητήματα είτε το εντελώς χειροπιαστό πρόβλημα της αντίστασης στο γήρας και στη φθορά, κυριαρχεί στις επιδιώξεις της επιστημονικής καινοτομίας. Πάντα στο επίκεντρο, ρητά ή άρρητα, βρίσκεται η υγεία του είδους ως αδήριτη αναγκαιότητα. Πίσω από κάθε νέα εφεύρεση, πίσω από κάθε υπερσύγχρονο gadget, βρίσκουμε πάντα την ίδια ανάγκη του ανθρώπου να συνεχίσει, να αφήσει το στίγμα του, να φυλάξει τα ίχνη του περάσματός του απ' τον κόσμο, για να μην τα καταπιεί η λήθη (το ίδιο πράγμα δεν επιδιώκει άλλωστε, με τον τρόπο της και η τέχνη;).

Απ' τις πλέον χαρακτηριστικές προσπάθειες της ανθρωπότητας σ' αυτή την κατεύθυνση είναι η ανάδυση της τέχνης (ή τεχνικής) της Φωτογραφίας. Στο *Στιγμαία όνειρα* του Βίλεμ Μπάπτιστ, η παλιά φωτογραφία αγωνίζεται να βρει τη θέση της στην ψηφιακή εποχή. Η μαγεία της Polaroid μπορεί πλέον να δείχνει απαρχαιωμένη, αλλά μια φορά κι έναν καιρό αποτελούσε την τελειοποίηση αυτού του τρόπου να σταμα-

τάς τον χρόνο και να κάνεις αθάνατη τη στιγμή. Ακόμα κι η τεχνική, λοιπόν με όλο τον «πεζό», θετικιστικό εξοπλισμό της, μπορεί να γίνει αντικείμενο νοσταλγίας. Η τεχνολογία, εξαιτίας του γεγονότος ότι υπόκειται σε μια ασταμάτητη αλλαγή, αποκαλύπτει ένα γλυκόπικρο μυστικό: ότι ουσία της ζωής είναι η διαδοχή, το διαρκές ξεπέραςμα μιας μορφής –ή μιας κατάστασης πραγμάτων– από μια άλλη (ακόμα και αν, στην περίπτωση του *Στιγμαία όνειρα* που, μεταξύ άλλων, αφηγείται το κλείσιμο των εργοστασίων της Polaroid, αυτή η διαδοχή επιφέρει ως πικρή συνέπεια την ανεργία και την εργατική ανασφάλεια). Άραγε κι ο άνθρωπος, δεν είναι πάντα δέσμιος αυτής της συνθήκης; Μήπως κι η δική του μοίρα δεν είναι κάποτε να ξεπεραστεί;

Κι αν ο άνθρωπος,
λοιπόν, δεν έχει πάντα τη
δυνατότητα να επιβληθεί
στη φύση ή να ανακόψει
την πορεία των πραγμάτων,
αυτός δεν είναι λόγος
για να παραιτηθεί

Το *Σάιμποργκ ανάμεσά μας* του Ράφελ Ντουράν Τόρεντ, που προμηνύει αυτό το ξεπέραςμα, μοιάζει να ανακαλεί εκείνη τη σιβυλλική δήλωση του Νίτσε, ότι «ο άνθρωπος είναι κάτι που πρέπει να υπερβασθεί». Αυτό το ντοκιμαντέρ, ανάλογα με την οπτική γωνία απ' την οποία θα το κοιτάξεις, μπορεί να είναι είτε τρομακτικό είτε ιδιαίτερα αισιόδοξο. Περισσότερο από οτιδήποτε άλλο, όμως, είναι ένα φιλμ που θέτει υπό ερώτηση την ουσία της ανθρώπινης υπόστασης. Σε λίγα χρόνια η τεχνολογία και τα σώματά μας θα αναμειχθούν με τρόπους που ξεπερνούν κάθε φαντασία. Σπρώχνοντας στα όριά της την αντίληψη για το τι είναι ανθρώπινο, η ανάπτυξη των σάιμποργκ θα επιφέρει μια άνευ προηγουμένου σύνθεση ανθρώπου και μηχανής. Έτσι κι αλλιώς, για αρκετούς ο άνθρωπος είναι ήδη μια μηχανή, φτιαγμένη από σάρκα, νεύρα και κόκαλα. Η υγεία δεν είναι τίποτα περισσότερο από την ομαλή λειτουργία αυτού του περίπλοκου μηχανισμού. Ο εικοστός αιώνας δεν έκανε άλλο απ' το να επιχειρηματολογεί (μέσα από ένα ευρύ πεδίο επιστημονικών και φιλοσοφικών ρευμάτων), πάνω στην απωθημένη αλήθεια μιας τέτοιας ενόρασης. Ο εικοστός πρώτος προχωρά ακόμα παραπέρα: μπλέκει αζεδιάλυτα την ύλη και την ψυχή, το ψηφιακό με το πνευματικό, επιφέροντας αποτελέσματα που οδηγούν την ιδέα μας για τον άνθρωπο σε ολωσδιόλου ανεξερεύνητες περιοχές. Στο *Σάιμποργκ ανάμεσά μας* βλέπουμε άτομα που –εντελώς καλόπιστα–

αυτοπροσδιορίζονται ως cyborgs. Η φρενήρης τεχνολογική εξέλιξη, κόντρα στον σκεπτικισμό των παραδοσιακών, προτείνει μια εικόνα του σώματος που, όπως κι οι μηχανές, μπορεί αένα να βελτιώνεται. Η υγεία είναι ζήτημα αναβάθμισης;

Η λογική αυτών των ακραίων, τεχνολογικών και επιστημονικών, νεωτερισμών εδράζεται σε μια προαιώνια αντίληψη, σε μια αντίληψη που, εν πολλοίς, καθόρισε την πορεία του δυτικού πολιτισμού: πρόκειται για την πεποίθηση ότι ο άνθρωπος είναι ικανός όχι μόνο να απελευθερωθεί απ' τα δεσμά, και τους περιορισμούς που του επιβάλλει η Φύση, αλλά και να αντικαταστήσει ό,τι πιο ζωογόνο του παρέχει εκείνη, με δικές του κατασκευές. Στο *Ki εγένετο φως* των Μίλα Ονγκ-Τουίν και Βαν Ρόικο, γινόμαστε μάρτυρες μιας τέτοιας προσπάθειας: στα νότια της Γαλλίας, επιστήμονες από 37 χώρες χτίζουν την πιο περίπλοκη μηχανή που συνέλαβε ποτέ ο νους του ανθρώπου: έναν τεχνητό ήλιο. Αν πετύχουν, θα ανοίξει ο δρόμος για την παραγωγή της πιο φτηνής και καθαρής πηγής ενέργειας όλων των εποχών. Αν αποτύχουν, θα θεωρηθούν υπεύθυνοι της μεγαλύτερης επιστημονικής αποτυχίας στην ανθρώπινη ιστορία. Σε κάθε περίπτωση, και ανεξάρτητα απ' το αποτέλεσμα, η πρόθεσή τους κάνει ξανά επίκαιρο τον μύθο

του Προμηθέα. Τι πραγματικά κρύβεται πίσω από ανάλογα εγχειρήματα; Μια ανιδιοτελής αγάπη για τον άνθρωπο, τον οποίο ορισμένοι σύγχρονοι ρομαντικοί επιδιώκουν να καταστήσουν ανεξάρτητο απ' τις διαθέσεις της μοίρας και αιωνίως εύρωστο ή η αλαζονεία που ζητά να υπερβεί την κοσμική νομοτέλεια και να δώσει στο σύμπαν, μια για πάντα, ένα ανθρώπινο περίγραμμα;

Γιατί στο σύμπαν, θέλουμε δεν θέλουμε, δεν είμαστε παρά ακόμα ένας κρίκος μιας μακριάς αλυσίδας. Και παρά τις εντυπωσιακές προόδους μας προς την κατεύθυνση μιας οριστικής απελευθέρωσης και ηγεμονίας, η υγεία μας εξακολουθεί να εξαρτάται από μερικά, εκ πρώτης όψης, ασήμαντα όντα. Όπως οι μέλισσες. Από την εποχή του Αριστοτέλη, παρά τη σχετική άγνοια των πολλών πάνω στο θέμα, η επιστημονική κοινότητα είναι ενήμερη για την θεμελιώδη σημασία των εν λόγω εντόμων για την ισορροπία του περιβάλλοντος. Οι μέλισσες, όμως, σε οικουμενική κλίμακα, σταδιακά εξαφανίζονται. Και οι λόγοι είναι πολλοί. Ένας εξ αυτών (διόλου ασήμαντος) είναι και τα χημικά που χρησιμοποιούνται ευρέως στις ανά τον κόσμο βιομηχανίες μελισσοκομίας. Στο *Ο καιρός των μελισσών* των Ροσέλα Ανιτόρι και Ντάρελ ντι Γκρεγκόριο,

βλέπουμε τον τρόπο με τον οποίο δύο φίλοι στην επαρχία της Ιταλίας πραγματοποιούν μια εναλλακτική προσέγγιση στη μελισσοκομία, με στόχο την σταδιακή εξάλειψη των χημικών από τη διαδικασία. Αρχικά τα πράγματα πηγαίνουν αρκετά καλά, και πολλοί άνθρωποι στην Ιταλία ακολουθούν το παράδειγμά τους. Τον πρώιμο ενθουσιασμό, όμως, θα διαδεχθεί μια ολοένα αυξανόμενη ανησυχία, καθώς οι μέλισσες αρχίζουν, αναπάντεχα, να πεθαίνουν.

Κι αν ο άνθρωπος, λοιπόν, δεν έχει πάντα τη δυνατότητα να επιβληθεί στη φύση ή να ανακόψει την πορεία των πραγμάτων, αυτός δεν είναι λόγος για να παραιτηθεί. Η επιστημονική γνώση, είναι πάντα μια καλή προϋπόθεση για να διατηρείται η αισιοδοξία μας, γιατί όταν γνωρίζεις πως λειτουργεί ο μηχανισμός του σύμπαντος, αισθάνεσαι καλύτερα τη θέση σου μέσα σ' αυτόν. Αυτή ακριβώς είναι η άποψη των ανθρώπων που βλέπουμε στο ντοκιμαντέρ, *Science Reactors: Επικοινωνώντας την επιστήμη αλλιώς* της Λίλας Μώκου. Καθηγητές φυσικής, μαθηματικοί, επιστήμονες και stand up comedians, εμπλέκονται σ' ένα πρωτότυπο εγχείρημα σύνθεσης του σοβαρού με το ανάλαφρο, και αναλαμβάνουν να κάνουν την επιστήμη διασκεδαστική, εντάσσοντας την κωμωδία (ή απλώς το χιούμορ) στη μαθησιακή διαδικασία.

Άνθρωποι, μηχανές (ή, αλλιώς, άνθρωποι-μηχανές), φωτογραφικοί φακοί, τεχνητοί ήλιοι, μέλισσες, μαθηματικοί τύποι και θεωρίες φυσικής, απαρτίζουν, λοιπόν, το αφιέρωμα «Brave New World» του φετινού Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης. Με υλικό συγκόλλησης όλων αυτών την ακράδαντη πεποίθηση ότι ο μόνος τρόπος να γνωρίσουμε καλύτερα τον εαυτό μας, τόσο στη σωματική όσο και στην πνευματική του διάσταση, είναι να προχωρήσουμε όσο γίνεται πιο πέρα απ' τα εγνωσμένα όριά του. 📺

Στιγμαία όνειρα

ΒΑΛ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΦΕΣΤΙΒΑΛ

ΧΟΡΗΓΟΣ
ΒΡΑΒΕΙΩΝ ΚΟΙΝΟΥ

IT'S ABOUT TASTE

fischerbeer.gr

Απολαύστε υπεύθυνα

, όλα , είναι εμπνευση

COSMOTV

ΜΕΓΑΛΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ
ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

cosmotetv.gr

ΟΤΕ

ΟΜΙΑΔΕ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ